REVOLUTSIOON KATLA TAGA

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI
3/2018

Tankitõrjet pole kunagi liiga palju

KAITSELIIDU ARENGUKAVA VAATAB KAITSELIIDU TULEVIKKU

Leia Kaitse Kodu! internetist

https://issuu.com/kaitse_kodu

www.facebook.com/kaitsekodu

www.instagram.com/kaitsekodu

https://www.youtube.com/kaitseliiteesti

KAITSE KODU!

kaitsekodu

KAITSELIIDU AJAKIRI 3 | 2018

Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu!
Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Makett: Allan Kukk/Directormeedia

Küljendus: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu
Telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu
www.instagram.com/kaitsekodu/

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee) Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada.
Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
3. aprill, 22. mai, 25. juuli, 4. september, 16. oktoober, 4. detsember

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

Kaitseliit
Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.
Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.
Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.
Kaitseliitu kuulub üle 15 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 25 000 vabatahtliku.

Kaitse Kodu!
Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka. Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.
Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

Iga kaitseliitlane loeb

Möödunud aastal ilmus Kaitse Kodu! seitsmesaja kuuekümne kuuel leheküljel ligi sada seitsekümmend pikemat lugu, mille kirjapanemisel ja illustreerimisel olid higi, pisaraid ja verd valanud sada kakskümmend autorit. Mitte palgalist kirjatsura, vaid vabatahtlikku, enamasti täiesti tavalist organisatsiooni liiget.

Kindlasti võib siinkohal küsida, miks nad seda tegid? Miks nad võtsid oma muude kohustuste kõrvalt, milles Kaitseliidul on juba niigi võrdlemisi suur osa, kätte pliiatsi ja paberi, fotoaparaadi või paleti ning pühendasid kirjutades organisatsioonile, millest on nad üdini läbi imbunud, veel mõne lisatunni?

Põhjuseid on tõenäoliselt sama palju kui inimesi, kuid läbiva joonena saab välja tuua soovi jagada oma relvavendade ja -õdedega mõtteid, teadmisi ja kogemusi, mis kõigi eelduste kohaselt peaksid meid jälle natuke edasi viima. Muidugi paremuse poole, sest nagu tuntud briti näitekirjanik Tom Stoppard on öelnud – kui sa soovid maailma muuta, siis ajakirjandus on kõige vahetum lühiajaline relv.

Ja seda relva saab kasutada igaüks. Kirjutades, lugedes. Maailma parimat Kaitseliidu ajakirja. Tee seda ka sina. Loe Kaitse Kodu! ja soovita ka sõbrale!

Karri Kaas,
peatoimetaja

Sisukord

8 **INIMENE**
Noorkotkaste pealik Asko Kivinuk ja tema neli elementi

SIIL
Õppekogunemisel Siil: hooldan isiklikku varustust

HARITUD SÕDUR
Kas operatsioonitasand on olemas?

KAITSELIIT
Kaitseliidu arengukava hoiab Kaitseliidu riigikaitse avangardis ka tulevikus

KAITSELIIT
Kuidas käituda: kui said õppusele mitu kutset

KAITSELIIT
Kaitse Kodu! 2017. aasta parimad selgunud

MAAILMAPILK
Holocaust – Polocaust

SÕJASPORT
Kaitseliitlasena Võhandu paadimaratonil – kas militaarsed teadmised on abiks?

SÕJASPORT
Tundmatus kohas vette ehk Patrullvõistlus Blue Nail 2018

SÕJASPORT
Vändra sprint 2018 – maratonist raskemgi veel

ÜLEELAMINE
Tuleta väliööbimine, üleelamise meistriklass

KUIDAS...
Kuidas teha surma- ehk paalisõlme?

ÜKSUS
Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 8
Afganistan: ühisrinne Talibani vastu

VÄLJAÕPE
Tankitõrje – seda pole kunagi liiga palju

SÕJARAUD
Tankide sõda 1. Soomustatud lahingumasinad maailmasõdades

KURIOOSUM
Lahingumutt: mats mulla alt

AJALUGU
Eestimaa, kust jookseb su piir? 2

56 **MEDITSIIN**
Söö ilusti, ära kugista – muidu lämbud!

HEAD ISU!
Söönuks 8.84 eest
Kartulivorm ja karamellised õunad

NAISKODUKAITSE
Revolutsioon katla taga: välikokkade uus õppekava

64 **NOORED**
Lipp, lapp ja vapp ehk Sümbolid loevad!

66 **NOORED**
Põgenemine Kawe keldrist Kaave teele

68 **NÄITUSEARVUSTUS**
Värvivalangud – kummardus riigikaitsjatele

70 **MILITAARTURISM**
Sõdade koht on muuseumis – Austria sõjamuuseumis

72 **FILMIARVUSTUS**
Kauboist snaiper ehk Sõjafilmi nägu vestern

74 **RAAMATUARVUSTUS**
Lugemissoovitus vastupanuvõitluse huvilistele

KAANEFOTO:
MARTIN ANDRELLER

Oleme liikunud põhimõttelt, kus mehitatakse varustust, põhimõttele, mis varustab inimesi. Mitte raha ei dikteeri tegevusi, vaid tegevused kujundavad ressursi jaotumist. Valitsemisala suund – mitte ehitada õõnsat väge – on õige. Samas ei saa tihke (võimepõhine) vägi olla tahke (ressursipõhine) vägi.

Igale mehele kulus lonks ära pärast Leevakut, kus enamik võistkondi külma ja väsimuse tõttu katkestas. See liitrine, peaaegu täis pudel seisab uhkelt tänagi baarikapis ja ootab uut maratoni.

Harjutusena annab tuleta väliööbimine väga kiirelt selge pildi, mida oma varustuses peab muutma, milliseid varustuselemente tuleb asendada või juurde lisada. Selgeks saavad ka soojakao põhitegurid, mis omakorda aitavad kaasa parema varje ehitamisele.

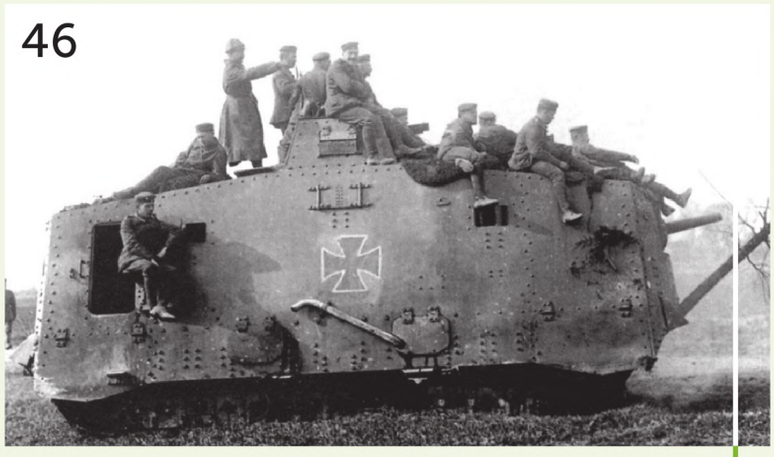

Kui võimu haaranud Adolf Hitlerile 1933. aasta septembris Kummersdorfi harjutusväljakul esimest korda esitleti salaja väljatöötatud Saksa tanki, olevat ta veendunult hüüdnud: „Seda on mul vaja, selle pean ma saama!"

Õiendus

Autori süül on KK! 2018. aasta 2. numbri artiklisse "Austria Miliz: nagu Kaitseliit, aga mitte täpselt" sattunud eksitav lause: "Sõdurina Milizaga liitudes on vähim teenistuspäevade arv kolmkümmend ehk kaks korda sama palju kui Eesti reservsõduril," mis jätab mulje, et Eestis määratakse sõdur reservi vaid 15 päevaks. Tegelikult aga on 14 päeva Eesti reservsõdurile ühe õppekogunemise kestuse maksimumiks. Kokku võib sõduri reservteenistusse kutsuda kuni 6 kuuks.

AUTORID

TOOMAS PIIRMANN
vabatahtlik autor
Võrumaa mees Toomas on aktiivne kaitseliitlane, kõva spordimees ning sealjuures ka usin kirjutaja. Üks lugejate lemmikutest.

NELE PERNITS
vabatahtlik autor
Nele töö haridustehnoloogina Kaitseliidu koolis ei takista teda olemast ka pühendunud vabatahtlik. „See on kogemus, mida ma naudin," kinnitab ta ise.

GUNNAR VASEMÄGI
vabatahtlik autor
Gunnari üheks suureks hobiks ja kireks on joonistamine. Ja teiseks hobiks on filmikunst. Ajakirjas Kaitse Kodu! on ta need kaks lugejate rõõmuks ühendanud.

MARTIN MÄGI
vabatahtlik autor
Martin on Tallinna maleva Põhja kompanii laskur-sanitar ja Kaitse Kodu! vabatahtlik reporter, kes usub, et lugu tuleb kirjutada nii, nagu jutustaksid seda lõkke ääres oma võitluskaaslastele.

TUULI MATHISEN
toidukunstnik
Tuulis on kirg. Kirg toidu- ja toiduvalmistamise vastu. Seda kirge jagab ta lihtsate retseptide ja kaunite fotodega nii oma blogis kui Kaitse Kodu! veergudel.

KAIDO TAMM
kiirabiõde
Mees nagu *multitool*. Töötanud nii ehitajana, korstnapühkijana kui elukutselise päästjana. Nüüd päästab elusid kiirabis töötades. Ja selle kõige juures veel kirjutab.

MARTIN ANDRELLER
ajaloolane ja fotokunstnik
Martin on metsavendluse uurimisele pühendunud lähiajaloolane, kes tunneb end ühtviisi hästi nii punkreid otsides, soomukiga sõites kui kirjutades.

ASSO PUIDET
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Sündmused

NOORED KOTKAD TALLINNA MALEV

Nurmiste nimel
Märtsikuu kolmandal päeval möödus pool sajandit Noorte Kotkaste Tallinna maleva kunagise esimese pealiku ja hilisema Põhja malevkonna vanema, haridustegelase, koolijuhi, poliitiku ja Eesti tehnilise keskhariduse rajaja Enn Nurmiste (1894–1968) surmast. Päikeseküllasel päeval meenutati Tallinnas Pirita kalmistul sõnavõttudega tema teeneid ja saavutusi ning nende aktuaalsust tänapäeval.

AVE PROOS

Tublid naised
Rahvakultuuri sihtkapital tunnustas eelmisel aastal silma paistnud kultuuritegelasi, sh Naiskodukaitse organisatsiooni vabatahtliku panuse eest XII noorte laulu- ja tantsupeo korralduses. XII noorte laulu- ja tantsupeonädalal oli töös kaks Naiskodukaitse välisööklat, üks lauluväljakul ja teine Kalevi staadionil. 117 töötajat ja vabatahtlikku jagasid terve peonädala jooksul noortele ühtekokku 134 500 supiportsjonit.

KODUTÜTARDE RAPLA RINGKOND

Loomatargad Raplamaa noored
Vigala jahimeeste seltsi jahimaja võõrustas märtsi algul veerandsadat loodushuvilist kodutütart ja noorkotkast, kes olid sinna kogunenud loomatarga erialalaagrisse. Igaüks sai käed mullaseks teha ja isiklikku potti seemne külvata. Aga mitte ainult seda. Olid ka jälgede ajamine öömatkal, laskmisharjutused, köite sõlmimine, puulusikate meisterdamine ning muu põnev ja eksootiline.

Kindla käega pärnakad
Pärnumaa kaitseliitlased nooremleitnant Riivo Liin, nooremseersant Priit Avarmaa ja reamees Rando Vaher võitlesid Riias toimunud kolonel Kalpaksi nimelisel laskevõistlusel 11 riigi hulgas välja rahvusvahelises arvestuses esikoha. Üldarvestuses saavutati tubli III koht. Lisaks noppisid kõik Pärnumaa maleva võistkonna liikmed isiklikus arvestuses mitmeid poodiumikohti.

PÄRNUMAA MALEV

KRISTJAN PRII

Pitka pärast
Veebruaris möödus 146 aastat omaaegse Eesti Vabariigi merejõudude juhataja, Vabadussõja ühe keskse tegelase, kontradmiral Johan Pitka sünnist. Seda tähtpäeva meenutati 20 kilomeetri pikkuse rännakuga Jalgsemalt Järva-Jaani kaudu Peetrisse. Esmalt asetati Jalgsema külas Pitka sünnikoha mälestusmärgile lilli, Kaitseliidu ülem kindralmajor Meelis Kiili sidus mälestuskivi ümber sinimustvalge salli ja siis mindi rännakule, millest võttis osa ligi 600 inimest.

KRISTJAN PRII

Juliuse jälgedes
Märtsi esimesel nädalavahetusel toimus Jõgeva maleva eestvedeamisel juba kolmas Kuperjanovi retk ehk 23kilomeetrine rännak jalgsi või suuskadel Puurmanist Tabiverre. Ikka selleks, et meenutada saja aasta eest toimunut, mil kuulus väejuht Julius Kuperjanov samu radu käis ja suuri tegusid tegi.

3 | 2018

Tartu noored otsisid kevadet
Märtsikuu esimesel nädalavahetusel toimus Noorte Kotkaste Tartu maleva suuremate poiste kevadlaager. Kevadet ei kohatud. Küll aga said kokku hulga noorkotkaid, kes olid valmis magama ja ärkama telgis, samal ajal kui väljas paukus 20kraadine pakane. Nagu noored kinnitasid: oli suurepärane nädalavahetus!

NOORED KOTKAD TARTU MALEV

NOORED KOTKAD PÕLVA MALEV

Põlva noorte uskumatud seiklused
Veebruari lõpus kogunesid Põlva maleva noorkotkad Tilsis, et osa võtta seikluslikest õppepäevadest. Ja seikluslikud need päevad olid. Õpetlikud samuti. Käidi läbi sellised vajalikud teemad nagu luuramine, sidepidamine, matkamine ja juhtimine. Muidugi ei saadud ka mööda laskmisest ja riviõppest. Lisaks pandi oskused ja närv proovile põgenemistoas.

Noorkotkaste pealik Asko Kivinuk ja tema neli elementi

KAISA HERDE

Asko Kivinuk tervitab mind lennujaama teiselt korruselt, kust avaneb vaade üle kogu lahkuvate lendude terminali. Tsiviilelus on ta Tallinna Lennujaam ASi reisiterminali juhataja. Aga veel on 32aastane nooremleitnant Noorte Kotkaste Tallinna Maleva Pealik.

Tekst: MARTIN MÄGI, vabatahtlik autor

Tema kabinetti sisenedes pälvivad tähelepanu teeneteplaadid ja vapid, millest ma aru ei saa.

„Need on tänumärgid liitlaste laevadelt, seotud minu tööga Kaitseliidus ja reservis. Merevägi küsib Tallinna maleva käest meredivisjoni kaudu abi liitlaste sõjalaevade vastuvõtmiseks. Läviohvitseri töö seisneb selles, et kui tuleb liitlaste laev, siis läviohvitser läheb koos lootsiga pardale ja on seal Eesti riigi esindajaks. Me aitame neid kõiges, mida vaja, ja need ongi laevade tänuavaldused. Ma olen varsti 50 laeva ära teenindanud, sealhulgas isegi allveelaevu.

Natuke on kurb, et meredivisjonil endal laeva pole. Positiivne aga, et merevägi on meid (noorkotkaid) oma laevadele kutsunud ja poisid saavad merd sõita.

Eelmisel aastal käisid poisid mereväe laevaga Kuressaare merepäevadel. Olid vahis, elasid laeva elu, keerasid rooli, vaatasid binokliga. Kaitseliitlastes, kes on läbi teinud merekaitseliitlase baaskursuse, näeb merevägi oma reservi täiendust. See on ka põhjuseks, miks ma olen liikunud maaväe reservist mereväe reservi, mereväe ametikohale. See on minu suur ja soolane unistus, et noorkotkastel ja meredivisjonil oleks ükskord oma laev.“

Mereväe meened lennujaama seinal?

„Minuga on selline huvitav lugu, et aega teenisin maaväes, reservis olen mereväes ja igapäevaselt olen lennunduses – mul maa-õhk-vesi kõik olemas.“

Ja kodu?

„Kodus juhin K-Komandot. Mul on elukaaslane Kaisa ja kolm tütart: nelja-aastane Keiti, kahe ja poole aastane Kelli ja aastane Kätlin. Minu K-komando. Kaisaga olen koos juba keskkoolist, ajast, mil olin veel ise Kaitseliidu noorliige.

Noorkotkana Kaitseliidus olen 1997. aastat, kui hakkasin isaga õppustel kaasas käima. Ametlikult

astusin Kaitseliitu, kui sain 16. Ja sellise tempoga olen pannud algusest saadik.

Kaisa on mu kõrval seda kõike läbi ja kaasa elanud. Ta on minu tegevuse suhtes väga mõistev. Kaitseliidul on ka üritusi, kuhu saab elukaaslase kaasa võtta. Käime neil väga hea meelega koos. Nendel õhtukleidiüritustel saan endale plusspunkte tagasi teenida, et poistega jälle nädalavahetuseks metsa või merele minna."

Plusspunktide tagasiteenimisest – kui suurest panusest me siis räägime?

„Vaatasin oma plaane, et mis mul siin on: noorkotkastega, meredivisjoni ja mereväega seotud asjad, siis erinevad õppused, KVÜA eesootav kursus. Ma arvan, et kokku tuleb kaks ja pool kuud."

Kaks ja pool kuud! Kaks ja pool kuud?

„Ma loobusin tegelikult tundide lugemisest. Nagunii lähevad sinna kõik puhkused, nädalavahetused, õhtutunnid pärast laste ja enne enda magamaminemist.

Tüüpiline on, et õhtul kell kümme helistatakse, et hommikuks on käskkirja vaja. Siis võtad jälle läpaka ja hakkad tööle. See tuleb tavaliselt siis, kui oled lapsed magama pannud ja on alanud n.-ö aeg endale.

Tegelikult pean ütlema, et ma olen ka üheksandat aastat Pirita Majandusgümnaasiumis riigikaitseõpetaja, sealsamas koolis, kus ise õppisin ja kus mu naine praegu töötab.

Seal hakkasin üldse noortega tegelema. Pärast ajateenistust tundsin, et oleks jube äge, kui koolis oleks olnud selline õppeaine nagu riigikaitse. Riigikaitseõpetuse kõrval hakkasin kokku puutuma instruktoritega, kes käisid abiks riigikaitselaagreid läbi viimas. Nemad tulidki lõpuks minu juurde ja tegid mulle ettepaneku tulla noorkotkaste malevapealikuks."

Ja nüüd on sul on kõige (hull)julgemad võitlejad Kaitseliidus? Just noorkotka eas, 15–16aastaselt, ronisin kohtadesse, kuhu praegu isegi raha eest roniks, ja tegin tegusid, mida täna ei teeks.

„Täiesti nõus. Kui vaadata rännakuid või luureretki, näiteks Salupere luureretke, on väga lahe, kuidas pisikesed poisid silmade särades kümneid kilomeetreid läbi soode ja metsade panevad.

Siin tuleb mängu see, et nad ei oskagi veel karta. Rühmas on kakskümmend tulesädet, kes mõnikord mitmest erinevast suunast rühmajuhti proovile panevad.

Rühmajuhil on väga oluline roll nende ohjeldamises. Laagritesse tulevad kaasa lisainstruktorid Kaitseliidust või kaitseväest, mõnikord isegi lapsevanemad, et seda kõike ohjata. Kõige rohkem on olnud instruktoreid kaasas riigikaitselaagri laskmistel, kus kahe õpilase peale oli üks instruktor. Ohutus on iga tegevuse juures esmatähtis."

Ma olin riigikaitselaagris abi-instruktoriks ja meil oli sõjamänguks kaasas paukmoona, mille ülejäägi ma poistel (ära kellelegi ütle!) lasin ära paugutada. Nii säravaid silmi polnud ma paukmoona peale enne näinud. Kaitseliitlased pigem hoiduvad paukmoona kasutamisest, teades, kui palju relva puhastamist sellega kaasneb.

„Sa ise olid ju poisikesest peast samasugune! Mina mäletan, et hakkasin 1996. aastal laskmas käima ja 1997–1998 olid relvadeks veel kalašnikovid. Laskemoona toodi ikka terve tsink ja kõik salved sai tühjaks põristatud. Ma arvan, et see on selles vanuses poistele sisse kirjutatud."

„Ma loobusin tegelikult tundide lugemisest. Nagunii lähevad sinna kõik puhkused, nädalavahetused, õhtutunnid pärast laste ja enne enda magamaminemist."

KAISA HERDE

Noorkotkastega laskmas ei käida?

„Relvaõpe on olemas ja lastakse väikesekaliibrilisest sportpüssist. Koostöös Kaitseliidu Tallinna malevaga toimus relvaõpe ka Plangu õppehoones, kuid see oli pigem selleks, et poistele sära silmadesse tagasi saada.

Pauku nad militaarrelvaga teha ei saa, aga ainuüksi selle käeshoidmine on elamus omaette. Sportpüssi kaliibriga on poisid tublid, neil on paljudel järk lastud juba enne Kaitseliitu astumist. Meil on isegi esikütid, kes on kütinormi ära täitnud väikesekaliibrilise relvaga."

Plangu platsi peal olen mõnikord näinud lapsi jooksmas. Mängivad kulli ja teevad vigureid?

„Need on Nõmme rühma omad. Lisaks on noorkotkastel veel mererühm, Lilleküla, Reaalkool, Ida, Westholm ja paar vähem aktiivset rühma.

Nõmmekad on tublid, neil on hästi tugev noortejuht. Nad teevad oma asja koos kodutütardega. Poistele ja tüdrukutele ikka meeldib asju koos teha, on põnevam. Mererühm on ka hästi omapärane. Kuna ma ise olen mereväe taustaga, siis tahtsin just merenoorkotkaste elu natuke turgutada. Poisid läksidki täna merele. Töövõit oli, et üks merenoorkotkas sai väikelaeva juhi paberid kätte, terveks eluks. 16 aasta vanuselt!"

„Minu enda entusiasm läheb noortejuhtide peale. Kui neil on abi vaja või millestki puudu jääb, siis ma aitan. Noortejuhte on vähe, nad võib sõrmedel üles lugeda."

Lugesin kunagi 1930. aastate ajakirja Sõdur, kus noorkotkaste juht kurtis, et poisid ei taha Kaitseliitu edasi minna. Kas täna, saja-aastases Eestis ja Kaitseliidus on meil sama probleem? Poisid kaovad ära pärast noorkotkastest lahkumist?

„Täna on rohkem see mure, et poisid tulevad nooreks kotkaks selle mõttega, et see on midagi Kaitseliidu sarnast, tegevused relvadega. Relvi nad tihti ei saa, kuigi on erinevad sportpüssist laskmised, *airsoft*i mängud. Relva kasutamise juures peab kõrval olema vanem kaitseliitlane ja lapsevanemalt luba. Probleem on selles, et poiss tuleb kümneaastaselt noorkotkaks, käib usinalt koondustel, aga kolme-nelja aastaga huvi kaob. Nad ei õpi enam midagi uut ja kaotavad huvi, enne kui Kaitseliitu jõuavad.

Meie kõige suurem mure on noortejuhtide leidmine. Meil on hästi palju vene noori, kuid ei ole noortejuhti, kes valdaks vene keelt, saaks küsimustest aru, saaks keele- ja väljaõpet teha, tunde läbi viia. Saja-aastases Kaitseliidus on hoopis selline suur murekoht."

Mida peab noortejuht oskama?

„See on kõik õppekavades kirjas, midagi leiutama ei pea. Ja iga rühm on rühmaülema nägu, see on normaalne. Nõmme rühm on hoopis teistsugune kui Lilleküla rühm. Mõned rühmad panustavad rohkem riviõppele, mõned panustavad sidesse, esmaabisse, topograafiasse.

Loomulikult õpetatakse igas rühmas kõiki oskusi, aga kui rühmaülem on orienteerumise entusiast, on ka tema kotkad orienteerumises kõvad. Noorkotkaste juures on tore see, et neid motiveerivad erinevad järgukatsed või eriala oskusmärkide välja teenimine, näiteks

EESTI KAITSEVÄGI

Asko Kivinuk marssimas Kaitseliidu Tallinna maleva meredivisjoni eesotsas 2012. aasta Maakaitsepäeval Pärnus.

autojuhi märk, meremehe märk, esmaabi märk, luure märk, pioneeri märk. Tehnikalaagrit, kus saab autoga sõita, teeb Lilleküla rühm. Teised rühmad saavad nende juurde minna seda tegema. Rühmad pole üksi ega omaette, nad teevad koostööd, saavad endale kutsuda teisi instruktoreid appi.

Minu enda entusiasm läheb noortejuhtide peale. Kui neil on abi vaja või millestki puudu jääb, siis ma aitan. Noortejuhte on vähe, nad võib sõrmedel üles lugeda."

Kuidas me saaksime inimesi noorteinstruktoriks? See on igale üksusele kasulik tegevus, sest kui üksus noortega tegeleb, tulevad noored ju sinna üksusesse?

„Juriidiliselt korrektne oleks öelda, et ta peaks olema pedagoogiliste oskustega. Aga kui tuleb kaitseliitlane, kes noorkotkaste organisatsioonist midagi ei tea, siis ta alustab koondustel vaatlemisega, kuidas neid läbi viiakse. Ja malevas on palgalised instruktorid, kes neid aitavad ja juhendavad. Sisuliselt suudame uue instruktori iseseisvalt välja koolitada.

Lisaks instruktoritele on meil vaja ka toetajaid. Toetajaid alates nendest, kes paneks välja võistluse auhinnad, ja lõpetades sellega, et mõne noorkotka isa on tegevväelane ja saab poistele näidata või nendega koos teha midagi kaitseväelist."

Sa oled oma noorkotkaste üle väga uhke!

„Uhkeks teevad mind pidulikud koondused, kus poisid erialamärke kätte saavad. Mõni poiss on nii väike, et pead tema ette ühele põlvele laskuma märgi rindapanemiseks. Nad on seal koos vanematega, nad on ise oma saavutuse üle hästi uhked ja vanemad on nende üle väga uhked.

Mind innustab, kui saame poisile midagi terveks eluks kaasa anda. Näiteks needsamad väikelaevajuhi paberid, mille üks noorkotkas hiljuti välja teenis. See näitab, et vabatahtlikult panustatud aeg ei ole raisatud.

Tuues paralleeli riigikaitseõpetusega – seal on üheksa aasta jooksul olnud äge, et gümnaasiumi lõpus kirjutavad poisid ise kaitseväkke mineku avalduse. Kuus poissi läksid korraga Kuperjanovisse, neljast said nooremallohvitserid. Tänaseks on üks neist lõpetanud Kõrgema Sõjakooli, teine lõpetab sel aastal. Teed oma õpetusega poistele ukse lahti ja poisid kõnnivad tippu välja."

Kas noorkotkad saavad Kaitseliidu õppustel käia? Praegu räägivad kõik Siilist, kas noorkotkas saaks tulla osalema või vaatama näiteks Tallinna maleva Põhja kompanii meditsiinipunkti tegevust?

„Tallinna Maleva CIMIC on neid kaasanud fotograafidena, lugude kirjutajatena. Ka hülsside korjajatena mõnikord. Terve veebruari vältel on kotkad olnud lipuheiskamistel. Paraadil hoiavad esireas Eesti lippe. Jah, neid kaasatakse.

Aga kui Põhja kompanii või muu malev või üksus tahaks poisse kutsuda, oleks see super. Tuleb arvestada, et siin on ka vastutuse küsimus. Suure edasiminekuna on õppusel osaleval noorkotkal nüüd sarnased sotsiaalsed tagatised kaitseväelaste või kaitseliitlastega. Paraku tekib instruktori saadavuse küsimus. Isegi kui sina võtaksid viis noort koos instruktoriga üheks päevaks tegevust jälgima, ei leia me instruktorit, kellel Siili ajal oleks selliseks tegevuseks aega."

Kas noorkotkaste malevapealikuks olemine teeb sind paremaks terminali juhiks või teeb terminali juhtimine sind paremaks malevapealikuks?

„Eks ma olen juhiks kasvanud nende erinevate tegevuste kaudu. Üks toetab teist. Ajateenistuse lõpetasin reamehena. Sealt läksin edasi Sisekaitseakadeemiasse, natuke õppisin ka rahvusvahelist õigust.

Põnev, kuidas asjad on lihtsalt juhtunud. See aeg, kui läksin VROK-i, olin ka Päästekolledžis. Läksin lennujaama tööle ja sisemisel ametikoha konkursil sai minu eeliseks just Meegomäelt saadud juhtimiskogemus. Nii on see käinud, tööelu ja Kaitseliidu elu, kui ühelt poolt on midagi puudu jäänud, siis on see teiselt poolt sisse tulnud. Täna ja siin olen ma tänu mõlemale."

Kohtumise lõpuks surun Asko kätt ja tänan, et sain tema maailma sisse piiluda. Asko südames olev tuli on ühendanud maa, õhu ja mere väed. Sa tunned seda uues lennujaama reisiterminalis, selle ees peatuvas trammis, Plangu territooriumilt päästetud Lennart Meri ametiautos ja noorkotkastes, kellest saavad head kaitseliitlased. Oleks meil vaid rohkem noortejuhte!

ALEX OTS

SIIL

VORMI pesta ei ole vaja, aga harjaga üle tõmmata, kui pori on kuivanud, oleks mõistlik. Märga vormi ära topi seljakotti, vaid ürita see ära kuivatada kas ahju ääres või magamiskotis. Seda võib veel vaja minna.

MAGAMISKOTIS on võimalik kogu varustus hommikuks ära kuivatada. Kui aga magamiskott on hommikul märg ja kuivatada ei ole aega, siis ära rulli seda kõvasti kokku, vaid topi lihtsalt kotti. Esimesel võimalusel võta välja ja lase tuulduda.

Kõige tähtsam on **SAABASTE** hooldus. Kuivad jalad on peamine. Saabaste hoolduses on tähtsad kolm asja: puhastamine, kuivatamine, töötlemine määrdega (saapaviks). Kui saapaid ei ole võimalik ahju kõrval kuivatada, võta ka need magamiskotti.

Õppekogunemisel Siil: hooldan isiklikku varustust

Varustuse, nagu hingegi eest tuleb hoolt kanda. Õppustel eriti just varustuse eest, sest muidu on hiljem hing paelaga kaelas.

Tekst:
Staabiveebel MARGUS SOODLA,
Kirde maakaitseringkonna veebel

Kui oled õppuste käigus endale laskepesa kaevanud, ära unusta ka **LABIDAT** mullast puhastada (veega või rohuga) ja teraosale kergelt õli kanda.

Ja loomulikult **RELV**, seda peab hooldama iga kord, kui olukord võimaldab. Ole ettevaatlik, et relvaosi ei kaoks samblasse või kaevikupõhja. Pane midagi alla ja aseta relvaosad selle peale.

SIIL

Kas operatsioonitasand on olemas?

Sõna strateegia pärineb vanakreeka keelest, *στρατηγία* tähendas väejuhtimist. Sõna taktika pärineb samuti vanakreeka keelest, *τακτικός* tähistas lahingurivi. Tänapäevase sisu omandasid need mõisted alles XVIII sajandi lõpuks.[1]

Tekst: kaptenmajor TAAVI URB, Balti Kaitsekolledži õppur

HARITUD SÕDUR

Kõige paremini seletab need lahti ilmselt klassik Carl von Clausewitz: „Meie liigenduse kohaselt on taktika seega õpetus sõjajõudude kasutamisest võitluses, strateegia õpetus võitluste kasutamisest sõja eesmärgi saavutamiseks."[2] Lihtsustatult öeldes on strateegia õpetus sellest, kuidas võita sõdu, ja taktika õpetus sellest, kuidas võita lahinguid. Aga kas sinna vahele mahub veel midagi?

Operatsioonitasand või operatiivkunst?

Operatsioonitasand või *operatiivkunst* on märksa uuem termin. Inglise keeles võeti see kasutusele alles 1980. aastatel. Seda, mis jäi sõja ja lahingu vahepeale, kutsuti *grand tactics* või *small strategy.* Nii saksa kui vene keeles võeti operatsioonitasandi mõiste märksa varem kasutusele.[3]

Tuntuimaks operatiivkunsti „maaletoojaks" Euroopas on ilmselt Preisimaa ja hiljem Saksa keisririigi kindralstaabi ülem (sõjaväe sisuline juht) Helmuth von Moltke vanem. Kuigi mõnikord on väidetud, et ta lõi uue juhtimistaseme kunstlikult vaid selleks, et takistada kuningal ja Otto von Bismarckil sõjapidamisse sekkuda, on tõenäolisem põhjus see, et sõjaväed olid paisunud nii suureks, et neid polnud enam võimalik ühel ajal lahingusse viia. Seega polnud enam võimalik ka ühe otsustava lahinguga vastase armeed purustada ja sõda võita.

Operatsioon (*Operation*) oli Moltke jaoks strateegia osa, vägede liigutamine ja lahinguks koondamine.[4] NATO ühenddoktriini AJP-01 järgi on operatsioonitasand see, millel planeeritakse ja viiakse läbi sõjakäigud ja operatsioonid, et saavutada strateegilised eesmärgid operatsioonialal (sic!). Operatsioonitasemel ühendatakse taktikalise tasandi kokkupõrgetes saavutatud edu strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.[5]

See selgitus on siiski küllalt laialivalguv ja tundub, et eri väeliigid mõistavad oma organisatsioonikultuurist tulenevalt operatsioonitasandi olemust erinevalt. Roger W. Barnett on (USA mereväe vaatevinklist lähtudes) selgitanud, et maavägi tuletab sõjapidamise tasandid tandri geograafilisest ulatusest, õhuvägi konflikti intensiivsusest, aga mereväge saavutatud eesmärkide (moodsamas keeles efektide) mõjust sõjategevusele.[6] Võib-olla sellepärast ongi praegu levimas arvamus, et vähemalt Eesti kontekstis pole operatsioonitasemega midagi pihta hakata, sest vahemaad ja üksused on nii väikesed.

Balti Kaitsekolledžis igatahes õpetatakse, et operatsioonitasand pole seotud vägede hulga, vaid ülesannete keerukusega. Operatsioonitasand on see, kus väeliikide tegevused omavahel kombineeruvad ja annavad ühiseid tulemusi.[7] Sellepärast on halb, et meie peastaabist on saanud *de facto* maaväe staap, mis korraldab peamiselt kahe brigaadi tegevust, varustamist ja väljaõpet.

Kolm või neli tasandit?

Kuigi klassikaliselt eristatakse tänapäeval sõjapidamise kolme tasandit ja nii on kirjas ka Enno Mõtsa koostatud „Eesti Kaitseväe maaväe lahingutegevuste alustes"[8], on ka teistsuguseid arvamusi. Edward Luttwak eristab strateegia ja operatsioonitasandi vahele jäävat sõjatandri tasandit ning taktikatasandist allpool tehnilist tasandit.

Tehnilisel tasandil on määravaks relvade ja sõjatehnika kvaliteet. Teatud mööndustega võib sinna paigutada ka drillid ja protseduurid ehk kõik selle, mis ei nõua väejuhi loomingulisust, aga mõjutab vägede kvaliteeti. Sellel tasemel on vähe ruumi sõjakunstiks ning õiged ja valed vastused on tõesti olemas. NATO olulisim planeerimisjuhis „Allied Command Operations Comprehensive Operations Planning Directive" ehk COPD eristab hoopis nelja tasandit, lisades strateegia kohale poliitilis-sõjalise taseme, mis defineerib

Sõjapidamise tasemed erinevate väeliikide jaoks Roger W. Barnetti järgi

	Maaväg: geograafiline ulatus	**Õhuväg:** konflikti intensiivsus	**Mereväg:** eesmärgid
Strateegiline tasand	Kontinentidevaheline: vajalik on strateegiline siirmine, väed viiakse ühelt mandrilt teisele.	Kasutatakse tuumarelvi	Saavutatud efekt mõjutab sõja tulemust, näiteks kogu Venemaa on mere poolt blokeeritud.
Operatsioonitasand	Ühe kontinendi piires: vastuvõtmine, formeerimine ja edasiliikumine (RSOM), näiteks väed liiguvad Saksamaalt Eestisse.	Kasutatakse suure purustusjõuga või palju konventsionaalseid relvi, näiteks Kaliningradi õhutõrje mahasurumiseks.	Saavutatud efekt mõjutab sõjakäigu tulemust või tervet sõjatandrit, näiteks NATO valdab Läänemerd.
Taktikaline tasand	Lahinguväli: üksused liiguvad oma transpordiga, näiteks Tapalt Narva.	Kasutatakse väikese purustusjõuga ja vähe relvi, näiteks silla purustamiseks.	Saavutatud efekt mõjutab lahingu tulemust, näiteks üks või mitu laeva uputatakse.

sõja eesmärgi(d) ning kaasab nende saavutamiseks diplomaatilised ja tsiviilühiskonna vahendid. Mõnikord nimetatakse seda ka suureks strateegiaks (*grand staregy*).[9] COPD on mugav sellepoolest, et kõik tasemed on defineeritud seal tegutsevate organisatsioonidega. Poliitilis-sõjalisel tasemel on Põhja-Atlandi Nõukogu ja selle sõjaline komitee, strateegilisel tasandil on SHAPE, operatsioonitasandil ühendstaap (Brunssum või Napoli või ka mõni muu staap, kui see täidab ühendstaabi ülesandeid) ning taktikalisel tasandil väeliigi staap (Northwood, Rammstein, Izmir).

Tänapäeva sõjas on sõjapidamise tasandid kokku surutud ja kipuvad üksteise sisse sulama. Peasüüdlaseks on infotehnoloogia areng. Vahel tutvustatakse seda kui strateegilise kaprali ja taktikalise kindrali probleemi. Strateegiline kapral pole siinkohal asjaarmastaja, kes militaar.netis Eesti kaitsepoliitikat kujundab, ega ka kapral Hitler Saksa vägesid juhtimas, vaid lihtsõdur, kelle tegevus põhjustab strateegilisi ja poliitilisi tagajärgi. Näiteks kaamera ees sõjakuritegu toime pannes. Sama keti teises otsas on taktikaline kindral, kes on väga mures kaprali tegevuse pärast ja tahaks teda kontrollida, ning kellele infotehnoloogia näib andvat võimaluse juhtida üksusi reaalajas nagu arvutimängus.

Tuntuimaks operatiivkunsti „maaletoojaks" Euroopas on ilmselt Preisimaa ja hiljem Saksa keisririigi kindralstaabi ülem Helmuth von Moltke vanem.

Kas sellistes oludes ja eriti väikeriigi kontekstis on sõjapidamise tasemete eristamisel üldse mõtet? Mina arvan, et on. Suuremaid sõjalisi operatsioone ei otsustata mitte brigaadi või pataljoni, vaid operatsioonitasandil, kus väeliigid oma võimed ühendavad. Kõiki tasemeid üheks pudruks keetes muudame segaseks ülesannete jaotuse ning ülemad satuvad madalama taseme detailidesse takerdumise ja seeläbi suure pildi kaotamise ohtu.

Isegi kui Eestil napib vägesid ja võib-olla ka ruumi operatsioonitasandil tegutsemiseks, on see tasand NATO kontekstis ometi olemas. Operatsioonitasandil toimuvat mõistmata võime sattuda olukorda, kus me ei saa oma liitlastest aru ega oska neilt küsida seda toetust, mida vajame, ei suuda saadud toetust täielikult ära kasutada ega mõjutada piisavalt meie huvialas toimuva planeerimist ega elluviimist.

Allikad:

1 *Paret, Peter (toimetaja). Nüüdisaegse strateegia kujundajad Machiavellist tuumaajastuni. 1. köide. Eesti Entsüklopeediakirjastus: Tallinn 2009: 31*

2 *Clausewitz, Carl von. Sõjast. Eesti Keele Sihtasutus: Tallinn 2004: 113*

3 *Luttwak, Edward N. Strateegia. Sõja ja rahu loogika. Eesti Entsüklopeediakirjastus: Tallinn 2006: 132*

4 *Foerster, Roland G. Das operative Denken Moltkes des Älteren und die Folgen – Operatives Denken bei Clausewitz, Moltke, Schlieffen und Manstein. Militärgeschichtliches Forschungsamt: Freiburg im Breisgau 1989: 22-23. Paret, Peter (toimetaja). Nüüdisaegse strateegia kujundajad Machiavellist tuumaajastuni. 1. köide. Eesti Entsüklopeediakirjastus: Tallinn 2009: 338*

5 *AJP-01 "Allied Joint Doctrine": 1–8*

6 *Barnett, Roger W. Navy Strategic Culture. Why the Navy thinks Differently. Naval Institute Press: Annapolis, Maryland: 2009: 2*

7 *Romanovs, Ugis. Allied Joint Operations. Balti Kaitsekolledž 2017.11.07*

8 *Mõts, Enno. Eesti Kaitseväe maaväe lahingutegevuse alused. Maaväe ohvitseride ja staabitöö väljaõppejuhend. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused 2010: 35*

9 *Liddell Hart, Basil H. Strategy. London, New York: Meridian Book 1991: 322*

Sõjapidamise tasandid eri autoritel

Carl von Clausewitz	Helmuth von Moltke vanem	Enno Mõts	Edward N. Luttwak	COPD
				Poliitilis-sõjaline tasand
Strateegiline tasand	Strateegiline tasand	Strateegiline tasand	Strateegiline tasand	Strateegiline tasand
Taktikaline tasand	Operatsioonitasand	Operatsioonitasand	Sõjatandri tasand	Operatsioonitasand
			Operatsioonitasand	
	Taktikaline tasand	Taktikaline tasand	Taktikaline tasand	Taktikaline tasand
			Tehniline tasand	

Kaitseliidu arengukava hoiab Kaitseliidu riigikaitse avangardis ka tulevikus

2017 valmis Kaitseliidu arengukava (KLAK), mille eesmärk on tagada organisatsiooni elulisus ja jätkusuutlikkus järgmiseks paariks kümnendiks, et jätkuvalt anda isamaaliselt meelestatud inimestele võimalus kasutada oma õigust riiki kaitsta.

Tekst: kindralmajor MEELIS KIILI, Kaitseliidu ülem

Arengukava koostamise käigus kerkis esile küsimus, kas Kaitseliit üldse vajab eraldi arengukava, kui valitsemisalas on olemas Riigikaitse arengukava (RKAK). Vastus on kindel jah, sest KLAK vaatleb Kaitseliitu kui tervikut ja on üles ehitatud võimetel põhineva planeerimise põhimõttega.

Peame tõdema, et kümne aasta padruni täpsusega lahti planeerimine ei ole meile jõukohane, sestap sai välja töötatud detailsustase, mis on vastavuses ja sidustatud tõenäoliste tulevikutrendidega ning piisavalt paindlik, et julgeolekusituatsiooni muutustega kaasa minna või neid ennetada. Arengukava säärane ülesehitus on väga oluline edasiliikumine võimepõhise planeerimise ja juhtimise poole. Teisisõnu oleme liikunud põhimõttelt, kus mehitatakse varustust, põhimõttele, mis varustab inimesi. Mitte raha ei dikteeri tegevusi, vaid tegevused kujundavad ressursi jaotumist.

Valitsemisala suund – mitte ehitada õõnsat väge – on õige. Samas ei saa tihke (võimepõhine) vägi olla tahke (ressursipõhine) vägi. See peab olema elastne, ergas, paindlik ja osisepõhine. Martin van Creveld on öelnud et sõda on alati muutuses[1] ja jääb igavesti muutuma. Seda silmas pidades on vajalik pidev vastase ja arengutega arvestamine ning oskus enda jõude ja ressurssi organiseerida vastavalt muutuvale julgeolekusituatsioonile ja riiklikele huvidele. Reeglina ei kujunda vastane oma tegevusi kooskõlas meie plaaniga, vaid järgib oma plaani. Ka Ameerika Ühendriikide kaitseminister J. Mattis on kord tõdenud, et vaenlase vaba tahe, väljendatud julguse, otsustavuse, kujutlusvõime ja teiste inimlike faktoritega, pärsib etteennustatavust enamikus sõja aspektides[2].

3V kontseptsioon tagab edu

Ressursipõhine tegutsemine võib suruda meid tahtmatult olukorda, kus meie väevõimed võivad kujuneda eelmise sõja sõdimiseks. Ressursipõhine planeerimine püstitab küsimuse, millist varustust me saame endale olemasoleva raha eest lubada, kuid võimepõhise planeerimise küsimus on, kuidas me tagame oma jõudude talitlemise. Ja need küsimused on oma rakursilt väga erineva lähenemisviisi ja mõjudega.

Võimepõhine tegutsemine annab võimaluse kombineerida võimeid, ja seda ka ametkondade vahel, nii, et see loob soodsaima liitmõju vastase poolt valitud stsenaariumiga toimetulekuks. See on väikeriigi võimalus saavutada suurem tegutsemisvõime, kui seda eeldab ressursside ja ametkondade võimete aritmeetiline summa. Võimepõhisele planeerimisele üleminekuks peab olema täidetud

EVELIIS PADAR

KAITSELIIT

rida eeltingimusi, nagu näidatud **joonisel 1**.

Esiteks peab olemas olema visioon ehk parafraseerides Milne'i tegelast Winnie Puhhi: enne kui midagi otsima asuda, peab teadma, mida otsida. Kaitseliidul on visioon olemas ja see on ajale hästi vastu pidanud, seega see tingimus on täidetud. Teiseks peab olema tekkinud operatsioonianalüüsi oskus ja võime. Selle üheks osaks on vastase süvitsi tundmine, tema ideoloogia, sotsiaalsete, demograafiliste, majanduslike ja sõjaliste protsesside mõistmine. See annab aluse ohu, mis on kombinatsioon vastase kavatsusest, võimetest ja võimalustest, realistlikuks hindamiseks ning annab sisendi meie enda tegevuskava kujundusse. Loomulikult peab süvitsi tundma ka oma ühiskonda ja liitlasi.

Kaitseliidul on liikmeid kõikidest eluvaldkondadest, vanusegruppidest ja sugupooltest, seega on raske ette kujutada teist organisatsiooni, mis omaks nii vahetut sidet ja ühiskondlikku tunnetust ehk teisisõnu süvateadmisi oma ühiskonna dünaamikast, selle nõrkustest ja tugevustest. Operatsioonianalüüs on oma olemuselt rakendusmatemaatiline protsess, mis eeldab süsteemide mõjupõhist kompleksset mõistmist, analüüsivõimet ja teaduspõhiste järelmite praktikasse rakendamise oskust. Siinkohal jagan Ülo Vooglaiu muret, et viimase aja trend on otsustusprotsesside kujundamisel teadusuuringute asendamine arvamusuuringutega. Samas on heameel tõdeda, et Kaitseliidus oleme suutnud siiski rakendada metoodilist lähenemist ja kasutada nii tegevväelaste kui ka tegevliikmete, kelle seas on riigi parimad oma ala eksperdid, oskusteavet, et jätkata organisatsioon arendamist süsteemselt. Meil on olemas süvaanalüüs Vene Föderatsiooni juhtfiguuride ideoloogiast ja geopoliitilistest ajenditest ning arusaam tegutsemisvormidest. Näiteks on Vene Föderatsiooni president selgelt väljendanud, et käimasolev konflikt on intellektuaalne ja asümmeetriline ning oluliselt odavam pidada.[3] See annab tunnistust, et sealpool võetakse kontseptuaalset arendust väga tõsiselt, seades meie ette proovikive, mille ületamiseks peame samuti olema võimelised rakendama strateegilist mõttetööd ja mõistma konflikti olemust selle erinevates arengufaasides, nagu seda kirjeldab **joonis 2**.

Kolmandaks ei ole võimepõhine areng võimalik ilma doktriinita, sest see on dokument, mis kirjeldab, kuidas me oma eesmärke saavutame ja riiklikke huve kaitseme. See sätestab ära ka põhimõtete raamistiku ja juhtimise filosoofia ning operatsioonidünaamika. See on pingutust nõudev ettevõtmine, sest vajab samamoodi valdkonna süvatundmist ja esmase, teise ning kolmanda jne. järgu mõjude mõistmist. See nõuab mõttetööd, selget visiooni ja strateegilist juhist või selle puudumisel selle iseseisvat, eeldustel rajanevat kirjeldamist. Vastata küsimusele kuidas? ongi kõige keerulisem. Ja kuna see on komplitseeritud, on aegajalt kasutatud lihtsustatud lähenemist väitega, et seaduses on ju kirjas. Seadus vastab reeglina küsimustele mis?, mida? ja kes?

Arvamus, et eesmärgid on isetäituvad, reaalses elus paraku ei toimi,

Joonis 1. Arengukava loogilised elemendid

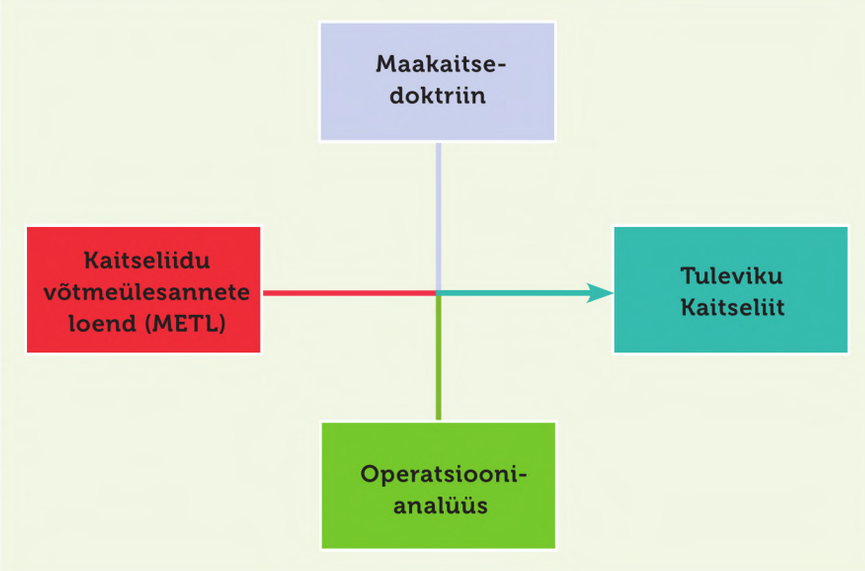

Joonis 2. Konflikti arengufaaside põhimõtteskeem

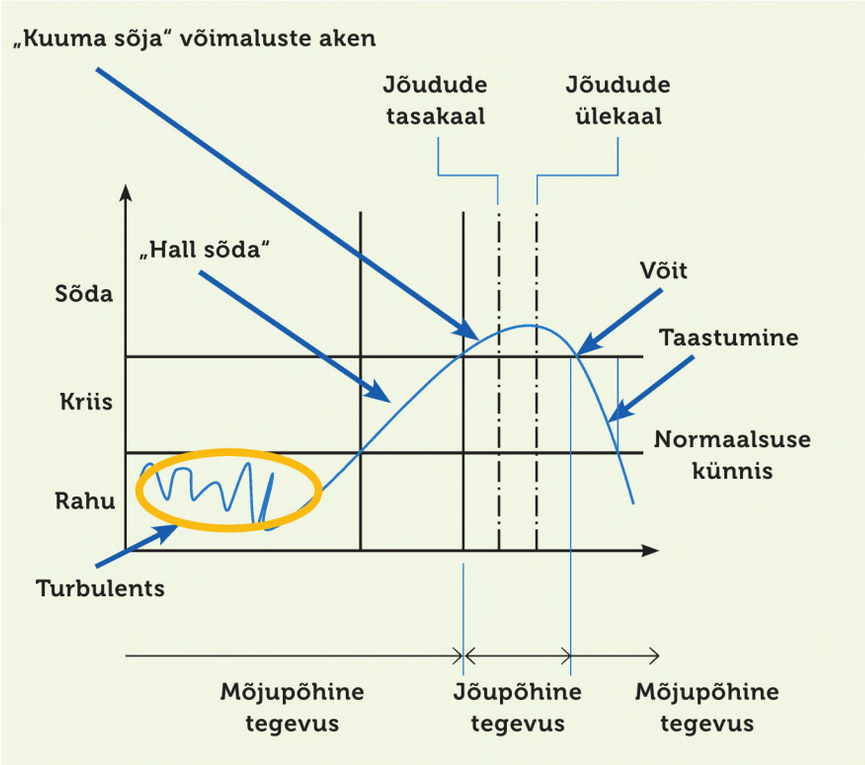

mistõttu doktriinide arendamine on eluliselt vajalik protsess. Kaitseliidul on olemas oma doktriin, mis on koostatud Briti doktriinide eeskujul, Shrivenhamis paikneva keskuse Development, Concepts and Doctrine Centre kaasabil ja nendega kooskõlas. See katab põhilised valdkonnad, kuid doktriini loome ja kaasajastamine, nagu ütleb ka kindral Krulak USA merejalaväe doktriini eessõnas[4], käib pidevalt edasi. Näiteks on valmimisjärgus Kaitseliidu asümmeetrilise tegutsemise peatükk. Siinkohal tuleb kohe ka selgitada, et asümmeetria ei ole pelgalt vastase varitsemine väikeüksustega kogu riigi territooriumil, vaid kombinatsioon otsestest, kaudsetest, kineetilistest, mittekineetilisest tegevustest. Teisisõnu, võimete kombinatsioon, mis sunnib vastast tegutsema talle ebasoodsates tingimustes ja võimaldab meil hoida initsiatiivi. Kaitseliidu mõistes saavutatakse edu, rakendades 3V kontseptsiooni – võitlejate, võimaldajate ja võimendajate ühistegevustega loodud soodsate liitmõjude kaudu. Neljandaks on vaja omada ülevaadet ülesannetest, mis tulenevad seadustest, ühiskondlikest ootustest ja strateegilise tasandi ülesannete püstitusest. Selle baasil on Kaitseliidus loodud võtmeülesannete loend (ingl Mission Essential Task List (METL)), mis on „õhukese riigi“ tõttu suhteliselt pikk ja pikenev. Jällegi, kui vaadata asju metoodiliselt, siis esmane nimekiri on see, mida me „tahame“, kuid võtmeülesannete loend on nimekiri, mida me „vajame“, ja see on oluliselt lühem. Ka see on võimete kirjeldamisel oluline osis ja Kaitseliidus olemas. Seega saame nentida, et eeltingimused ajakohase ja paindliku KLAK täitmiseks on tagatud.

Oma ülesehituselt on KLAK põhidokument teadlikult tehtud lakooniliseks ja üldistatuks. Esiteks on eesmärk selles, et see ka läbi loetakse. Paraku jäävad mahukad dokumendid sageli läbi töötamata, eriti otsustajate tasandil, mis on ka mõistetav, sest erinevate juhtimistasandite, millest tuleb juttu edaspidi, infovoog ja detailsusaste on erinev. Teiseks on KLAK seotud teiste alamdokumentidega, mille detailsus on oluliselt suurem. See on dokumentide perekond, kus iga tegevusliinil ▶

Joonis 3. Võimekataloogi domeenid ja kihistus; illustreeriv joonis

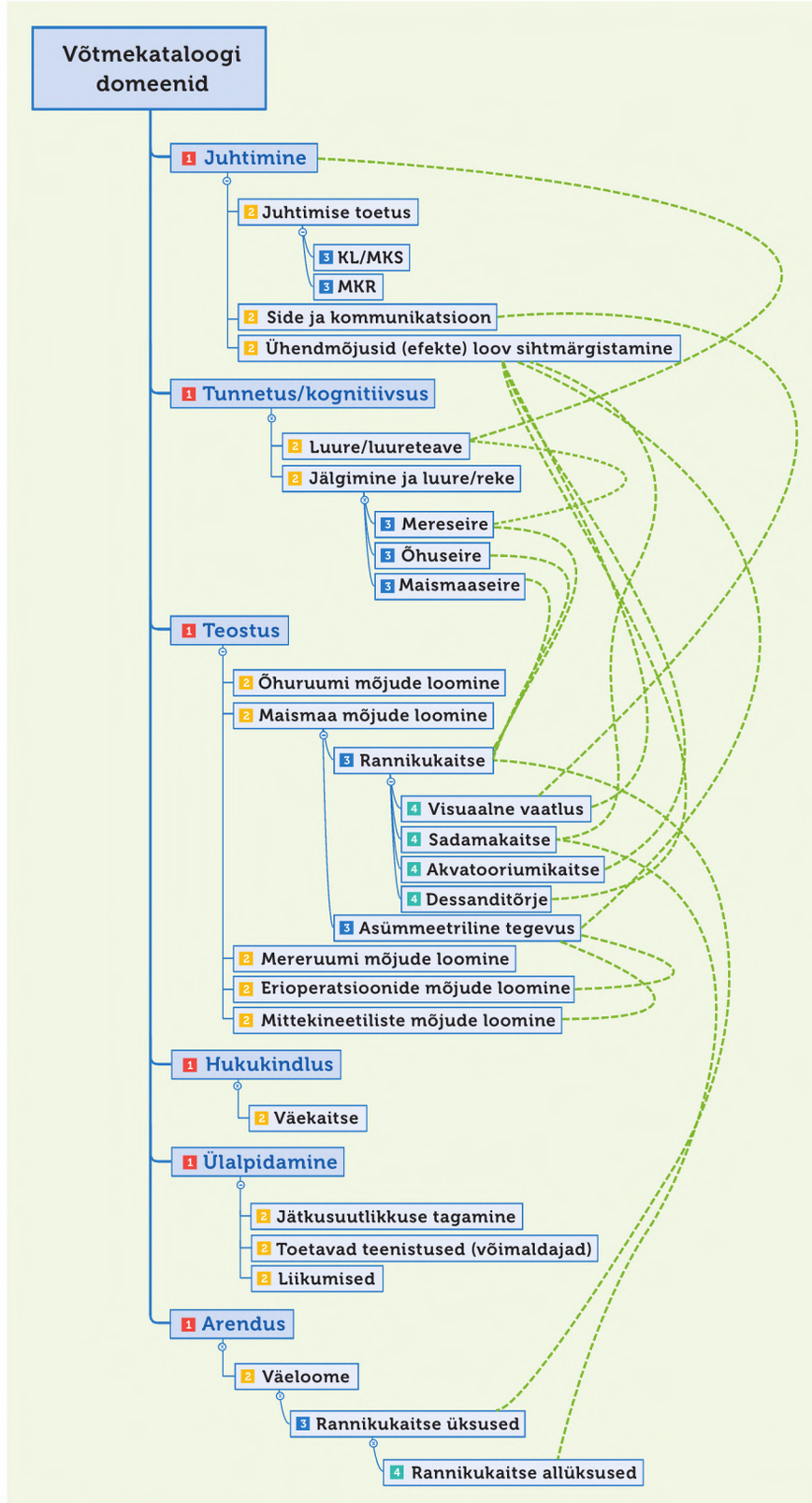

Võimepõhine tegutsemine annab võimaluse kombineerida võimeid, ja seda ka ametkondade vahel, nii, et see loob soodsaima liitmõju vastase poolt valitud stsenaariumiga toimetulekuks.

välja toodud osis või seisund omab kirjeldust, eesmärki, tegevusi, meetmeid ja, mis kõige olulisem, ka mõõdikuid.

KLAK kirjeldab suures osas, kas me teeme õiget asja, ja alamdokumendid, kas me teeme seda õigesti. Järgmine oluline samm ongi Kaitseliidule omase võimekataloogi loomine, mis jaotatakse kuude erinevasse domeeni: juhtimine (C4); tunnetus (ISTAR); teostus; hukukindlus; ülalpidamine; arendus. Sarnaselt NATO standarditele liigendatakse need võimed nelja-viide alamkihti, nagu on näha illustreerival **joonisel 3**. Võimekataloog katab kõiki Kaitseliidu struktuuriüksuseid.

Regionaalne juhtimine läbi maakaitseringkonna

Eraldi teemana peab välja tooma regionaalse juhtimise läbi maakaitseringkonna, mis on üks olulisi kirjeldatud seisundeid KLAK plaanis. Klassikaliselt jaotatakse juhtimistasandid kolmeks: strateegiline; operatiiv- ja taktikaline. Reeglina on tasanditel omavaheline ülekate, mis võib varieeruda vähesest (**joonis 4**) kuni intensiivse lõimiseni (**joonis 5**). Kõigi tasandite tegevustsükkel järgib sama loogikat, mille parim kirjeldus pärineb USA õhuväe kolonelilt Boyd, kes kirjeldas seda kui VOOT-silmust (ingl OODA loop). VOOT – vaatle, orienteeru, otsusta, tegutse – on paraku siiski kujundatud ennekõike taktikalise tasandi tegevustsükli[5] ohjamiseks. Strateegilise ja operatiivtasandi tegevustsükkel on reeglina oluliselt üldistatum, mitmetahulisem, aeganõudvama tempoga ja kaugele etteulatuvate mõjudega. Ka on strateegilise tasandi mõõdikud raskemini hinnatavad, kuid otsuste õigsus ja läbikaalutus omavad suurt mõju ja on pikaajalised kogu valdkonna tegutsemisel. Seetõttu on mõistlik kasutada samakujulist, kuid modifitseeritud tsüklit: joonisel JHPJ – jälgi, hinda, planeeri, juhenda (ingl MAPD[6]). Lõimitud staapide suurim probleem on see, et samad inimesed tegutsevad korraga VOOT ja JHPJ rütmis nagu seda kirjeldab **joonis 5**. See võib ja on viinud kohati selleni, et toimub tegevuste mikrohaldamine ja strateegiliste otsuste langetamine taktikalisele tasandile omaste tunnuste alusel. See on igati loogiline ja inimlik: kuna VOOT nõuab koheseid vastuseid, on kergemini mõõdetav ja lihtsam, siis paratamatult hõlmab see otsustajate ja planeerijate põhilise aja, mistõttu strateegilised tegevused ja sellest tulenevad pikaajalised mõjud kannatavad. Teine oluline aspekt on see, et strateegiliste otsustusprotsesside juurde võivad sattuda inimesed, kellel puudub selleks piisav kompetents, elukogemus ja ettevalmistus.

Arvamus, et eesmärgid on isetäituvad, reaalses elus paraku ei toimi, mistõttu doktriinide arendamine on eluliselt vajalik protsess.

Maakaitseringkonna loomisel rahuaja struktuuri on mitu põhjust. Esiteks tuleb tagada, et territoriaalkaitse[7] teostamisel rakendatakse eelpoolmainitud põhimõtted. Teiseks võib eeldada, et konflikti tingimustes tuleb riigikaitse tegevusi suure tõenäosusega ellu viia madala situatsiooniteadlikkuse tingimustes. See nõuab detsentraliseeritud juhtimise rakendamist. Kolmandaks tagab see sõja- ja rahuaegsete struktuuride samastamise, mis teadupärast on üks edu kriteeriumitest. Neljandaks võimaldab see sünkroniseerida ja kooskõlastada erinevate ametkondade tegutsemist vastutusalal ja kasutada kohalikke teadmisi soovitud mõjude saavutamiseks. Ja viiendaks ütleb juhtimisteooria, et edukas juhtimine saab toimida juhul, kui ülemal pole otsealluvaid rohkem kui viis. Tänane mudel, kus osa Kaitseliidu ülema võimu on delegeeritud neljale malevapealikule, on ajutine meede, mis mõneti lihtsustas juhtimist, kuid parema tulemi saavutamiseks on ülalmainitud muutused vajalikud.

Loomulikult leidub ka kriitikuid, kes väidavad, et me ei ole nii rikkad, et omada nii palju staape. Need kriitikud ei mõista tihti ülemakeskse ehk intuitiivse juhtimise olemust ja tulevad staabikeskse juhtimise

Joonis 4. Klassikaline juhtimistasandite skeem

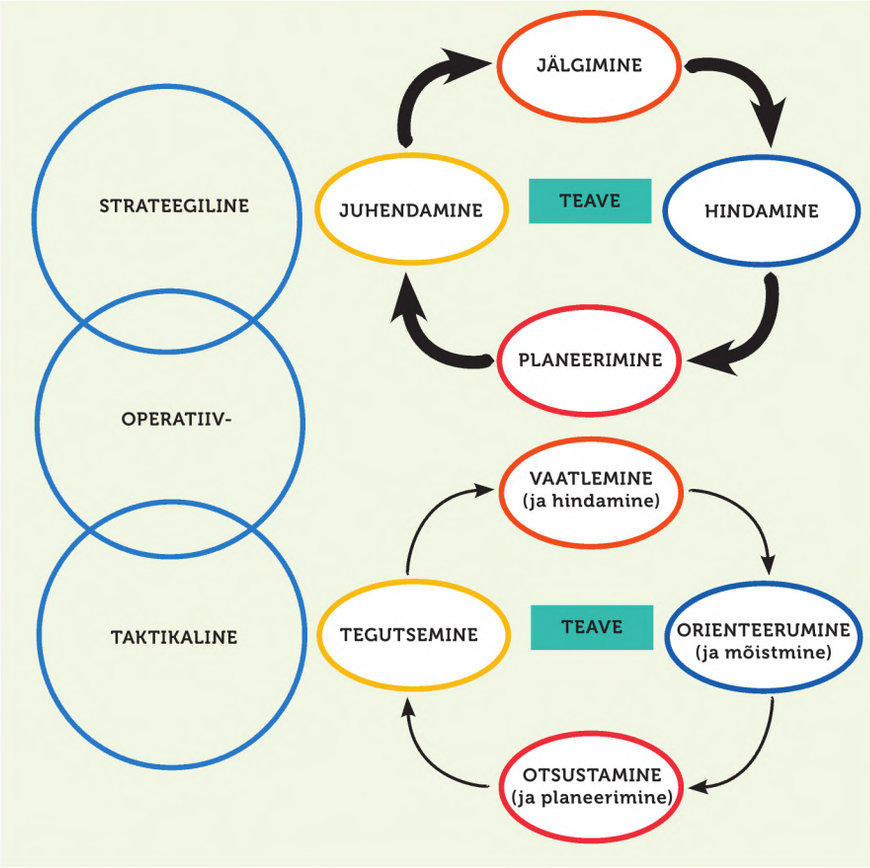

keskkonnast. Intuitiivne juhtimine ei nõua suurearvulist staapi[8], kuid nõuab häid ja otsusekindlaid ohvitsere ja ülemaid, kes on suutelised sõnastama oma kavatsust ise.

Teekond tänase maakaitseringkonna ja selle vastutusalas olevate malevate juhtimiselementideni on olnud pikaajaline, sest takerdus eeltoodud planeerimispõhimõtete erinevusele. Näiteks väideti, et meil on raha (ressursipõhine planeerimine) vaid viie juhtimissüsteemi loomiseks, järelikult loote viis pataljoni ekvivalenti. See ei ole pädev, sest ei toeta ei territoriaalkaitse ega ka Kaitseliidule seadusega pandud ülesannete täitmist. Kaitseliit, olles välja töötanud ülesande teostamiseks optimaalse struktuuri, esitas küsimuse, kuidas toimib juhtimistoetus (võimepõhine planeerimine). Esiteks olid kasutada RKAKs ettenähtud vahendid, teiseks on jätkuvalt olemas tsiviilvahendid, kolmandaks sai töökorda seatud kaitseväe kasutusest maha võetud raadiojaamad, neljandaks saab kaasata raadioamatööre, viiendaks on Kaitseliidu enda sidesüsteem ja lõpuks on olemas ka veel kullerisüsteem. Selline küsimuse asetamise rakurss näitab selgelt, et tegelikult on olemas alati potentsiaal süsteemselt laiendada oma võimalusi. Winston Churchill on kord öelnud: „Härrased, meil on raha otsas, on aeg hakata mõtlema." Meil pole kunagi piisavalt raha, et mitte mõelda.

Kokkuvõttes võib öelda, et Kaitseliidu arengukava koostamine on olnud proovikivi, kuid sellesse pandud pingutus annab aluse uskuda, et tuleviku arengud on kooskõlas julgeolekuolukorraga ja kiiresti muutuva keskkonnaga. Muidugi võib kahelda, kas tänases muutuvas maailmas ongi võimalik pikaajalisi arenguid planeerida, kuid vastuseks leian, et on. Peame lihtsalt küsima, kas arengukavas kirjeldatud lõppseisund: „Kaitseliit on vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon, kus on välja kujunenud selgelt eristuvad võitlejad – võimendajad – võimaldajad, millest tekib liitmõju ning mis võimaldab kaasata vabatahtlikke vastavalt nende kompetentsile, et toetada laiapindset riigikaitset kogu riigi ulatuses" kehtib ka aastal 2030? Usun, et kehtib ja seda usku kinnitab Kaitseliidu keskkogu sajaprotsendiline mandaat arengukavale[9]. See annab võimaluse arengukavas kirjeldatud põhimõtete alusel hoida Kaitseliit erksa, vabatahtlike panust austava ja riigikaitse avangardis oleva organisatsioonina ka tulevikus.

Head kaitseliitlased, soovin edu, et ühiselt ellu viia Kaitseliidu arengukava ja tagada meie inimeste julgeolek ja turvalisus.

Kaitseliidu arengukavast lähemalt juba järgmistes Kaitse Kodu! numbrites

Joonis 5. Intensiivselt lõimitud juhtimistasandite skeem

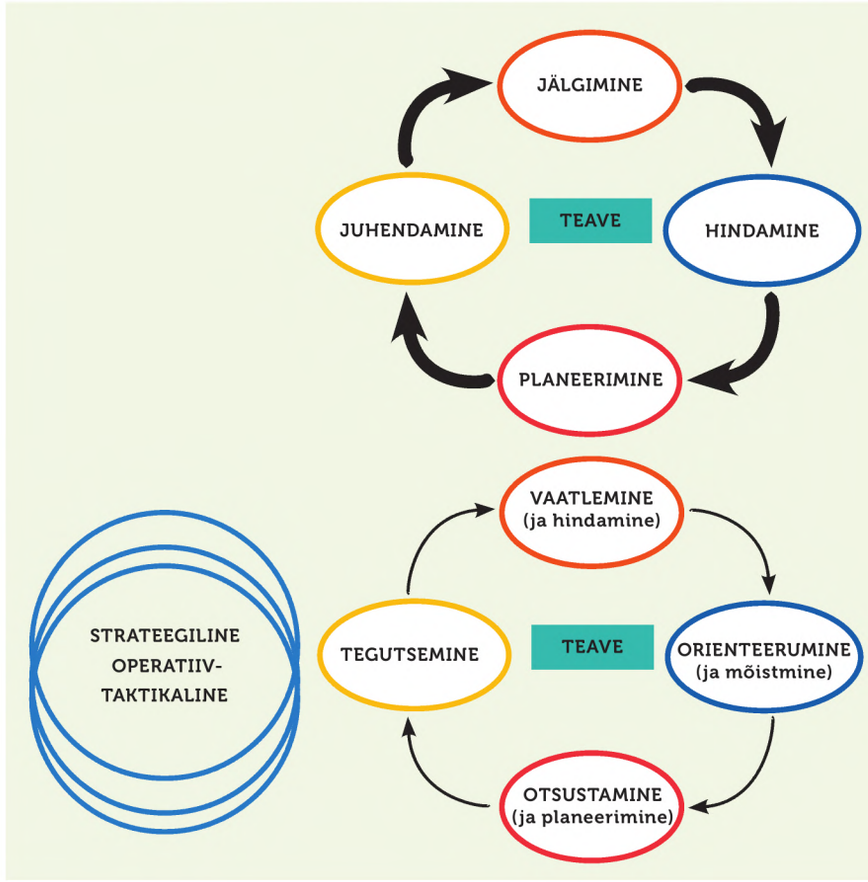

Intuitiivne juhtimine ei nõua suurearvulist staapi, kuid nõuab häid ja otsusekindlaid ohvitsere ja ülemaid, kes on suutelised sõnastama oma kavatsust ise.

Viited:

1 *Estonian Yearbook of Military History, Visions of War, Experience, Imagination and Predictions of War in the Past and the Present, Estonian War Museum, Tallinn University Press, Viimsi-Tallinn, 2017, lk 6*

2 *Parameters: The US Army War College Quarterly. Vol. 38, Nr. 3, October 2008, lk 18–25, siinkohal: lk 24 [http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/08autumn/mattis.pdf].*

3 *Timothy Thomas, Thinking Like a Russian Officer: 2016, lk. 23*

4 *C. C. KRULAK, General, U.S. Marine Corps: „Military doctrine cannot be allowed to stagnate, especially an adaptive doctrine like maneuver warfare. Doctrine must continue to evolve based on growing experience, advancements in theory, and the changing face of war itself". U.S. Marine Corps. Warfighting. MCDP 1. PCN 142 000006 00. Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corp. Washington D.C., 1997*

5 *Boyd on ise mitme loengu käigus sõnastanud, et see on tema kokpitinägemus, kus otsused ja tegutsemine peavad olema kiired.*

6 *Kiili, Meelis (Brigadier General). Auftragstaktik in the Era of Network-centric Warfare. USAWC Program Research Projekt. Carlisle Barracks (Pennsylvania): U.S. Army War College, 2013. P. 24.*

7 *Definitsioon: „Maakaitse on relvastatud rahva kaitsesüsteem, mille eesmärk on riigi territoriaalse terviklikkuse ja inimeste julgeoleku tagamine, rakendades selleks kõiki laiapindse riigikaitse põhimõtteid õigusaktidega määratud ulatuses."*

8 *Näiteks oli Wehrmachti jalaväediviisi staabi koosseisu suuruseks umbkaudu 20 inimest.*

9 *25. novembril 2017 toimunud koosolekul kinnitas keskkogu arengukava ühehäälselt.*

KRISTJAN PRII

Kuidas käituda: kui said õppusele mitu kutset

Võib juhtuda, et kutseid suurõppusele Siil tuleb Kaitseliidu liikmele mitmest erinevast kohast – näiteks nii Kaitseliidu malevast, toetuse väejuhatusest kui ka mereväest. Allpool mõned selgitused, mida mingi kutse tähendab ja kuidas toimida mitut kutset saades.

Tekst: LEA VAINULT, Kaitseliidu peastaabi üldosakonna juhataja

Kaitseliidu liige, kes on läbinud kaitseväes ajateenistuse, on üldreeglina määratud ametikohale kaitseväe sõjaaja koosseisus.

Tegemist on reservis olevate isikutega, keda kutsutakse õppekogunemisele kaitseväe struktuuriüksuse (nt 1. JvBr, MeV vms) kutsega, olenevalt sellest, kus väeosas nad ajateenistuses olid. Siia kuuluvad ka nn rohelised, kes on määratud kaitseväe käskkirjaga maakaitse või võitlusgrupi koosseisus sõjaaja ametikohale, ka nemad saavad kaitseväe kutse.

Samas võib selline isik olla andnud nõusoleku enda määramiseks Kaitseliidu nn kollasesse struktuuri või ei ole ta veel nn rohelisse ehk maakaitse struktuuri paigutust saa-

nud. Sellisel juhul võib minna nii, et liige saab ametlikult kaitseväe kutse osaleda õppekogunemisel vastavalt oma sõjaaja paigutusele ning ühtlasi malevapealiku kutse osaleda suurõppusel Siil maleva koosseisus.

Kaitseväe kutse on esmane

Oluline on teada, et esimesel kohal on alati kaitseväest tulnud ametlik kutse. Tegemist on seadusest tuleneva riigi pandud kohustusega, mille täitmist tagatakse sunniga (KVTS § 224 lubab mitteilmumisel määrata rahatrahvi või aresti). Malevapealiku kutse on samuti seaduse jõuga, kuid see pole sunniga tagatud, nii on kõnealuses kontekstis alati olulisem kaitseväe kutse.

Erandina võib välja tuua inimesed, kes on nn mobilisatsioonipiiranguga ametikohtadel (KVTS § 76 lg 1 p 6 – isik vabastatakse õppekogunemise kohustusest, kui tema ameti- või töökohal töötamine on riigikaitseseaduse § 46 lõike 3 alusel välja antud vabariigi valitsuse määruse kohaselt vahetult seotud riigikaitseülesannete, sisejulgeoleku ja põhiseadusliku korra või elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisega). Lahtiseletatuna, kui liige töötab riigikaitselisel ametikohal, siis ta vabastatakse kaitseväe poolt õppekogunemisel osalemisest tema enda taotluse alusel.

Samas on tal soovi korral õigus Kaitseliidu kaudu siiski tegevliikmena õppusel osaleda, kui tööülesanded seda lubavad.

Niisiis, mitme erineva kutse korral on primaarne alati kaitseväe kutse. Õige käitumine on teistele kutse saatnud struktuuriüksustele (nt Kaitseliidu malevale) teada anda, et olete saanud kaitseväe kutse ja osalete õppekogunemisel sellel kutsel märgitud koosseisus. Siis saab Kaitseliit arvestada oma plaanides nii seda, et konkreetne inimene ei tule, kui ka seda, et edaspidi peaks isiku võib-olla ümber nimetama maakaitse struktuuris sõjaaja ametikohale. Samuti välistatakse topeltarvestust ja õppekogunemise ajal ei teki segadust, et üks struktuuriüksus loeb isiku mitteilmunuks, aga tegelikult on isik õppusel osalenud.

Oluline on teada, et esimesel kohal on alati kaitseväest tulnud ametlik kutse. Malevapealiku kutse on samuti seaduse jõuga, kuid see pole sunniga tagatud, nii on kõnealuses kontekstis alati olulisem kaitseväe kutse.

LISATEAVE

Kõige olulisem on see, et info liiguks võimalikult kiiresti, nii saavutame koos kõige parema tulemuse. Seega:

- said kutsed kaitseväest ja malevast – mine õppusele kaitseväe kutses määratud ajal ja kohta ning anna Kaitseliidule teada;
- said kutsed mitmest malevast ja/või Naiskodukaitsest – võta ühendust oma struktuuriüksuse personalispetsialistiga ning otsustate koos, millise üksuse koosseisus osaled õppusel;
- said kutse kaitseväest, kuid oled riigikaitselisel ametikohal ja tööülesanded ei võimalda õppusel osaleda – kirjuta kaitseväele vabastuse taotlus;
- ei ole kutset saanud, kuid soovid õppusel osaleda – reservis olev isik võib teha avalduse kaitseväele, aga iga Kaitseliidu tegevliige võib alati ühendust võtta oma Kaitseliidu struktuuriüksusega, koos leitakse lahendus;
- said ühe kutse kas kaitseväest või Kaitseliidust – kõik on korras, näeme õppusel!

Iga tegevliige on oodatud

Võib juhtuda, et Kaitseliidu liige ei saa kutset Siilile. Kui inimene on siiski täiesti kindel, et soovib õppusel osaleda, siis on tal 2 võimalust.

Kui ta on kaitseväekohustuslane (see on meessoost isik, kes vastab tervisenõuetele, on vanuses 18–60 eluaastat ning on pärast ajateenistuse läbimist reservi arvatud, või naine, kes on vabatahtlikult võtnud kaitseväekohustuse), siis on tal kõige õigem esitada vähemalt 30 päeva enne õppekogunemise algust kirjalik avaldus kaitseväe struktuuriüksuse (nt toetuse väejuhatuse) ülemale (KVTS § 74 lg 1).

Kaitseväel on õigus avalduse rahuldamisest keelduda, sellisel juhul peavad nad sellest teavitama vähemalt 15 päeva enne õppuse algust.

Kui ta ei ole kaitseväekohustuslane, on tal mõistlik võtta ühendust oma maleva/Naiskodukaitse personalispetsialistiga, ning anda oma soovist teada. Koos leitakse kindlasti mõlemaid osapooli rahuldav lahendus.

Eraldi kategooria on kutsealused, st 17–27aastased (kaasa arvatud) meessoost isikud kuni aja- või asendusteenistusse asumiseni. Kaitseliidu seaduse kohaselt võib sõjaväelist väljaõpet anda alates 18. eluaastast, seega kutsealune, kes on 18, aga pole veel ajateenistust läbinud, peab samuti pöörduma vastavalt liikmesusele oma maleva või Naiskodukaitse poole.

Igal juhul on Kaitseliidu tegevliige Siilile oodatud, kas siis kaitseväe või Kaitseliidu kutsega.

Kaitse Kodu! 2017. aasta parimad selgunud

Veebruari keskel kuulutati välja Kaitseliidu ajakirjas Kaitse Kodu! 2017. aastal ilmunud kaastööde paremik.

Tekst: KK!

Parimaks Kaitseliidu tegevusi kajastanud looks tunnistati Toomas Piirmanni kirjutatud „24tunnise etteteatamisega metsa“ (Kaitse Kodu! 1/2017), mille fookuses oli Võrumaa kaitseliitlastele suunatud lisaõppekogunemine 2016. aasta lõpus.

Artiklis kirjeldas Piirmann üksikasjalikult kõike, millega Kaitseliidu Võrumaa malev pidi õppusega seoses silmitsi seisma, ning jagas näpunäiteid, mida tulevikus sarnaseid ettevõtmisi korraldades asjade sujuvaks kulgemiseks silmas pidada.

Kaitse Kodu! parima foto pildistas Silver Hinno juba mõned aastat tagasi Pärnus, Lääne maakaitseringkonna õppusel Orkaan, kuid ajakirja kaante vahel ilmus see alles möödunud aastal Romek Kosenkraniuse kirjutatud loo juures. Pärnu linnapea artikkel „Ka keerulistes oludes peab elu jätkuma“ (Kaitse Kodu! 3/2017) pälvis ühtlasi parima probleemloo tiitli.

Lugejate lemmikpildiks ning ka parimaks kaanepildiks osutus samuti Pärnumaal Martin Andrelleri jäädvustatud foto Rapla naiskodukaitsjatest tänavuse Admiral Pitka luurevõistluse takistusrajal Lauri karjääris.

Lisaks parimatele lugudele ja piltidele leidsid erinevates kategooriates tunnustamist veel mitmed autorid. Jana Otsa lugu „Noored, kes ei pelga raskusi“ (Kaitse Kodu! 1/2017) pälvis parima noorteloo tiitli. Sama artikli valisid Kaitse Kodu! lugejad ka ülekaalukalt oma lemmikuks.

Naiskodukaitse tegemisi kajastas kõige paremini Elisa Jaksoni „Veidike hundijuttu ehk Õppus Hunt kuuest küljest“ (Kaitse Kodu! 6/2017), milles selgitati isiklike kogemuste kaudu, milliseid rolle võivad naiskodukaitsjad vabatahtlikus riigikaitseorganisatsioonis täita.

Tihedas konkurentsis osutuks parimaks ajalugu käsitlevaks artikliks Kaitseliidu loomisest rääkiv Mehis Borni kirjutükk „Omakaitse Kaitseliidu hällina ehk Omaalgatusliku riigikaitse sünnilugu aastatel 1917 kuni 1918“ (Kaitse Kodu! 8/2017).

Parimaks reportaažiks tunnistati Indrek Rüütli „Kauge lahingu kaja ehk Põhjakonnal koos järvakatega“ (Kaitse Kodu! 7/2017) ning persoonilooks Kristjan Bachmani „Armastus ei aegu: kodutütar Hedna ja noorkotkas Kaljo Talussaare murdmatu liit“ (Kaitse Kodu! 4/2017).

Kokku panustas möödunud aastal ajakirja ligi 120 autorit, kelle vabatahtliku töö tulemusena ilmus Kaitse Kodu! veergudel üle 160 pikema-põhjalikuma artikli ning lugematul hulgal fotosid, joonistusi ja teisi illustratsioone.

Parim Kaitseliidu tegevusi kajastanud lugu: Toomas Piirmanni kirjutatud „24tunnise etteteatamisega metsa“

Parima probleemloo tiitli pälvis Pärnu linnapea Romek Kosenkraniuse artikkel „Ka keerulistes oludes peab elu jätkuma“

Martin Andrelleri jäädvustatud foto Rapla naiskodukaitsjatest tänavuse Admiral Pitka luurevõistluse takistusrajal Lauri karjääriis

KAITSELIIT

ÄJA LUGU

Omakaitse Kaitseliidu hällina ehk Omaalgatusliku riigikaitse sünnilugu aastatel 1917 kuni 1918

Ametlik Kaitseliit peab oma tõmmetavaks 1917. aastal loodud Omakaitset ning mõtmedki malevad on sidunud oma algusloo toorsaste sündmustega ja valinud sünniaastaks 1917. aasta.

Tekst: MEHIS BORN

Sauboo suurpoeseline Kaitseliidu 100. juubeliaasta pooel tuuv pilku heitma möödanikku, kuuntab suesti surima organisatsiooni sünnilugu ning, kui vaja, ümber lükatuna eestimel arvusaatu ja selgitaten. Jargnevalt rullime ennem aed ajaregisti.

Ühiskond esmast Petrogradi ausmel Pariisi esimisest ühiskondlikest algus saamud sündmuste keerisse – alanud oli vene revolutsioonist (Eesti peatsest märtsirevolutsioonist) ning seisse, algatu ausad, ehitusi teemi tahtsaid hiiretsend ilägisi ning kerrsemaid kahel Ühiskondlikna blöötsimalinal maal.

Arusaadavalt huvitas selline olukord Ühiskonnas elijakannatusi ja näitela Tallinna linnaomavalitsuse ametnikke, kes kaasaegsete mälestuste järgi „ei tundnud end kindlalt ametiasutuse ees, millele istikoosnes koonses pensajaliikat nuttu (ametnikel) tuel, tembelatri Omakaitse kontrrenikkeseesi (kaitsja jõuda ase vaeklaatusel olgi) ja keelustati. Organisatsioonen läks pärandu sõn ja tegutses seal varjatult kuni Eesti Vabariigi väljakuulutamisenni 24. veebruaril 1918. Tallinna Omakaitse tõhelgeisuvõrrenemal võimaatsemisel jaaks 1918. aasta veebruarikuu ärevamnes ajaperioodil ennem ametlikku loomist nõutud esimesik ülesanne: tõmbelehkedi kaotuda pähetatud ema taktikat ja ärla eesleet maha kaitsa tõõjuse. Suumeri tõsu Omakaitsele osaderi teenn Tallinnas (ja mõtmed peal maja) Eestaj ärs heida suurem kaes ja häving sing seemdese pärandese jäädi ka Omakaitse esimesele ja kevõlisemaks lahingjuhi peetser mõõdusõrr punamega Ivan Pitka (Ivan Petrovitsa) Kõrtsat episoodsi lühiaeal omakaitsel peaälizna elektriga eeraatsen kõttse ja maatamata kaatumiseri tunde keeneal kõrjekõnigus ingust punaudrunn ennel ehjetri purustada (Treufeldt, 1993).

Toina tulemine

Pariisis ei nõudetud õigusakttenne tekitanud tõikmiikke liitu nuhus, mis oleks katnud uute ohrudega kaasnevad vajadused. 1917. aasta augusta lõpus saadeti sõiskaste kätte Riia ja mõne rinne hulkina lagrenna. Taandunne demoralisesernud, osaliselt bolševisnipõhist nakatunud Vene sõdurite jõugud hakkasid ohustama Lõuna-Eesti linna ja maakondi. Loomulikult maatsisid nõudsid ka Tallinna kaitsmiseks. Mõtmis kaotsi ainult Jahan Pitka ja ema mõtemehes kirjeldaaud, kes oli ühe Tallinna linnaselitsega arutas tõõsiell pisasi evakuseerida ema elanikkonnast koos varaga Soome läi (asus Permi linnermaiga Venemaal (Kui ..., 1938).

Nõusi näitas eestlastele omane suhtus kõrjõõskaitsu kombudu ja ieelsemeerseda end jaha tõõs hõlgsuses. 1917. aasta augusti lõpus Nõmme Tallinnas ellemaal Lasnamäel ja Kalamajas moodustati Tallinna Eesõõkaite Omakaitse Ainter Ramtiwe. Septembri esimesel päevadel peetiga Tallinnas Broekumeisel (nüüd Glevinsigi) asunud Eesti Sõjavõtlusse Kodu rõusmides Eesti tõõsmamte anutaste esindajõte kõgusemisine, kus teetati kodanõõsulgeluse korrsu loodusest korrsisõõsestõõtsuri.

1917. aasta 18. septembri lõõsõõsõõ ajaperioodil ennem ametlikku jõõs Omakaitse uuutsõõsõõsõõsõõ õõgusemisel sõõ esindatud Põ organisatsioonis ja asutusri. Ei saa jõõta märkimata, et uue kaitsestruktuuri loomise suru tunduski eriliist huvi varaksema kodanõõkonna esindajad ja nõõnõõ Tallinna kõõnõõste selitsi lõõmad lahkuud demonstratiivseõõ kuuvõõõ

PIXABAY

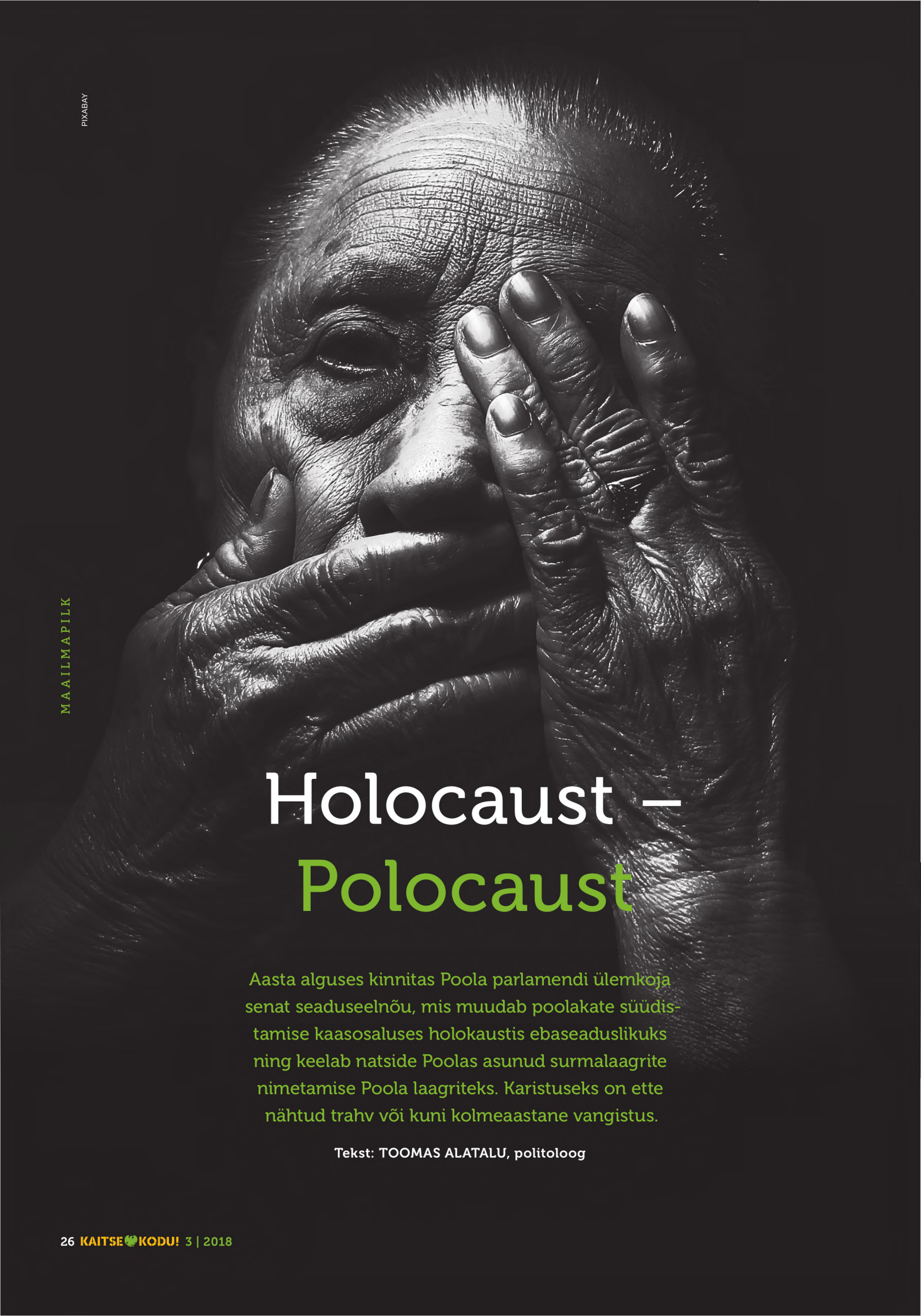

Holocaust – Polocaust

Aasta alguses kinnitas Poola parlamendi ülemkoja senat seaduseelnõu, mis muudab poolakate süüdistamise kaasosaluses holokaustis ebaseaduslikuks ning keelab natside Poolas asunud surmalaagrite nimetamise Poola laagriteks. Karistuseks on ette nähtud trahv või kuni kolmeaastane vangistus.

Tekst: TOOMAS ALATALU, politoloog

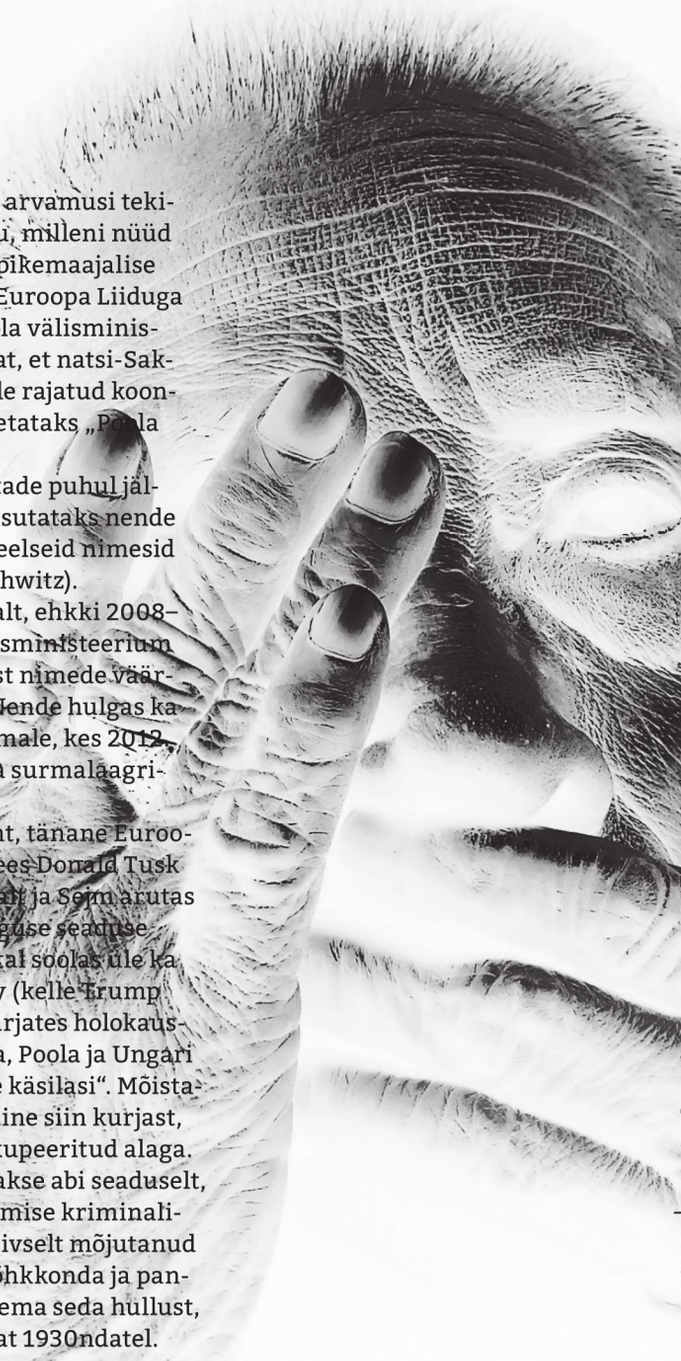

See palju vastakaid arvamusi tekitanud seaduseelnõu, milleni nüüd jõuti, on tegelikult pikemaajalise protsessi vili. Juba Euroopa Liiduga liitudes alustas Poola välisministeerium kampaaniat, et natsi-Saksamaa Poola pinnale rajatud koonduslaagreid ei nimetataks „Poola laagriteks“.

Laagrite asukohtade puhul jälgiti rangelt, et ei kasutataks nende poola-, vaid saksakeelseid nimesid (Oświęcim vs. Auschwitz).

Seis paranes visalt, ehkki 2008–2015 tegi Poola välisministeerium 913 protestiavaldust nimede väärkasutamise asjus. Nende hulgas ka USA president Obamale, kes 2012. aastal rääkis „Poola surmalaagritest“.

Poola valitsusjuht, tänane Euroopa Ülemkogu esimees Donald Tusk reageeris siis teravalt ja Sejm arutas esimest korda praeguse seaduse eelkäijat. 2015. aastal soolas üle ka CIA direktor Comey (kelle Trump mullu tagandas), sarjates holokaustist rääkides „Saksa, Poola ja Ungari mõrvareid ja nende käsilasi“. Mõistagi oli Poola mainimine siin kurjast, sest tegemist oli okupeeritud alaga.

Nüüd siis loodetakse abi seaduselt, sest holokausti eitamise kriminaliseerimine on positiivselt mõjutanud juute ümbritsevat õhkkonda ja pannud paljusid häbenema seda hullust, mis haaras Euroopat 1930ndatel.

Probleemne sõnapaar

Poolakate algatatu lubab Eestilgi julgemalt rääkida oma Teise maailmasõja aastatest, sest okupeeritud Eestis toimunut saadab varjuna detsembris 1941 ühe *Sturmbannführer*'i kirja pandud sõnapaar „Estland – Judenfrei“.

Sakslased, kasutades ka oma eestlastest käsilasi, olid selleks ajaks tapnud 979 Eestisse jäänud juuti. Mõned siiski pääsesid, sest eestlased varjasid neid.

1942–44 tegutsenud koonduslaagrites hävitati mujalt Eestimaale toodud juute, niisiis ei saa ka neid laagreid nimetada Eesti omadeks. Märksa tõsisem probleem on aga mainitud sõnapaar, mille tegi „kuulsaks“ Wannsee konverents ja mida pole natsid korranud ühegi teise riigi ega piirkonna kohta.

Poolakate algatatu lubab Eestilgi julgemalt rääkida oma Teise maailmasõja aastatest, sest okupeeritud Eestis toimunut saadab varjuna detsembris 1941 ühe *Sturmbannführer*'i kirja pandud sõnapaar „Estland – Judenfrei“.

Tegelikult tuleb ja saab seda sõnapaari – kui see kusagil peaks kõlama – alati edukalt tõrjuda.

Kaks aastat tagasi olin Pariisis Teisele maailmasõjale pühendatud konverentsil, kus tuntud ajaloolasel Stephane Courtois'l („Kommunismi musta raamatu“ koostaja) tekkis probleeme just mainitu selgitamisega, sest Eesti autorite kirjatööd teda selles ei aidanud.

Tõusin püsti ja rääkisin kiirelt läbi kaks perioodi. Esiteks – tuletasin meelde Euroopa ainsat ehk Eesti 1926. aasta kultuuriautonoomia seadust, mille toimimist ülistab ka *Jewish Golden Book*.

1933. aastal alanud ja kogu Euroopale levinud hulluses oli kaks erandit. Läänes Prantsusmaa, kus 1936–37 oli peaministriks juut Leon Blum. Idas ja viimasena Eesti, kus augustini 1937 kuulus Rahvuskogusse juudi kogukonna (mida eelistati saksa, rootsi ja vene omadele) aseesimees Heinrich Gutkin.

Jaanuarist 1934 juunini 1940 oli Tartu ülikoolis ka judaistika õppetool, mida juhatas Leipzigist tulnud professor Lazar Gulkowitsch. Ehk – siis, kui kogu Euroopa oli natside poliitikaga kaasa läinud, säilis neil tegutsemisvõimalus Eestis, mille lõpetas Hitleri toonase kamraadi Stalini režiim.

Öelda, et natsi-Saksamaa tipus ja mujal seda ei märgatud, on liig ning just see, muule Euroopale julgelt vastanduv käitumine mõjutaski paljus kõnealuse sõnapaari sündi. Eestit karistati sildistamisega, millega tuleb võidelda tehtu tagamaa avamisega. Pealegi toetab seda järgnev ajalugu.

Nagu teada, lubas Saksamaa kallaletung Nõukogude Liidule muuta Stalinil oma poliitikat juutide suhtes. Samas torkab silma, et kui pärast sõda 1949. aastal algas NSV Liidus uus rünnak juutidele, eelistasid Leningradi koondunud vaimueliidi esindajad (Juri Lotman, Mihhail Bronstein, Rem Blum jt.) ümber asuda just Eestisse, mitte Lätti või Leetu (kus olukord 1930ndatel oli selgelt teine). Peamine – nad tulid ▶

PIXABAY

Tartusse, kus juutidesse suhtuti respektiga isegi 1940. aastal!

Ajaloolise tõe ja ka tasakaalu nimel on vaja rääkida sellestki, et Heinrich Gutkini poeg Hermann Gutkin osutus üheks Eesti Vabariigi lipu rüvetajaks 1940. aastal ja kuulus nende juutidest aktivistide hulka, kes teenisid Stalini režiimi ja osalesid Eesti rahva hävitamises.

Mis teha – halbadest inimestest pole teinekord pääsu perekonnitigi, tervest rahvusest rääkimata. Seda selleks, et pisutki ette kujutada Poolas toimumahakkavaga seotud muret – sõnakasutus olgu täpne!

Konkureeriv genotsiid

Aga tagasi poolakate juurde. 6. veebruaril kirjutas Poola president Andrzej Duda küll alla Rahvusliku Mäluinstituudi seaduse parandustele, kuid rõhutas, et on need saatnud veelkordseks ülevaatamiseks riigi konstitutsioonikohtule.

See lisakäik tagas Poolale manööverdamisruumi, sest Iisraeli, USA ja Ukraina valitsused olid seaduseelnõu teravalt arvustanud kogu selle aja, mil asja arutati Poola parlamendi mõlemas kojas.

Iisraeli ja USA võimuesindajate mureks on, et seaduses ettenähtud kopsakas rahatrahv või 3aastane vanglakaristus sõnapaari „Poola koonduslaagrid“ kasutamise eest võib takistada holokaustist (see termin tähendab teatavasti natsi-Saksamaa läbiviidud genotsiidi juutide suhtes) rääkimist.

Ukraina mureks on aga see, et Mäluinstituudi uurimisobjektiks on kõik pahateod poolakate või Poola kodanike suhtes ajavahemikus 8.11.1917–31.7.1990, millest omakorda on eraldatud periood 1925–1950 ning sel ajal tänases Lääne-Ukrainas (mis 1921–39 oli Ida-Poola) „Ukraina natsionalistide“ ja „Kolmanda Reichiga koostööd teinud Ukraina üksuste liikmete“ kätega tehtu.

24. veebruaril teatati kahe valitsuse kokkuleppena, et Poola tulevad Iisraeli eksperdid, kes koos oma Poola kolleegidega vaatavad läbi seaduse teksti – tagamaks, et holokausti kuritegudes süüdiolevad saaksid vastutusele võetud. Neli päeva varem ilmus Poola keskajalehes Rzeczpospolita aga artikkel, milles kultuuriminister avaldas toetust kirjaniku ja akadeemiku Marek Kochani ettepanekule rajada Polocausti muuseum.

Ehk siis – Poola seadus pole mitte ainult tulnud, et jääda, vaid protsessiga edasiminekuks võidakse kasutusele võtta ka holokaustiga sarnanev ja seetõttu isegi tema kõrvale asetuda võiv nimi Polocaust.

Mööngem – kui see saab teoks, on tegu radikaalse muutusega seni Teise maailmasõja ohvritest rääkimises.

Kinnistunud arusaamad

Meenutagem, et kõigil NSV Liidu kodanikel tuli 1980ndateni oma kaadri arvestamise lehtedel vastata küsimusele „Kus teie või teie perekonnaliikmed viibisid Suure Isamaasõja ajal?“ ning kui pakutud vastustes tunnistati: „Viibisin ajutiselt okupeeritud territooriumil,“ oli teisejärgulise või kahtluse all oleva kodaniku staatus tagatud.

Nii, nagu äsja tegi sama viimane agressorriik ISIL (2013. aastal loodud kalifaat), sättis ka natsi-Saksamaa okupeeritud aladel ametisse kohalikest võimuorganid ning värbas/sundis kohalikke oma abi-jõustruktuuridesse, k.a vallutatud aladele rajatud surmalaagrite valvuriteks jne – mis kõik oli ja on vastuolus rahvusvaheliste konventsioonidega.

Stalini režiim oli meelas vallutama, ent ei suutnud kaitsta oma saaki teise vallutaja eest. Vahepeal juhtunus süüdlaste leidmine käis aga kergelt – nendeks kuulutati käest kätte käinud alade elanikud, kes kiiresti tembeldati fašistide käsilasteks või koguni kaasvastutajateks.

Mõistagi leidus iga rahva hulgas neidki, kes teenisid okupante ja tegid nende kuritegusid kaasa ihu ja hingega. Ent enamiku puhul, kes püüdsid oma käed võimalikult puhtad hoida, tuleb ikkagi arvestada nende sundolukorda.

Säärane vahetegemine Moskva plaanidesse ei kuulunud – kergem oli impeeriumi koos hoida alluvates süütunnet luues ja seda säilitades ning tekitatud „kahtlastesse“ piirkondadesse endale lojaalset elanikkonda ümber asustades.

See saatanlik mäng lõppes alles 1990ndatel, kui endised liiduvabariigid iseseisvusid ja endised satelliitriigid said vabalt hingata. Paraku olid kord loodud ja aastakümneid kasutatud sildid parajalt kinnistunud.

Aga nagu viidatud, annab ajalugu enamikule küsimustele ise vastuse – tuleb lihtsalt palju teada, kujundada tervik ja oodata, millal poliitikas avaneb võimalus kogu (selle hetke) tõe esitamiseks.

Sestap pole ka Kiievil mõtet karta Ukraina ajaloo veelkordset läbivaatamist, sest tegu on sõjapäevil okupeeritu seisus olnud naabritega ja toona juhtunu klaarimine hakkab sedapuhku käima paralleelselt islamiriigi okupeeritud aladel toimunu väljaselgitamisega. Ehk siis – see on uurimine vahepeal targemaks saanud maailmas.

Poola seadus pole mitte ainult tulnud, et jääda, vaid protsessiga edasiminekuks võidakse kasutusele võtta ka holokaustiga sarnanev ja seetõttu isegi tema kõrvale asetuda võiv nimi Polocaust.

SVEN ZADER

Kaitseliitlasena Võhandu paadimaratonil – kas militaarsed teadmised on abiks?

Võhandu paadimaraton on üks raskemaid katsumusi, mille läbimine on juba saavutus omaette. Möödunud aastal võttis sellest esmakordselt osa ka Võrumaa maleva meeskond, eesmärgiga end proovile panna ja uusi kogemusi ammutada.

Tekst: TOOMAS PIIRMANN, vabatahtlik autor

Loomulikult polnud Võrumaa maleva võistkonna osalemine nähtus omaette. Varasematel aastatel on alati olnud esindatud paljud teiste malevate ja väeosade võistkonnad. Samuti on erinevates võistkondades ja paadiklassides kaasa teinud meie maleva liikmeid. Eks selline väike militaarseltskondlik konkurents pole ka paha.

Meie võistkond oli maleva läbilõige: Urmas Vahter (malevapealik), Martti Aulis Ellisaar (kaitseliitlane lahinguüksusest), Andres Kõiv (maleva juhatusest), Raul Sõmer (kaitseliitlane lahinguüksusest), Elar Sarik (kaitseliitlane lahinguüksusest) ja mina. Kolm ohvitseri ja kolm reameest. Sõiduvahendiks Rootsi sõjaväe vana paat ning Rauli tuunitud mõlad. Logistikute vankrit juhtis Varbo Maandi, abis olid Tarmo ja Anna-Liisa Piirmann ning Mihkel Tamm. Peaeesmärk oli meil eelkõige lõpetada.

Kuna harjutanud polnud meist keegi, varasema maratonikogemusega oli vaid Raul ja kärestikuosa oli peas nii Urmasel kui minul, siis, nagu kogenud kaitseliitlastele kohane, tegime vähemalt hea plaani. Põhirõhk oli sellel, et paat ei peatuks ei vees ega maal. Kogu toit ja vajaminevad asjad pidid liikuma maismaal paralleelselt meie kulgemisega, lisaks suunati maabumist ja vetteminekut, veeti paati jne. Toidu- ja jooginimekiri oli ülipõhjalik, lisaks varuriiete ja meeskonna üldvarustuse osa. Peale selle lootsime võimalikult halba ilma, see ju meie kui jalaväelaste pluss.

Stardist saime minema normaalselt, aga pärast 300 m läbimist hak-

kas tunduma, et meie paat kipub olema teiste omadest aeglasem. Kui 15 km sõidetud, olime langenud lausa 46ndaks. Eks raske oli näha, kuidas isegi vaid naistest koosnev kummipaadiseltskond möödus meist rõõmsalt ja kergelt, naerunäod ees. Üritasime mitte lasta motivatsioonil langeda ja jätkasime oma aerutamist. Kõige raskem hetk oli 20–30 km vahel. Lihased hakkasid juba valusaks jääma, vahel uitas peas mõte, ega me viimaseks jää …

Paidra tammi ületus läks kiirelt, surusime lausa pealtvaatajaid paadiga eemale, et läbi pääseda. Abilised aitasid paati vedada ja uues kohas kiirelt jõele tagasi. Lisaks paadile esimene toidulisa. Kindlasti möödusime nii mõnestki kummipaadist, sest varsti nägime mõnda paati juba teist korda mööda sõitmas. Leevi tammi ületus oli super, maismaaosal saime mööda lausa 17 kummipaadist. Järele jõudis neist järgmise 14 km peal umbes 5. Kuid kuskil tammidel suutsime põhja kriipida ja algas pidev vee imbumine paati.

Edaspidi lükkasime maismaapeatusel paadi kummuli või viskasime pudelist tehtud kopsiga vett paadist välja. Vahel tuli ka õhku juurde lüüa. Sõime käigult, kaks meest korraga. Leevaku tammil lausa tormasime läbi punkti, sest iga maal oldud minut mõjus oi, kui külmetavalt. Ilm oli läinud tunduvalt külmemaks ning pidev vihma-, rahe- või lumesadu koos suure tuulega ei soodustanud peatusi. Nii selgus esimesel kilomeetril pärast Paidra tammi, et kõigil näpud külmetavad. Eks käed olid kinnasteski läbimarjad.

Kuna harjutanud polnud meist keegi, tegime vähemalt hea plaani.

Olime lootnud, et ilm on juba stardist alates halb ja teeb paljudele osalemise nii moraalselt kui füüsiliselt piisavalt raskeks, et katkestada. Alles raja keskosas alanud „jalaväelase ilm“ pani meie väsinud näod naeratama. Lootsime suurele katkestajate hulgale.

Enne Räpinat läks pimedaks ja meie teed valgustasid siis kaks pealampi. Kohati muutus trass keeruliseks. Pingutasime kõvasti, et mitte kaotada sidet eelmiste paatidega, kes paistsid teadvat otsemat teed ega sõitnud umbsoppidesse. Liigesed ja lihased olid tuima valuga juba nii harjunud, et seda ei pannud enam tähelegi. Viimasele etapile läksime juba mõnuga, sest jäänud oli vaid 9 km. Ilm läks isegi soojemaks. Tuul, mis vahel lausa tormiks paisus, kadus sootuks. Ümbrus muutus nagu muinasjutumaailmaks: paadi ees ujuv kobras, vaikus, mõnusalt sume jõgi, üksik valgus paadi teed suunamas ja vaikselt nohisevad kaaslased rahulikult aeru tõmbamas.

500 m enne finišit selgus, et mitu paati on meile järele jõudmas. Siis läks hirmsaks tõmbamiseks, isegi stardis ei liikunud me nii kiiresti. Lõpuks saabus päästev finiš. Kulunud oli ainult peaaegu 18 tundi.

Medaleid jagasid vetevana tütred. Lõpupilt, saun, söök. Vahepeal

Mis olid kaitseliitlase eelised?

1. **Mõistlik eesmärk ja selle muutmine vastavalt oludele.** Algselt lootsime sõita raftidest 10.–12. koha peale, aga sõidu käigus sai eesmärki korrigeeritud, nüüd sai selleks lõpetamine kontrollajas ja järgmisteks kordadeks kogemuse omandamine.
2. **Maastikuluure.** Sõitsime eelnevalt autoga kogu trassi läbi, et teha kindlaks, kus saada maale, kus saab paadis varustust vahetada, kuhu pääseb autoga ligi, millised on õiged teeotsad, mis viivad jõeni võimalikult paljudes kohtades jne. Ilma vähemalt ühe toetusmeeskonna liikmeta on maastikuluure mõttetu.
3. **Riietus.** Digilaiguline vihmaülikond, sooja voodriga sõjaväekummikud ning mitmekordne alusriietus tagas keha ja jalgade soojuse ja kuivuse. Töökindad, mis on osaliselt kummist, hoidsid käed enamasti kuiva ja soojana ning ville ei saanudki. Vihmaga said küll kindad märjaks, aga pidevalt aerutades oli kätes piisavalt soojust. Oli ka kaks komplekti kõigile sobivaid kuivi tagavarariideid. Ülejääk oli piisava varuna toetusmeeskonna masinas.
4. **Side.** *Handsfree* kõrvas, varuks mitu telefoni paadis ja akupank, kõigis telefonides kõigi toetusmeeskonnaliikmete ja paadisolijate numbrid. Enne igat võimalikku tankimiskohta andsime teada oma vajadused ja võimaliku jõudmise aja. Vahel soovisid infot ka meeskonnaliikmete abikaasad ja sõbrad. Neidki pidi teavitama, et kõik on OK.
5. **Toit/jook.** Paadis oli jooksvalt olemas termosekohv ja soe puljong. Lisaks magus ja soolane söök. Igaühel ka midagi endale meelepärast. Varusid täiendasime pidevalt. Jah, isegi kokakoolal oli oma koht. Palju jäi üle, aga pigem suurem varu, kui puudus paadis.
6. **Motivatsioonipakett.** Rauli kogemusest, et lõpuosas võib väike alkoholikogus olla abiks kas kiiresti soojasaamisel või moti tõstmisel, sai kodumaine Vana Tallinn viisakalt kokapudelisse ümber villitud. Jook siis vaid mõistusega inimestele. Igale mehele kulus lonks ära pärast Leevakut, kus enamik võistkondi külma ja väsimuse tõttu katkestas. See liitrine, peaaegu täis pudel seisab uhkelt tänagi baarikapis ja ootab uut maratoni.
7. **Varustuse märgistus.** Kõik varustuse, toidu jne kotid olid sildistatud (maalriteip oli abiks). Nii oli toetus-

SVEN ZAČEK

jõudsid Varbo ja Tarmo meie kraami ja paadi masinale ära paigutada. Tänu meite omadele finišis said ka nemad medalid kaela. Nendegi päev oli päris raske ja pikk. Juba saunas liikusid kõigi meeste peas mõtted, et järgmisel aastal jälle. Kindlasti parema paadiga ja väikse maleva lipu paneme ka paadis püsti.

Uus ja kiirem paat on meil siis loodetavasti maratoniks olemas. Malevas on konkurentski tekkinud paadimeeskonna liikmeks saamiseks. 21. aprillil Võhandu maratonil näeme!

LISATEAVE

Võhandu paadimaraton

Startides Võru linnast Tamula järvelt on jõekaldad esmalt madalad. Pärast mõnetunnist aerutamist muutuvad kaldad järk-järgult kõrgemaks ning jõgi jõuab ürgorgu. Ürgorg on liigendatud paljude lisaorgudega ning ääristatud järskude metsaste kallastega ja arvukate püstloodis liivakivipaljanditega.

Kaljuseintes ja lisaorgudes on mitmeid allikaid ja allikakoopaid. Maratoni viimases osas muutuvad jõekaldad taas madalamaks.

Jõe ürgsem ja huvitavam osa on umbes 45 km pikk ning asub maratoni keskosas. Siia vahele jääb ka kaitseala, mis on 12 km pikk, hõlmates mõlemast kaldast 300 m maastikku. See on jõe kõige kiirevoolulisem osa mitmete veskitammidega. Keskmiselt langeb siin jõgi 1,7 meetrit ühe kilomeetri kohta.

Jõel sõites avanevad suurepärased vaated põlismetsadele ja niitudele ning liivapaljanditele, mida vanarahvas nimetas müürideks.

Aegade jooksul on jõele ehitatud kokku seitse vesiveskit. Neist mõnest on järel vaid varemed, aga just veskitammide läbimine lisab maratonile paraja portsu adrenaliini.

Distants on huvitav, ühe päevaga tuleb läbida 100 kilomeetrit ekstreemseid hetki pakkuval jõel. See on aukartustäratav proovikivi kõigile aerutamishuvilistele. Tänaseks on maratoni läbinud juba 3997 inimest 21 riigist.

Allikas: www.vohandumaraton.ee

meeskonnal võimalik vastavalt paadimeeskonna tellimustele leida üles täpselt õige asi õigel ajal ja õiges kohas ning anda tellitu järgmises „tankimiskohas" paati.

8. **Paadiparanduskomplekt ja lisaaerud.** Olid meil olemas, aga paadipõhja parandamiseks oleks toetusmeeskonnal pidanud lisaks olema põleti, millega märg koht ruttu kuivatada, et seda oleks võimalik parandada. Parandamisega kaotab vähem aega kui lisalastiga sõites ning kaldale tulles korduvalt paati kummuli keerates.
9. **Pealamp.** Mitu tükki ja varupatareidega. Ilma valguseta võib enne Räpinat kaua ekselda ja pärast Räpinatki on mõni kinnine sopp, kus kulub aega.
10. **Arstimid.** Teibid, elastiksidemed, peavalurohud, soojenduskreemid jne.
11. **Toetusmeeskonna suurus vähemalt neli liiget.** Nad suudavad paati kanda, samal ajal kui paadimeeskond saab maa peal omi muresid lahendada.
12. **Meeskonna ühtsus.** Eks kõigil oli vahel raske, kuigi ühtki nurinat ega kaebust sõidu ajal kuulda polnud. Mõned märgid neid raskeid hetki siiski reetsid ja neile tuli ka ennetavalt reageerida. Ikka mõistlikult. Sestap polnud paadis ka vaidlust ega tüli. Üksteise toetamine on igal pikal pingutusel elementaarne. Hea nali, lühikeste käegakatsutavate eesmärkide leidmine, ka toidu pakkumine ja lihtsalt rääkimine on abiks. Pidev poolte vahetus, et koormus jaotuks võrdselt mõlemale käele.
13. **Piltnik.** Keegi toetusmeeskonnast võiks hetki jäädvustada, see mälestus ja pingutus väärib seda. Paadis on abiks ka mobiiliga tehtud pilt.
14. **Paha ei tee eelnev harjutamine.** See jäi meil kahjuks tegemata, kuigi kestsime kõik lõpuni ilma pausideta.
15. **Lõpuks kuivad, väga soojapidavad riided ning saunakäterätt ja pesemisvahendid.** Finišisaun on mmmmmõnus!
16. **Tagasiteel ei tohi jätta pika päeva roolisolnut üksi ärkvele,** vähemalt kaks meest võiksid veel ärkvel olla ja juttu vesta, igaks juhuks.
17. **Paadil võiks olla üksuse logo.**
18. **Ohutus.** Ilma vestita ei tohi ühelgi hetkel paadis olla. Tammide ületamisel tuleb jälgida sildadel olevaid nooli, mis suunavad ohutumale teele. Tammidest alla sõites aerud paati ja meeskond paadipõhja. Oht üle parda lennata on täitsa olemas. Lisaks on ohtlikud jõele ulatuvad puud ja oksad. Need võivad sind vette tõmmata. Esimesed paadisolijad teavitavad okstest või veealustest kividest, teised dubleerivad. Paadis on vaid üks kapten, kes teeb lõplikud otsused.

Tundmatus kohas vette ehk Patrullvõistlus Blue Nail 2018

Vabariigi aastapäeval hoidsid kaitseliitlased Eesti lippu kõrgel Taanis, patrullvõistlusel Bla Negl 2018.

Tekst: KRISTO SINIVEE, võistkonna liige

Patrullvõistlus Bla Negl toimus tänavu juba kahekümnendat korda. Pärnumaa maleva vabatahtlikud said sellest osa võtta tänu heale tulemusele Utria dessandil, kus tihedas konkurentsis õnnestus meil Kaitseliidu parima võistkonnana tulla teisele kohale.

Infot võistluse kohta hankida oli võrdlemisi raske, sest ükski eestlane polnud sellel varem osalenud. Väga palju ei aidanud edasi ka jõukatsumise koduleht, mis andis võistlusest küll üldise ülevaate, kuid detailide osas jäi väga kitsiks. Sama lugu oli Wikipediaga. Seetõttu meenutas kogu üritus pisut pea ees tundmatus kohas vette hüppamist.

Kohale jõudes anti meile Kaitseliidu pileti ettenäitamisel relvad ja suunati ühe kooli juurde, kus pidime kaua passima enne, kui midagi toimuma hakkas. Mingil hetkel hakkasid kõik kuskile minema. Liikusime kaasa ja mõistsime, et nüüd on registreerimine. Sealt saime stardimaterjalid ning teada briifingu aja ja koha.

Pärast suurt koosolekut muutus pilt juba natuke selgemaks. Võistlusel oli võimalik osaleda pikemal või lühemal trassil, kas kahe- või kuueliikmelise võistkonnana. Meie siis osalesime pikal trassil kaheliikmelise võistkonnana.

Pärast ühisstarti pistsid kõik kuskile suunda jooksu, nii tegime ka meie. Taani loodus on meie omaga võrreldes ikka väga lage, enamasti suured põllud, aga taanlaste kiituseks peab mainima, et valdavalt olid need haritud. Metsa kui sellist oli seal üldse väga vähe ja seegi oli istutatud mingi aeg tagasi.

Vastutegevuse hulk oli hirmutavalt suur, ligi 250 võitlejat, kes olid varustatud öövaatlusseadmetega, termokaameratega, jäljekoertega ja õhuluurevahenditega meie leidmiseks. Võistlejate olukorra tegi see raskeks, sest meie ei tohtinud kasutada ei öövaatlusseadmeid ega ka termokaameraid, isegi mitte GPS-seadet. Liikumine toimus vaid kompassi ja kaardiga mööda põlde ja radasid. Paraku on päris keeruline varjatult liikuda mööda avatud maastikku, eriti veel, kui vastane kasutab ka pimedas nägemise vahendeid. Ei õnnestunud meilgi puhtalt läbi pääseda ja jäime kahjuks kolm korda vastase küüsi.

Esimene punkt oli postkast, kus olid järgmise punkti koordinaadid. Edasi tuli liikuda ilma ajakavata punktist punkti ja täita ülesandeid. Punktid olid lahti laupäeva hommikul kella 7ni. Pärast seda tuli ennast kuhugi ära peita nii, et vastutegevus üles ei leiaks, ja olla peidus kuni kella 18ni. Seejärel olid punktid taas lahti kuni pühapäeva hommikul 7ni, mil võistlus lõppes.

Kokku oli punkte kaheksateist, mille me ka kõik läbisime, kuigi meie liikumise muutis raskeks asjaolu, et halvasti läbimõeldud kontrollpunktis ülesannet sooritades murdis üks võistkonnaliige hüppeliigese. Kuna õnnetus juhtus juba kuuendas punktis, võite ise mõtiskleda, läbi millise valu tal see edenemine kulges.

Trassi pikkus jäi kuskil viiekümne ja kuuekümne kilomeetri vahele.

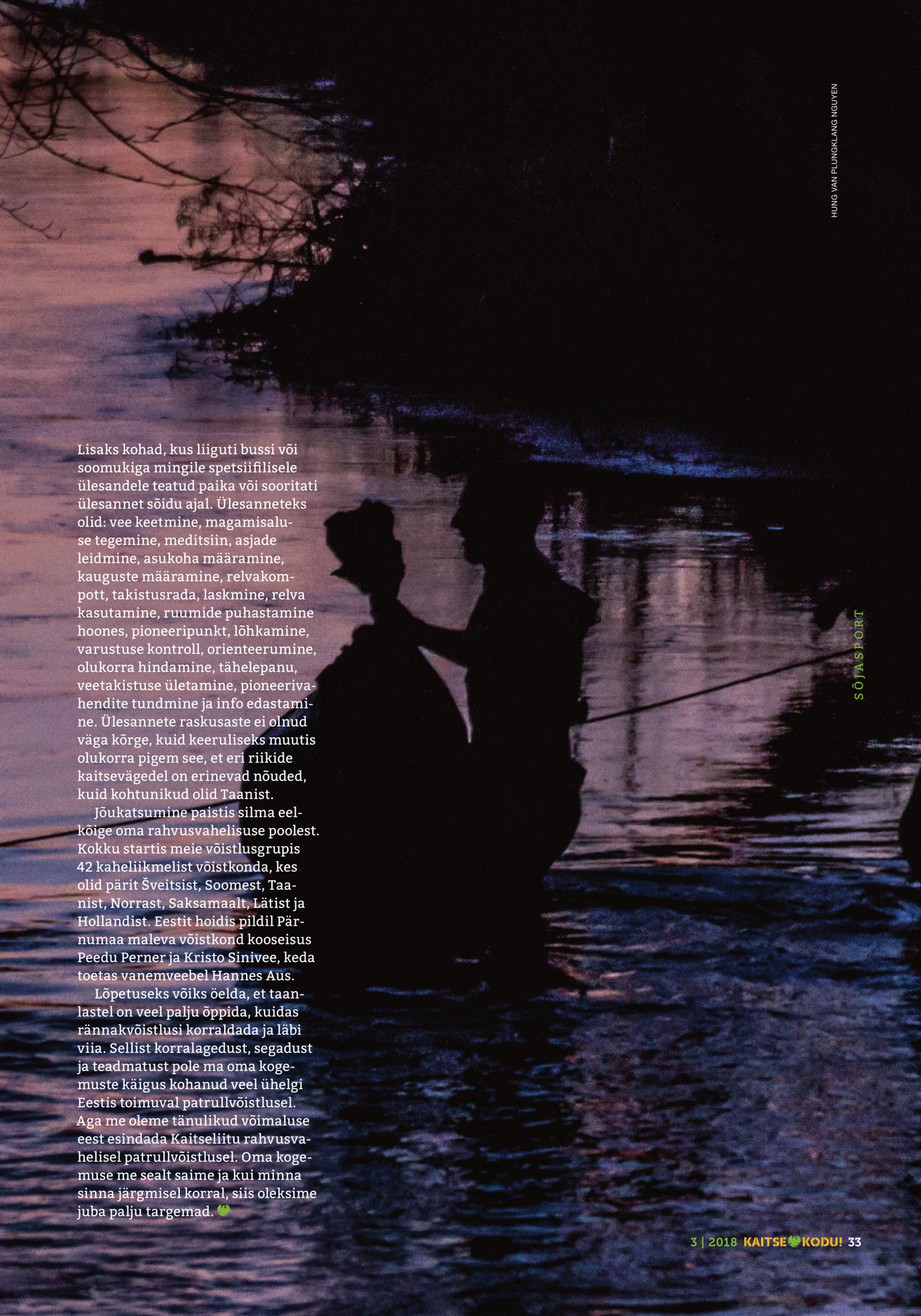

HUNG VAN PLUNGKLANG NGUYEN

Lisaks kohad, kus liiguti bussi või soomukiga mingile spetsiifilisele ülesandele teatud paika või sooritati ülesannet sõidu ajal. Ülesanneteks olid: vee keetmine, magamisaluse tegemine, meditsiin, asjade leidmine, asukoha määramine, kauguste määramine, relvakompott, takistusrada, laskmine, relva kasutamine, ruumide puhastamine hoones, pioneeripunkt, lõhkamine, varustuse kontroll, orienteerumine, olukorra hindamine, tähelepanu, veetakistuse ületamine, pioneerivahendite tundmine ja info edastamine. Ülesannete raskusaste ei olnud väga kõrge, kuid keeruliseks muutis olukorra pigem see, et eri riikide kaitsevägedel on erinevad nõuded, kuid kohtunikud olid Taanist.

Jõukatsumine paistis silma eelkõige oma rahvusvahelisuse poolest. Kokku startis meie võistlusgrupis 42 kaheliikmelist võistkonda, kes olid pärit Šveitsist, Soomest, Taanist, Norrast, Saksamaalt, Lätist ja Hollandist. Eestit hoidis pildil Pärnumaa maleva võistkond kooseisus Peedu Perner ja Kristo Sinivee, keda toetas vanemveebel Hannes Aus.

Lõpetuseks võiks öelda, et taanlastel on veel palju õppida, kuidas rännakvõistlusi korraldada ja läbi viia. Sellist korralagedust, segadust ja teadmatust pole ma oma kogemuste käigus kohanud veel ühelgi Eestis toimuval patrullvõistlusel. Aga me oleme tänulikud võimaluse eest esindada Kaitseliitu rahvusvahelisel patrullvõistlusel. Oma kogemuse me sealt saime ja kui minna sinna järgmisel korral, siis oleksime juba palju targemad.

MARGIT KAUR

Vändra sprint 2018 – maratonist raskemgi veel

2.–3. märtsini leidis juba kaheksandat korda aset sõjalis-sportlik võistlus Vändra sprint, kus pandi proovile neljaliikmeliste võistkondade võimed läbida maastikku ja lahendada stressiolukorras ülesandeid.

Tekst: KRISTO SINIVEE, Vändra sprindi peakorraldaja

Reede hilisõhtul alanud võistlusel läks punasele rajale neli võistkonda, kellega laupäeva hommikul liitus rohelisel rajal üksteist võistkonda. Kuigi ilmataat pakkus selleks tänavu ohtralt võimalusi, ei otsustanud kahjuks ükski võistkond rada läbida suuskadel.

Patrullvõistlusele kohaselt pidid võistlejad rajal täitma ka mitmesuguseid ülesandeid. Nendeks olid kottide kaalu järgi reastamine ja nende kaalu määramine, lõkke tegemine, pioneerirajatiste tundmine, kuulujutu rääkimine, meditsiin, müsteeriumi lahendamine, Eesti linnade tundmine, takistusriba, relva ehitamine, lume sulatamine, mälutreening, miiniväli ja asjade leidmine.

Lisaks pidid punasele rajale siirdunud võistlejad läbi tegema stardijooksu, luure- ja juhtimisülesande. Tunda tuli vastase tehnikat, määrata oma asukohta ning sooritada osavusülesanne koos valvatava ala läbimisega.

Kuna konkurents oli tihe, selgus punase raja võitja võistluse viimastel tundidel. Kõige sitkemaks osutusid sel korral kohaliku Vändra üksuse kaitseliitlased: Henri Noormets, Tony Jürisaar, Hendrik Ehastu ja Kaspar Saal. Teise koha saavutas Kõrgem Sõjakool ja kolmandaks tuli Kaitseliidu Pärnumaa maleva võistkond nimega Rannakollid.

Rohelisel rajal võidutses võistkond Ursa Major koosseisus Reimo Ruul, Keimo Reimets, Marco Lusik ja Egert Siigur. Teisele kohale tulid Ursa Majori tüdrukud ja kolmandaks võistkond nimega Suvitajad.

Kokku läbisid võistlejad raskemal, punasel rajal viiskümmend-kuuskümmend ja kergemal, rohelisel rajal viisteist kuni kakskümmend kilomeetrit.

Tuleta välióõbimine, üleelamise meistriklass

Tuleta välióõbimine ilma erilise varustuseta on omaette meistriklass. Mitte öö läbi külmetamine, vaid pigem soojas püsimine ja korralikult välja puhkamine. Artikkel tutvustab mõnda lähenemisviisi tuleta välióõbimisele, mille aluseks on sellised võrdlemisi levinud stsenaariumid nagu eksinud seeneline, rünnakul sõdur või teistest mahajäänud sõdur.

Tekst: veebel KRISTJAN PRII, üleelamisinstruktor

Harjutusena annab tuleta välióõbimine väga kiirelt selge pildi, mida oma varustuses peab muutma, milliseid varustuselemente tuleb asendada või juurde lisada. Selgeks saavad ka soojakao põhitegurid, mis omakorda aitavad kaasa parema varje ehitamisele. Need nipid tulevad kasuks siis, kui teil juhtub olema varustus, mis ei vasta ilmastikule. Alati tuleb silmas pidada ohutusnõudeid ning üksi katsetama ei tasu minna. Mõistlik on kogenud instruktori kaasamine.

Eksinud seeneline

Tegemist on tsiviilolukorraga, eksinu ei ole oma olukorrast aru saades kasutanud reeglit STOP ja püüab metsast ise välja saada. Halb on see, et tavaliselt on juba päris pime, mis raskendab nii varje ehitamist kui ka tule tegemist. Tõenäoliselt ei ole eksinul kaasas ka pealampi.

Sellises olukorras ei saa enamik inimesi tuld üles isegi siis, kui neil on tuletegemise vahendid kaasas. Samuti ei ehita nad endale varjet. Tavaliselt kössitavad nad puu all ja ootavad hommikut. Ainuke positiivne külg on see, et seenehooajal ei pruugi ööd olla väga külmad ja isegi kui temperatuur langeb nulli kanti, võib inimene endale liikumisega sooja tehes pimeda aja üle elada.

Kuidas sellist olukorda vältida? Teavita, kuhu lähed ja millal tuled, siis oskavad inimesed sind võimalikult ruttu otsima hakata. Orienteerumisvahendid, vihmariided, lisaks mõni soojem riideese, müts ja kindad. Lisaks pealamp, tuletegemise vahendid, jook ja mõned snäkid.

Kõlab nagu matkaleminek, kuid hädaolukord tekibki tavaliselt halva õnne ja puuduliku planeerimise koosmõjul. Kui sul on aga olemas asjad, millega tagada oma baasvajadused, ning sa tunned ennast nende vahenditega mugavalt, kas siis ongi tegu hädaolukorraga või üksnes planeerimata puhkusega?

PÄIVI-PÄÄSU KREUTZWALD-PRII

Sõdur rünnakul

Olukorrast tingitult on kaasas võimalikult vähe mugavusvarustust ning võimalikult palju suhkrut, laskemoona ja vett. Eeliseks on meie sõduri varustus. Eesti sõdurid kasutavad enamasti rakmeid. Väga paljudel on kaasas ka patrullkott mahuga umbes 35 liitrit. Kuigi planeeritud rünnak on planeeritud, ei tähenda see, et kõik läheb plaanipäraselt. Pärast objekti hõivamist või eesmärgi saavutamist tuleb asuda kas kohe seda kaitsma või järgmise ülesande täitmisele. Kui eesmärki ettenähtud ajaks ei saavutatud, jätkub tegevus

järgmisel päeval. Sellistel juhtudel tõenäoliselt isikliku varustuse järelevedu ei toimu, täiendatakse ainult laske- ja toidumoona ning veevarusid. Ööbimiseks saab kasutada isiklikku varustust, samuti objektilt leitavat kraami ja mahajäetud varustust.

Meie sõduritel on enamasti rakmetes kaasas soble, varusokid, müts ja kindad, vihmaülikond, telkmantel. Higiste ja märgade riiete vahetamine enne magamaminekut annab väga palju juurde. Hommikul tuleb märjad riided uuesti selga tagasi panna, et kuivi riideid mitte raisata. See on riietumisdistsipliin, mida on lihtsam öelda kui jälgida.

Sellises olukorras on mõistlik jagada kahekesi ühte sängi, kasutades ühte telkmantlit katuseks ja teist tekiks. Kindlasti tuleb ennast maapinnast isoleerida, vahet ei ole, kas pinnaks on betoon või rabamätas. Alusmaterjal peab olema kuiv ja piisavalt paks, et külm altpoolt ligi ei pääseks. Näiteks värsked ja kuivad kuuseoksad segamini, ajalehed, puulehed, euroalused jne.

Kui magada kahekesi varje all, peavad telkmantli servades olema kõrgendused või piirajad, mis sunnivad teid kogu aeg teineteise vastas magama, tagades maksimaalse soojuse. Soovitatav on magada, seljad vastamisi.

Varje katus võiks olla umbes 5 cm kehadest kõrgemal, suurema telkmantli otsad saab lasta maadligi, siis ei pääse soojemal ajal sääsed liiga tegema. Suure tuule korral on mõistlik küljed maasse kaevata. Kui vorm on liiga märg, tasub jätta katus kõrgemale, et ei tekiks liigset kondensaati. Sama kehtib otste kohta. See on ka peamine põhjus, miks küljealune peaks olema võimalikult kuiv.

Magamise ajaks tasub saapapaelad ja püksirihm lõdvaks lasta, et vereringe ei oleks pärsitud. Kui olukord võimaldab, võiks saapad jalast ära võtta, et jalad saaksid hingata. Patrullikoti olemasolul pange jalad ööseks sinna sisse. On soojem.

Hädaolukord tekibki tavaliselt halva õnne ja puuduliku planeerimise koosmõjul.

Kui enne pimenemist ja valgusrežiimi kehtimahakkamist lubatakse teha tuld või kasutada priimust, siis soojendage võimalikult palju vett, täitke sellega kõik plastikpudelid ning võtke need endale kaissu. Kui õnnestub kive kuumaks ajada, kasutage ka neid. Kui teil juhtub toidupakis olema karbiiti või olete näiteks mõnest matkapoest hankinud sarnasel põhimõttel toimiva toote, laske see käiku lisasoojuse saamiseks. Kui peate olema öösel julgestuses, proovige teha graafikud nii, et olete samas vahetuses. Kui olete kaevunud või väga heas varjes, siis on ehk võimalik kasutada ka teeküünlaid või priimust nii, et see teid ei reeda. Kui teil on toitu, siis sööge enne magamaminekut, seedimine annab kehale soojust. Kui teil on termotekk, siis see võiks olla selle telkmantli peal, mida kasutate tekina.

Mahajäänud sõdur

Olukord on kahtlemata keeruline. Siin muutub määravaks küsimus, milline olukord ööbimisele eelnes – kas põgenesid vangistusest, jäid lahinguväljale maha või eksisid ära?

Kõige raskem on olukord siis, kui sa oled vangistusest põgenenud ja sind aetakse taga. Sa ei taha endast jälgi maha jätta. Sul pole varustust. Sa oled tõenäoliselt üksi. Sa ei saa kaua ühes kohas püsida, teha suurt tuld ega ehitada korralikku varjualust.

Siiski ei pruugi lõke välistatud olla, kui seda saab teha varjatult. Sellisel juhul on hea lahendus peasuurune auk maa sees, kust tuli välja ei paista. Oluline on, et lõke oleks võimalikult suitsuvaba. Selleks kasutatakse ilma kooreta ja oksakohtadeta kuiva puitu. Tuli süüdatakse pealt, et oleks piisavalt õhku ja võimalikult vähe suitsu. Nii saab kiiresti keeta vett ja soojendada kive.

Asukoht peab jääma suure puu alla, tüvest umbes poole meetri kaugusele. Seda kahel põhjusel. Esiteks ei ole sedasi suitsu kaugele näha ning teiseks saab pärast vee ja kivide soojendamist tuleaset enda tarbeks ära kasutada, jäädes kinnikaetud sütele ööbima. Kasuks tuleb telkmantel või mõni suurem prügikott, mille saab endale peale tõmmata. Nii saab ka maa seest tulevat soojust võimalikult kaua enda ligidal hoida. Kinniaetud augu peale võiks jääda tagumik või reite tagumine pool, siis kandub soojus mööda keha edasi. Enda ümber peaks maskeerimiseks panema oksi ja lehti. Need annavad ka lisasoojustust.

Kui on võimalus rajada endale varje, siis tasub enda ümber ehitada midagi heinarõugu sarnast, kus teid ümbritseb ringiratast ligi pool meetrit lehti, oksi, sammalt ja heina. Sellisesse varjesse saab ööseks sisse pugeda, seda muidugi juhul, kui ei õnnestu teha tuld ja kui suurimaks ohuks on ilmastik. Silmas tasub pidada, et sellise varje rajamisele kulub ligi 3 tundi, seega peab oma aega hästi planeerima.

Lõppkokkuvõttes on iga olukord siiski natukene erinev. Kõiki neid asju tasub proovida ja neid ka omavahel miksida, sest erinevatel inimestel on ühesuguste vahenditega erinevad kogemused, mis tulenevad igaühe füsioloogiast.

Enne metsaminekut tasub alati teha väike riskianalüüs, vastates küsimusele, mis saab siis, kui juhtub. Kuid üks on kindel: kui sa ei saa öösel korralikult magada, siis sinu võitlusvõime väheneb ning see võib kaasa tuua valesid ja eluohtlikke otsuseid.

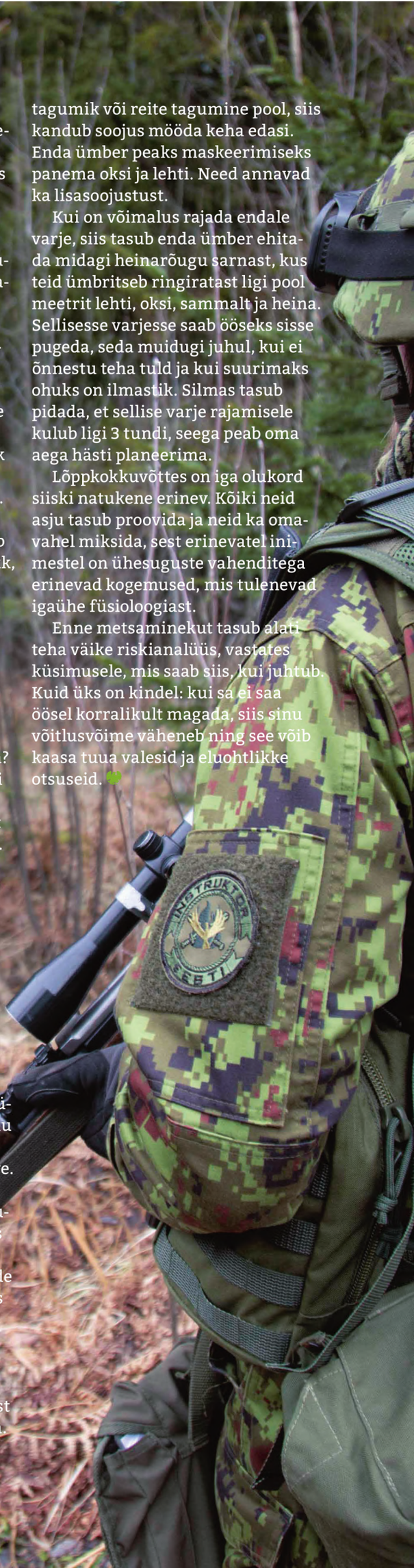

PÄIVI-PÄÄSU KREUTZWALD-PRII

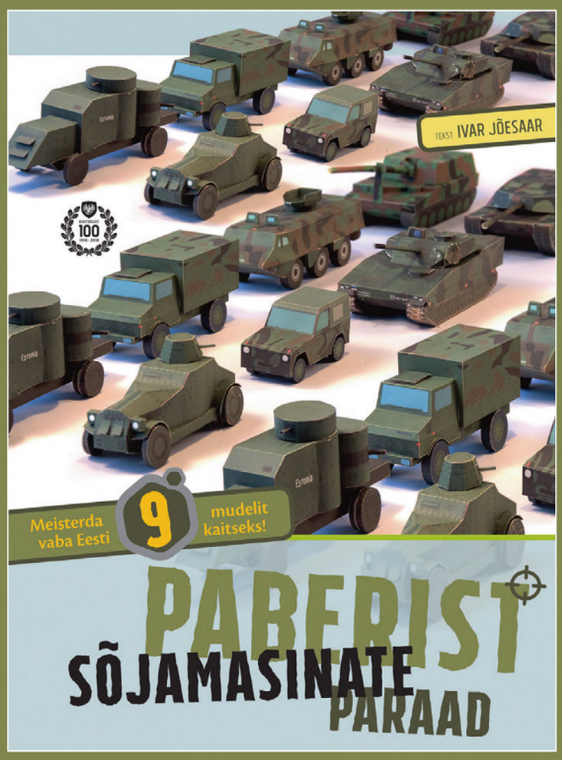

KAITSELIIT 100 1918 - 2018

JUUBELIKS VALMINUD KOGUPERERAAMAT

KAITSELIITLASELE SOODUSHINNAGA!

12,60

(POES 18,90)

TELLIMISEKS KIRJUTA IVAR.JOESAAR@GMAIL.COM

VIDEOÕPETUST VAATA WWW.OTTOWILHELM.EE

RAAMAT SISALDAB 9 EESTI ISESEISVUSELE OLULISE SÕJAMASINA PINNALAOTUSI, MILLEST SAAB KOKKU KLEEPIDA 1:30 MUDELID:

- SOOMUSAUTOD ESTONIA JA ARSENAL-CROSSLEY M27/28
- MERCEDES-BENZI UNIMOG 435 JA GD WAGEN
- SOOMUSTRANSPORTÖÖRID BTR-80 JA SISU XA-180 EST
- LAHINGUSOOMUK CV9035EST
- LIIKURSUURTÜKK K9 THUNDER
- LAHINGUTANK ABRAMS M1A2

KUIDAS ...

teha surma- ehk paalisõlme?

Aastal 1913 leiti Soomest kalavõrgu jäänused, mille küljes olev sõlm oli tehtud sinna 8000 aastat enne meie ajaarvamist. Seda on väga tore teada. Aga sellest teadmisest pole mitte mingit kasu, kui lamad parasjagu kusagil augus ega oska midagi mõistlikku peale hakata sulle visatud nööriotsaga. Sestap õpime hoopis ise tegema sõlme – surmasõlme.

Tekst: ASSO PUIDET, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Kui sulle antakse võimalus ära õppida ainult ühe sõlme tegemine, siis peaksid valima sõlme, millega saab saapapaelu kinni siduda. Sest ripendavad ja pikalt järele lohisevad saapapaelad on ohtlikud. Ja umbes sama ebaesteetilised kui tatti tilkuv nina.

Aga kohe saapasõlme järel peaksk tulema surmasõlme tegemise oskus. Sellepärast, et just nimelt surmasõlm, vaatamata oma kurjakuulutavale nimele, võib päästa sind surmast.

Surmasõlme, mida muide on nimetatatud ka sõlmede kuningaks, muudab eriliseks asjaolu, et see ei jookse silmusena kokku, kui oled selle sõlminud ümber oma keha. Seda esiteks. Ja see on oluline. Ei ole ju meeldiv rippuda nööri küljes, mis keharaskuse toimel sulle liivakella

1. Võta harjutamiseks poolemeetrine jupp nii sõrmejämedust nööri ja tekita aas. See aas ongi jäneseurg.

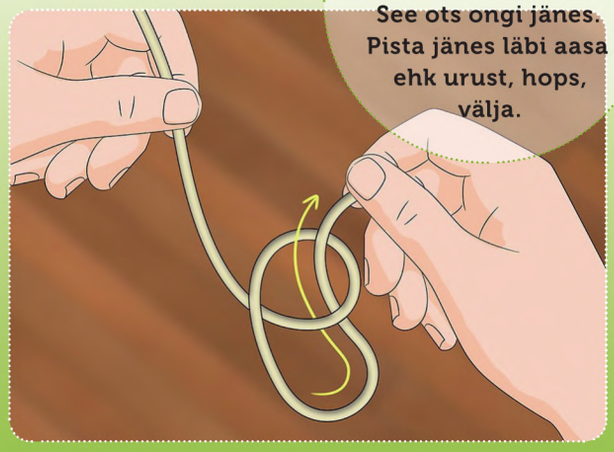

2. Nüüd võta kinni nööri ühest otsast. See ots ongi jänes. Pista jänes läbi aasa ehk urust, hops, välja.

ASCO PUDEL

Surma- ehk paalisõlm

Vaja läheb:
Nööri – sellist, mis kannataks inimese raskust
Käsi – algajal sõlmemeistril kahte, kogenumale piisab ühest

Ajakulu: 10 sekundit

kuju annab ning su sooled ja siseorganid kokku veab. Ei ole.

Teiseks äärmiselt oluliseks kvaliteedinäitajaks on asjaolu, et surmasõlme on võimalik sõlmida, kasutades vaid ühte kätt. Jällegi väga tähtis olukorras, kus teist kätt läheb vaja näiteks valgusallika hoidmiseks. Või hoopis puuoksa või kaljunuki küljes rippumiseks.

Aga asume asja juurde ehk õpime surmasõlme tegema. Põhimõtteliselt käib see nõnda: jänes hüppab urust välja, teeb tiiru ümber puu ja hüppab urgu tagasi. Nii lihtne ongi.

Aga neile, kes kohe lennult ei taibanud, on allpool natuke põhjalikum selgitus piltidel.

Ongi surmasõlm valmis. Reaalses olukorras peaksid selle tegema näiteks niimoodi, et moodustuks piisavalt suur aas, millel istuda, et kaaslased saaksid sind august välja tõmmata.

Surmasõlme lahtiharutamine on umbsõlme harutamisega võrreldes imelihtne. Otsige üles kaar, mille ümber puu jooksnud jänes endast maha jättis, ning tõmmake see n.-ö puust eemale. Sõlm hakkabki lahti hargnema.

Niisiis veel kord: urg. Jänes urust välja. Ümber puu. Urgu tagasi.

Harjutage.

Muide, teadlased on välja arvutanud, et lipsusõlme tegemiseks on 177 147 võimalust. Lihtsalt teadmiseks. Mitte, et sellest midagi kasu oleks.

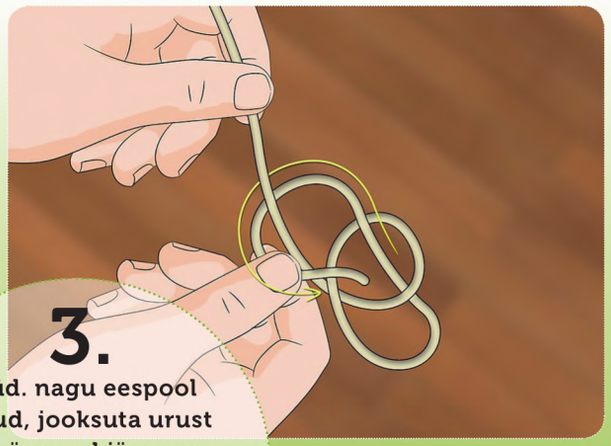

3. Nüüd, nagu eespool öeldud, jooksuta urust välja hüpanud jänes puu tagant läbi. Ehk siis liiguta läbi aasa tõmmatud nööriots aasast teisele poole jääva nööriotsa tagant läbi.

4. Ja mäletad, eks: jänes hüppab urgu tagasi. Seega pista nööri tagant läbi tõmmatud nööriots uuesti läbi aasa ja vea pingule.

4 X WIKIHOW

Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 8

Afganistan: ühisrinne Talibani vastu

Sarja eelmises osas vaatasime Eesti erioperatsioonide väejuhatuse esimese Afganistani rotatsiooni algfaasi – alasse sisenemist ja sellega kaasnenud väljakutseid. Nüüd on aeg keskenduda lahendustele, mis võeti kasutusele olukorra normaliseerimiseks – eelkõige koostöö ja kaine mõistus.

ÜKSUS

Tekst: Erioperatsioonide väejuhatus

Kokku oli provintsis umbes 5000 Afganistani julgeolekujõudude liiget – Afganistani armee, Afganistani politsei, julgeolekuteenistus ja nende kolme erinevad allüksused. Veendes erinevaid ülemaid (armee brigaadiülem, politseiülem, julgeolekuteenistuse ülem) ja provintsi kuberneri koostöö vajalikkuses ja kasulikkuses, jõudsime pärast mitme kuu pikkust kahtlemist ja planeerimist ühiste operatsioonideni.

Erinevate ülemate veenmine oli vaevarikas, kohati diplomaaditööd meenutav tegevus – eeltingimuseks oli arusaam kõikide ülemate isiksustest, üksuste erinevast töökultuurist ning lõpuks ka sellest, mis kedagi motiveeris.

Suur osa kohalike julgeolekujõudude kõrgemast juhtkonnast oli ju aktiivselt sõjategevuses juba 1980ndatel – kes mässuliste poolel, kes koostöös tolleaegse valitsuse ja Nõukogude Liiduga. Seda kõike tuli teada ja arvesse võtta nii ülematega suheldes kui ka nende omavahelisi suhteid analüüsides.

Ühistegevuse ajal vastutas armee teede puhastamise ja välise perimeetri eest aladesse liikumisel. Politsei tegeles sisemise perimeetri ja läbiotsimistega, samuti ülekuulamiste ja kinnipidamistega. Kriminaalpolitsei, julgeolekuteenistus ja varjatud jälgimise üksus edastasid enne operatsiooni ja selle ajal luureinfot vastase tegevuse kohta operatsioonialas ja selle läheduses.

Politsei eriüksus, meie peamine partner, oli reeglina operatsiooni raskuspunktis, kui ohuhinnang oli kõrgem, või asus reservis ja reageeris tekkinud olukordadele vajadust mööda.

Lisandusid veel prokuröride ja kohtute tegevus operatsioonide ajal ja järel, samuti tegevuste kajastamine meedias.

Kõik see kokku kujunes kompleksseks ning nõudis palju ühist koordineerimist ja planeerimist. Kuid juba esimene operatsioon veenis kõiki osalejaid koostöö kasulikkuses. Sealt edasi ei olnud harvad üle 1000 liikmega, mitmeid päevi kestvad operatsioonid mässuliste tõrjeks ja alade kontrolli alla võtmiseks.

Kohalikud turvama

Üks suuremaid ressursside raiskajaid ning ohte inimeludele Afganistanis ja Iraagis on isevalmistatud lõhkekehad ning nende kasutamine

isikkoosseisu ja transpordivahendite vastu.

Teede kontrollimine on aeglane ja närvesööv ja kui neid teid ei jääda valvama/julgestama, tuleb need juba paari tunni pärast lugeda ebaturvalisteks. Seetõttu otsustasime, et teede lõhkekehadest puhastamine juhul, kui neid ei jääda füüsiliselt valvama, ei ole otstarbekas.

Sellest tulenevalt rajasid kohalik armee ja politsei puhastatud aladele väikseid kontrollpunkte, mis jäid mehitatuks.

Kui provintsis hakati välja õpetama kohalikku politseid (ALP, *Afghan Local Police* – 3nädalase väljaõppe saanud kohalikud, kes kuulusid siseministeeriumi alluvusse ja tagasid oma külades julgeoleku), siis võttis kohalik politsei enamiku kontrollpunktide mehitamise ja teede julgestamise armeelt ja tavapolitseilt üle.

Igas kontrollpunktis oli 10–20 kohalikku politseinikku, kontrollpunktid ei olnud üksteisest kaugemal kui 10 km, mis tagas selle, et:

a) meil oli hea ülevaade provintsis toimuvast;
b) teed kontrolliti üle igal hommikul ja õhtul;
c) väiksemate rünnakute korral olid kontrollpunktid võimelised üksteist toetama (kui sellest ei piisanud, saadeti abijõude armee või tavapolitsei lähimast baasist või reageeris politsei eriüksus);
d) kohalikke olusid pisiasjadeni teadvat kohalikku politseid oli oluliselt raskem rünnata nii füüsiliselt kui ka moraalselt kui „anonüümset“ alast läbisõitvat kolonni;
e) kuivõrd julgeoleku tagamisse olid kaasatud kohalikud küla tasandil, siis oli mässulistel pea võimatu selgitada kohalikele, et võideldakse Afganistani keskvalitsuse või Ameerika või NATO vastu.

Suur osa kohalike julgeolekujõudude kõrgemast juhtkonnast oli ju aktiivselt sõjategevuses juba 1980ndatel – kes mässuliste poolel, kes koostöös tolleaegse valitsuse ja Nõukogude Liiduga. Seda kõike tuli teada ja arvesse võtta nii ülematega suheldes kui ka nende omavahelisi suhteid analüüsides.

„Habemetega võõramaalaste“ pead läksid hinda

Eesti sihtüksuse teenistuse lõpuks töötasid kõik provintsis olevad julgeolekujõudude üksused ühiselt igapäevaselt kontrollpunktides ja suuremahulistel ühisoperatsioonidel, toetades üksteist luureandmetega. Sealjuures ei olnud erinevatel ülematel kahetimõistmisi nende endi või teiste üksuste ülesannete ja vastutuse asjus.

Politsei eriüksuse enesekindlus oli suurenenud, samuti olid nad harjunud iseseisvalt planeerima ja läbi viima võrdlemisi keerukaid operatsioone, kaasates vajadusel erinevaid üksusi ja võimeid. Juba nende reputatsioon aitas aeg-ajalt olukordi lahendada – enam kui korra juhtus, et politsei eriüksuse ilmumine piirkonda sundis vastaspoole eemalduma.

Kui rotatsiooni alguses võttis sihtüksusel koostöös kohalike julgeolekujõududega oma baasist umbes 40 km kaugusel asuva võtmetähtsusega sillani liikumine aega ligi kolm ööpäeva (tee kontrollimine, leitud lõhkekehade kahjutuks tegemine, reageerimine toimunud varitsustele), siis uuele sihtüksusele vastutusala üle andmise käigus läbi viidud patrullis jõudsime sama silla juurde vähem kui tunni ajaga.

Märgatavalt paranenud julgeolekuolukord võimaldas järgmisel Eesti sihtüksusel enam keskenduda Afganistani politsei eriüksusele ja nende oskuste ning koostöövõime süvitsi arendamisele.

Raketirünnakud baaside vastu olid muutunud harvadeks üksikjuhtumiteks.

Hea hinnang Afganistani julgeolekujõudude tegevusele avaldus vastase tegevuses – see oli muutunud (eelnenud aastatega võrreldes) nii ebaefektiivseks, et Talibani „peainspektor“ käis provintsi mässulisi inspekteerimas, üritamaks välja selgitada, millest tulenevad nende pingutuste nii drastilised nurjumised. Kuid ka mitmete uute võtmejuhtide nimetamine ei aidanud vastasel kaalukaussi enda kasuks kallutada.

Positiivseks tagasisideks Eesti sihtüksuse tegevusele võib lugeda sellegi, et „habemetega võõramaalased“ olid Talibani sihtmärkide nimekirjas provintsis esikohale tõusnud

ja pearaha nende eest oli kohalikus kontekstis muljetavaldav.

M.O.T.T

Erioperatsioonide väejuhatusele oli esimene välismissioon märgilise tähtsusega sündmus. Tegemist oli esmakordse võimalusega ennast testida ja tõestada, kas Eesti erioperaatorite ettevalmistus on piisav, et vaenulikus keskkonnas edukalt hakkama saada.

Samuti sai üheselt selgeks sõjalise toetuse efektiivsus – kui Eesti sihtüksus oleks samal ajal samas alas tegutsenud üksi, oleks saavutatud vaid murdosa sellest, mida saavutati teiste üksustega koostöös, pannes alati tegevusi läbi viima ja vastutama Afganistani julgeolekujõudude üksuste ülemad.

Tihti ei saada ka eriüksuste liikmete hulgas aru sõjalise toetuse tähtsusest. Alati on ju huvitavam asju ise teha. Oluline on siiski aru saada, mida on vaja teha ülesande sooritamiseks, jättes kõrvale isiklikud huvid.

Kui Afganistani julgeolekujõude üle kümne aasta aidanud rahvusvaheline koalitsioon oleks aastast 2001 keskendunud kohalike väljaõpetamisele, lasknud kohalikel asju juhtida ja tegevuse eest vastutada, oleks julgeolekuolukord Afganistanis praeguseks suure tõenäosusega märkimisväärselt parem.

Kindlasti ei ole selle kirjatüki eesmärk väita, et kõik provintsis toimunud muudatused toimusid ainult tänu Eesti sihtüksuse kohalolekule ja tegevusele.

Faktoreid, mis rolli mängisid, oli palju, nagu piisav hulk isikkoosseisu, pädevad Afganistani ülemad jne. Kuid kõigest hoolimata on see heaks näiteks selle kohta, kuidas väikese koosseisuga erioperatsioonide üksus, kui ta omab piisavat paindlikkust ning valiku- ja tegevusvabadust ja tõlgendab olukorda adekvaatselt, saab sõjalist toetust läbi viies olla võime kordistaja.

Positiivseks tagasisideks Eesti sihtüksuse tegevusele võib lugeda sellegi, et „habemetega võõramaalased" olid Talibani sihtmärkide nimekirjas provintsis esikohale tõusnud ja pearaha nende eest oli kohalikus kontekstis muljetavaldav.

Per Momentum ad Maiores
(Hetkega esivanemate juurde)
Tankipurustajate moto

Tankitõrje – seda pole kunagi liiga palju

Kaitseliidu üksused on korraldamas varitsust eeldataval vastase tuleku suunal. Metsa all varitseb kümneid automaatureid, sekka mõned TT-granaadiheitjaga lahingupaarid. Vastase tuleku teel on ka mitmed sihtmärgid tugevduseks antud 81 mm miinipilduja rühmale.

Tekst: leitnant (r) RAIGO SÕLG, Tankipurustajate ninamees

EESTI KAITSEVÄGI

VÄLJAÕPE

Tavaliselt sellised õppevaritsused ka õnnestuvad, sest Kaitseliit on harjunud õppima sõdimist „iseendaga“, kus „punane“ kasutab nii meie tehnikat kui taktikat.

Aga sedakorda tulevad nad reaalselt: kõige ees tankirühm (3–4 tanki), millele järgneb soomustatud rood või pataljon. Varitsejad taipavad ühtäkki, kui jõuetud nad on – varitsejatest (v.a ehk koolitatud ja kõrge võitlusmoraaliga TT-granaadiheiturid, keda pole just palju) ja neile antud kaudtuletoest pole sellise soomuse vastu vähimatki kasu.

Kui maastik vähegi lubab, ei saa ka „Kustid“ (TT-granaadiheitja Carl Gustav) lasta, sest vähem soomustatud vastane hoiab end nende efektiivsest laskeulatusest kaugemale ja raskem soomus ei pruugi „Kustit“ väga peljatagi. Kõik näevad oma silmaga, kuidas mitmeid kordi edukalt harjutatu reaalolukorras liiva jookseb.

Jah, kuskil pidid olema TT-kahurid, aga kohal neid ei ole, sest isikkoosseisu napib ja uusi ei jõua enam välja õpetada. Jah, kuskil pidid olema ka Javelinid, aga neidki ei ole kohal, sest ülemad ei osanud neid oma lahinguplaani integreerida ja nad otsustati jätta kuskile kaugele reservi, kus nad istuvad, käed rüpes.

JUTA SÕUEAUK

Meie probleemid on vastane ja meie ise

Meie võimalikul vastasel on suur soomusvõime, milleta ta reeglina ei liigu. Tema eelis meie ees (jättes kõrvale kõik lisavõimed nagu õhutoetus, kaudtuli jms) on just see, et ta suudab peituda soomuse taha. Ja tema soov on selle toel siseneda meie tagalasse võimalikult kaugele, erilist vastupanu kohtamata, jättes meid endid konfliktis pealtvaataja rolli.

Oma eelise kaotab vastane aga siis, kui ta hakkab kaotama soomust. Ja siin ei piisa automaadist – siin tuleb mängu kõikvõimalik tankitõrje; nii passiivne (igat sorti tõkked) kui aktiivne (eri võimetega tankitõrjerelvastus).

Olles tegelenud palju aastaid tankitõrjega, näen meie tänast peaprobleemi (kindlasti natuke erapoolikult) selles, et me ei panusta piisavalt mitmete oluliste võimete arendamisse, millest sõltub tegelik vastupanuvõime.

Ma ei kõnele siin relvastusest – meil on tänaseks vägagi muljetavaldav lähi- ja keskmaatankitõrjevõime, kuid vähemalt minule paistab, et rõhuasetus on senini ennekõike võitlejal, keda iseloomustab sõnapaar mees + käsirelv. Allpool sellest, mida selle all silmas pean ja mis minu arvates muutmist vajaks.

Võitlejate prioriteedid on nihkes

Näen ise kõrvalt, et paljud Kaitseliitu tulijad soovivad liituda pigem jalaväeüksustega, et metsas „rambotada“ – vähem kilogramme kanda ja tore ju niimoodi metsas põrgata. Olen näinud ka tankitõrjujaid, kes laiskusest või mugavusest jätavad õppusele tulles Carl Gustavi pigem maha, sest see on „nii raske kanda“. „Miks te siia õppusele siis üldse tulite?“ olen pidanud sellistelt võitlejatelt küsima.

Eelmisel kevadel Tallinna maleva tankitõrjujaid väljal õpetamas käinud Javelini spetsialist, USA *staff sergeant* Molano, kel mitmed missioonid selja taga, ütles umbes nii: „Kui kaotate lahinguväljal tankide hävitamiseks antud võime, siis võib teil metsas pesitseda kasvõi 1000 automaaturit, kuid see on sama, mis mitte ühtegi.“

Olen temaga sajaprotsendiliselt nõus – olgu tankitõrjevahend nii raske ja vastik transportida kui tahes, ilma selleta ei ole võitlusvõimeline ükski regulaarne maaväeüksus. Käsirelvadega varustatud, lasketiirudes endale auhindadega nime teinud lugematud võitlejad võivad ju soomuse pihta paugutada (parem, kui nad seda ei teeks) ja John Rambot mängida, aga „suure looma“ ajab see vaid vihasemaks ja paugutajatele hukatuslikumaks.

Siinkohal kutsun iga kaitseliitlast ja Kaitseliiduga liitujat üles alati hoolikalt mõtlema selle üle, mida ta Kaitseliidus treenides reaalselt korda tahab saata, kui peaks saabuma must stsenaarium. Kaitseliit ei ole lihtsalt vaba aja veetmise vorm, vaid ettevalmistus võimalikuks reaalseks konfliktiks, mida loodetavasti kunagi ei saabu.

Ma ei taha ülaltooduga öelda seda, et meil käsirelvadega võitlejaid vaja polekski – jalaväega võitlemiseks on nad asendamatud. Tahan rõhutada, et jalaväega võitlemiseks tuleb vastane kõigepealt soomukitest välja saada ning hävitada jalaväge toetav lahingutehnika. Ja siin jõuan prioriteetideni, mida suudavad seada ja kontrollida Kaitseliidu üksuste juhtkonnad.

Oma eelise kaotab vastane aga siis, kui ta hakkab kaotama soomust. Ja siin ei piisa automaadist – siin tuleb mängu kõikvõimalik tankitõrje; nii passiivne (igat sorti tõkked) kui aktiivne (eri võimetega tankitõrjerelvastus).

Ülemate prioriteedid on nihkes

Me ei saa alati eeldada, et Kaitseliiduga liituja suudaks mõelda kõigele sellele, millest ülal juttu oli.

On mõistetav, et liituja valib (sest see on ennekõike tema valik) liitumiseks allüksuse, kus on tal ees juba tuttavad, või siis allüksuse, mille tegemistest ja ülesannetest ta kohe ja kiiresti aru saab (jalaväerühma ülesanded ja tegevus on ju kõige kergemini mõistetavad).

Siinkohal pean vajalikuks, et iga malevkonna juhtkond paneks paika oma tegelikud vajadused (suuresti sõjaaja üksuste vajadused), et selgitada uutele liitujatele juba eos, mida üks või teine tegevusvaldkond tähendab ja miks uut liitujat oleks vaja just sinna valdkonda– värsked liitujad vajavad spetsialisti suunamist.

Täna valdab mind pigem veendumus, et iga liituja ütleb ise, kuhu ta

KAITSELIIT

minna tahab, n-ö lambist, igasugust olulist teavet omamata, ja nii jäävadki mõned ääretult olulist lahingulist ülesannet täitvad allüksused alatiseks miinusesse.

Kujutage ette, mis juhtuks, kui samasugune süsteem töötaks ajateenistusse võtmisel – igaüks läheb sinna, kuhu tahab ... ja enamik tahaks minna Kuperjanovisse (pealuusümboli pärast) laskuriks.

Olen aastaid jälginud oma kodumalevas TT-granaadiheitja kursustele määramist, seal osalemist ja kursuse lõpetanute hilisemat töökvaliteeti.

On jäänud mulje, et aeg-ajalt saadetakse tankitõrjet õppima inimesi, kes ei ole selleks tööks kõlbulikud – neil puudub vajalik vaimustus oma eesseisvast ametist. Aga saadetakse nad seepärast, et on vaja kedagi, kes kohta täidaks. Kui selliselt toimida, siis olemegi omadega seal, et pärast kursuse lõpetamist ei taha või ei viitsi selline võitleja „Kustit“ isegi kaasa tarida, kõnelemata siis selle kasutamisest lahinguväljal.

Ütlen ausalt ja otse – pole mingit mõtet koolitada vaid Exceli tabeli pärast inimesi, kes hiljem ei taha/viitsi/julge täita tankitõrjuja ülesandeid.

Tankitõrjujale on hädavajalik teatav kiiksuga vaimustus – minnes üksi vastasseisu tänapäevase mammutiga, pead sa olema peast heas mõttes soe ja fanaatik, võitleja, kelle silmis süttib sõna „tank“ või „soomuk“ kuuldes mingi kuri läikiv tuluke. Minu õnneks ümbritsevad mind paljud sellised mehed/naised. Just Tankipurustajate seast pärineb tõsieluline lugu: kui ühelt võitlejalt küsiti: „Milline on sinu arvates parim tank?“, vastas ta kõhklemata: „Põlev tank!“ Just selline on see tuluke ...

Aga lootust on

Vaadates probleemi olemust süsteemsemalt, siis esiteks ei ole suudetud luua terviklikult töötavat süsteemi, kus ajateenistuse värskelt lõpetanud erialaspetsialistid saaksid integreeruda ja oleksid ka motiveeritud koheselt integreeruma Kaitseliidu süsteemi ning jätkama oma väljaõppe taseme hoidmist ja edasiarendamist kohalt, kus see ajateenistuses katki jäi. Erialaüksustelgi oleks oluliselt lihtsam oma võitlusvõimet arendada ja tõsta, kui meil oleks võimalik kasutada noori väljaõppinud spetsialiste, mitte muuta Kaitseliitu enamjaolt keskealiste ja vanemate meeste väljaõppeplatsdarmiks;

Teiseks ei ole erialale olemas ühtlustatud väljaõppekava. Pikaajalise tankitõrjeohvitserina ja paljudel suurõppustel osalejana näen, et iga tankitõrjeüksus koolitab end sisuliselt ise – kes halvemini, kes paremini. Allüksuste tase on ääretult erinev. Ometi pole see ju tankitõrjeüksuse ülema otsus öelda, milles koolitust vajatakse – tase peaks olema kõikjal sama.

Selle aasta alguses sain rõõmusõnumi, et väljaõppekava ja TT-temaatikaga laiemalt on hakatud kõrgemal tasemel tegelema senisest tõsisemalt. Loodan väga anda sellesse oma osa, et juba järgmisest aastast jõuaksime uue hingamiseni. Ning et see Kaitseliidu peastaabi algatus ei rauge. Ma kardan, et muidu rullib soomus meist tahtmise korral lihtsalt üle.

Tankide sõda 1.
Soomustatud lahingumasinad maailmasõdades

Kui tankid septembris 1916 lahinguväljale ilmusid, olid sõjas osalevate riikide erinevate relvajõudude kaalutlused selle uue relvasüsteemi kasutamisel mõneti vastuolulised. Kuid Teises maailmasõjas ilmnesid kiiresti suurte mehhaniseeritud väeüksuste kiirete operatsioonide eelised.

Tekst: MARKUS REISNER, DIETER SCHADENBÖCK, FELIX SCHNEIDER

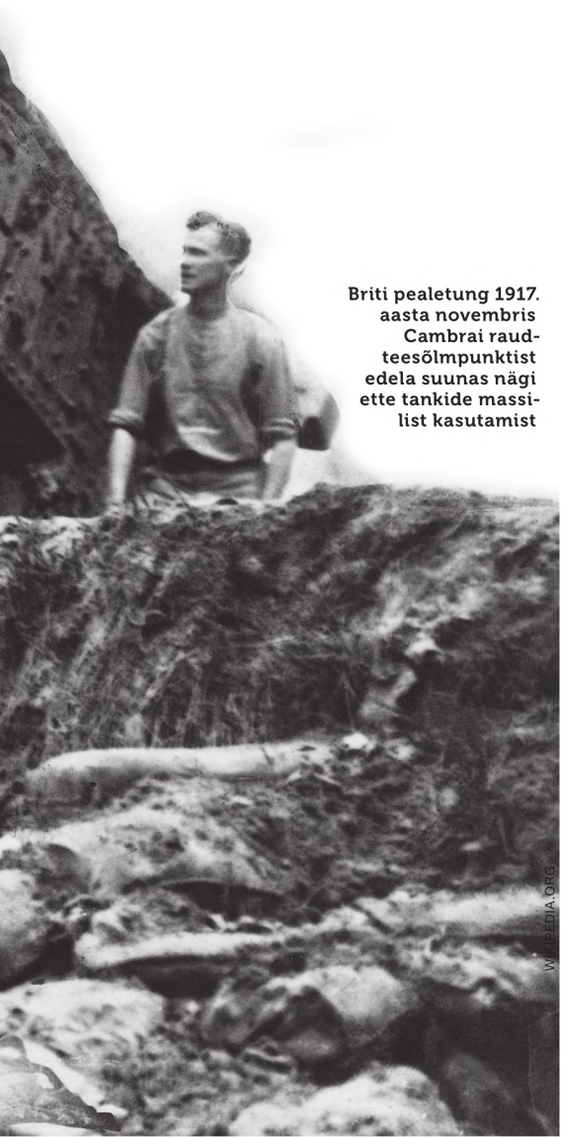

Briti pealetung 1917. aasta novembris Cambrai raudteesõlmpunktist edela suunas nägi ette tankide massilist kasutamist

WIKIPEDIA.ORG

Sõjapidamise algusest peale on püütud arendada relvasüsteeme, mis oleksid võimelised otserünnakuga läbi murdma vaenlase lahingurivistustest ja liinidest ning mõjutama otsustavalt lahingu käiku. Ratta leiutamine võimaldas kasutusele võtta sõjavankreid, mis militaarajaloo kulgu oluliselt mõjutasid. Hiljem tuli nende asemele ratsavägi, regionaalselt täitsid läbimurderelva ülesandeid ka sõjaelevandid. Hilisantiikajal ja keskajal valitses lahinguvälju kaua soomustatud ratsavägi, kuni selle ülemvõimu lõpetasid sobivad kaugvõitlusrelvad (pikkvibu ja amb) ning lõpuks püssirohi.

Renesanssiperioodil visandati mitmeid uusi sõjamasinaid, alustades Robertus Valturiuse hobustega veetavatest neljarattalistest lahingusõidukitest või Ludwig von Eyb noorema sirbiga varustatud kiilukujulisest seadmest ning lõpetades Leonardo da Vinci lihasjõul töötava soomusautoga.

Alles Gottlieb Daimleri ja Carl Benzi edusammud sisepõlemismootori konstruktsioonis 1880. aastatel ning Alvin Lombardi (1901) ja Richard Hornsby (esimene täisroomik 1905) töö roomikute väljatöötamisel ja patenteerimisel said tänapäeva soomussõidukite nurgakiviks.

Esimesed tehnilised edusammud

Esimese maailmasõja kaevikusõda andis lõpliku ajendi roomikutega tanki väljatöötamiseks. Uus, kaitserelvade valitsetav lahinguväli (kuulipildujad, okastraat, suurtükivägi) muutis esialgse manööversõja La Manche'ist Šveitsi piirini peatselt mõrvarlikuks positsioonisõjaks, millest püüti leida väljapääsu. Õhusõda ei toonud mingit lahendust – nende uute relvade hävituspotentsiaal oli veel liiga väike. Kuid sellised sündmused, nagu brittide katastroofiline rünnak Somme'is 1916. aasta suvel tõid endaga kaasa uudsete relvade kasutuselevõtu.

Vaatamata meeskondade poolikule väljaõppele, mitmetele tehnilistele „kasvuraskustele" ja tankide liiga väikesele arvule võttis Briti vägede ülemjuhataja Prantsusmaal sir Douglas Haig 15. septembril 1916 Briti 4. armee läbimurdekatsel Flers'i külas Somme'is kasutusele kõik olemasolevad 49 tanki. Soomusmasinate ja neid saatva jalaväe halva koostöö, tehniliste apsakate ja sõidukite vähesuse tõttu ei suutnud britid saavutada püsivat edu. Psühholoogiline mõju Saksa kaitsjatele oli seevastu üüratu.

Briti pealetung 1917. aasta novembris Cambrai raudteesõlmpunktist edela suunas koos vähemalt 350 kasutusvalmis sõidukiga nägi ette tankide massilist kasutamist. Seal avanesid esimest korda (vähemalt mingil määral) võimalused tankide, jalaväe ja õhujõudude planeeritud koostööks.

1918. aasta 18. juuli vasturünnakus Soissons'is / Chateau Thierry's, mis lõplikult peatas sakslaste püüded viimase meeleheitliku jõupingutusega initsiatiiv läänes tagasi võita (Michaeli rünnak), ning otsustavas „100 päeva rünnakus" Amiens'is (esimene Briti-Saksa tankilahing Villers-Bretonneux's) 8. augustil 1918, Saksa armee „mustal päeval", osales mitusada liitlaste tanki, millel oli oluline osa Saksa liinist läbimurdmisel. Tankide kasutuselevõtuga oli taas võimalik läbida lagendikke, mida seni valitsesid kuulipildujad ja suurtükid.

Soomustatud sõjapidamine sõdadevahelisel ajal

Esimese maailmasõja muljed määrasid ohvitseride kaalutlusi sõdadevahelisel ajal. Eelkõige mõtlesid tankide ja suurte soomustatud väeüksuste kasutusvõimaluste üle Nõukogude Liidu ja Saksa ohvitserid. Üks viiest esimesest Nõukogude Liidu marssalist Mihhail Nikolajevitš Tuhhatševski oli nende hulgas, kes varakult märkasid terasest koletise potentsiaali.

Energilise väejuhina tegi ta kiiresti karjääri ning oli võimeline Punaarmee ülesehitamist oluliselt mõjutama. 1930. aastal lõi ta teooria selle kohta, kuidas jõuda suurte tankiüksuste kiire rünnakuga Euroopa keskmesse. Revolutsioonilise manööversõja uut liiki nimetas ta süvaoperatsiooniks. Tuhhatševskit ennast tema visionäärsed ideed siiski ei aidanud. Ehkki tema selja taga seisis palju noori Punaarmee ohvitsere, hukutasid ta iseäranis Stalinist endast lähtuv kadedus ja kibedus ning 1937. aasta juunis sai temast stalinistliku puhastuse ohver.

Kuigi marssal Tuhhatševski suhtus alates 1930. aastate keskpaigast kriitiliselt Saksamaa sõjalistesse

WWIIVEHICLES.COM

Pärast brittide edu tõid ka sakslased I maailmasõja lahinguväljadele tankid

jõupingutustesse, oli ta juba 1929. aastal heaks kiitnud plaani, mis võimaldas Punaarmeel koos Saksamaa Reichswehriga uurida mehhaniseeritud ja motoriseeritud jõududega manööversõjapidamise arengut.

Detsembris 1926 lepiti kokku ka ühise tankikooli Kama (Kaasani lähistel) loomises, kus ajavahemikus 1929 kuni 1933 koolitati üle kolmekümne Saksa ohvitseri, teiste seas noor ohvitser Heinz Guderian. Sakslased tundsid seejuures huvi Nõukogude kaasaegse operatiivse sõjapidamise teooria vastu.

Kool likvideeriti alles septembris 1933, sest natsionaalsotsialistlik valitsus keeldus edasisest koostööst ning Saksa personal toodi tagasi. Vastuseks läksid kõik Nõukogude ohvitserid, kes olid vahetusõpilastena Saksamaal Reichswehri instituutides, tagasi Nõukogude Liitu. Nende seas oli toona 37aastane Georgi Konstantinovitš Žukov.

Kui noor Tuhhatševski hakkas 1921. aastal Punaarmeed reformima, siis 1923/24. aasta talvel juhtis 42aastane Saksa kolonelleitnant Walther von Brauchitsch Reichswehri manöövrit, millega prooviti esmakordselt kiire maismaasõja pidamise aspekte, toetuseks taktikaliselt toimiv õhurelv. Manöövri tulemus oli paljulubav ning aastal 1925 töötati salaja, varjunimede Leichttraktor (kerge traktor), Großtraktor (suur traktor) I ja Großtraktor II all välja esimene Saksa tank.

Hispaania kodusõda (1936–1939) võimaldas sakslastel esmakordselt proovida sõjapidamise uusi meetodeid. Eelkõige lihviti õhurelva taktikalist kasutamist maavägede toetamisel. Kuni aastani 1939 oma olemasolu eitanud väeüksused, nagu Saksa Legion Condor või Panzerabteilung 88 (tankipataljon 88), olid mõeldud lähiõhutoetuse meetodi ja tankiüksuste kasutamise testimiseks. Hispaania lahinguväljadel võitlesid esmakordselt üksteise vastu Saksamaa ja Nõukogude Liidu kergetankid Panzerkampfwagen (PzKpfw) I ja PzKpfw II ning T-26, T-27 ja T-28. Kolonelid Oswald Lutz ja Walter von Reichenhau ning majorid Heinz Guderian ja Wilhelm Ritter von Thoma (tankipataljoni Panzerabteilung 88 komandör Hispaanias) koostasid esimesed materjalid mobiilselt juhitavast sõjapidamisest, mida toetavad soomussõidukid.

Kui võimu haaranud Adolf Hitlerile 1933. aasta septembris Kummersdorfi harjutusväljakul esimest korda esitleti salaja väljatöötatud Saksa tanki, olevat ta veendunult hüüdnud: „Seda on mul vaja, selle pean ma saama!“ Ainult aasta hiljem, 1934, ilmus Austria kindrali Ludwig Ritter von Eimannsbergeri teos „Der Kampfwagenkrieg“ („Tankisõda“), tulevase tankisõja esimene mahukas teoreetiline kirjeldus. Selle järgi pidid tankikiilud ulatuma sügavale, läbi lõikama ja ümber piirama vastase grupeeringuid või kaitsetugipunkte ja niiviisi neid hävitama.

Eimannsberger soovitas kõikide soomussõidukite ja motoriseeritud väeosade koondamist „kiireteks diviisideks“, et liikuda lahinguväljal kiiresti. Sellega hakati juurutama suurte soomustatud väeüksuste rakendamise ideed. Teised ohvitserid, nagu Gunther Burstyn, kes juba enne Esimest maailmasõda patenteeris esimese kasutuskõlbliku soomussõiduki mudeli, tundsid end nüüd kindlalt. Walther von Brauchitsch nimetati veebruaris 1938 armeeülema kohalt Saksa armee ülemjuhatajaks. Heinz Guderian seevastu ülendati novembris 1939 tankikorpuse ülemaks ning nimetati *Chef der Schnellen Truppen* ('kiirete üksuste ülem'). Seega oli tal koheselt õigus panna kokku, relvastada ja õpetada välja ning viimaks kasutada Wehrmachti kiireid väeüksusi.

WIKIPEDIA.ORG

Pärast I maailmasõja lõppu oli sakslastel keelatud arendada sõjalist rasketehnikat. Seetõttu hakkasidki nad tegema põllutöömasinaid, nagu pildil olev raske traktor Großtraktor II

II maailmasõda

1. septembril 1939 ründas Wehrmacht Poolat ning järgmistel aastatel sai tuntuks mõiste välksõda. Saksa kindralid ja hilisemad marssalid, nagu Heinz Guderian ja Erwin Rommel, kasutasid uue kiire sõjapidamise võimalusi ja juhtisid tankiüksusi ühelt võidult teisele. Guderian avaldas 1937 raamatu „Achtung Panzer“ („Tähelepanu, tankid!“), ning tema oli ka see, kes propageeris ideid „kombineeritud relvade võitlusest“ ning „otse rindel juhtimisest“.

Juunist 1941 kujutas suur Nõukogude Venemaa endast ideaalset piirkonda kiireks operatsioonijuhtimiseks. Üüratud kogused Nõukogude sõjamaterjali hävitati ja miljonid võitlejad vangistati. Wehrmachti tanki- ja grenaderidiviise ei suutnud peatada miski.

Lääneliitlased seevastu olid alguses halvatud. Vastupidiselt Nõukogude Venemaale ja Saksamaale olid seal juhtivatel kohtadel ohvitserid, kes tegid Esimese maailmasõja kogemusest valesid järeldusi. Sellele vaatamata töötasid ka Briti ohvitserid välja õigeid ideid. I. F. C. Fuller ja B. H. Liddell Hart pidasid samuti tankidiviiside loomist mõistlikuks, kuid uute ideede vastased surusid end läbi. Nad väitsid, et tankide koostöö motoriseeritud jalaväega jääks ebapiisavaks ning et moodsad tankitõrjekahurid suudaksid kõik tolleaegsed tankid peatada.

Sarnaselt mõtlesid ka Prantsuse ohvitserid, näiteks kindral Maxime Weygand. Nende meelt ei muutnud ka sellised raamatud nagu 1934. aastal toona täiesti tundmatu noore kolonelleitnandi Charles de Gaulle'i kirjutatud „Vers l'armée de métier“ („Professionaalse armee poole“).

WIKIPEDIA.ORG

Venelaste tank T-28 sai oma tuleristsed Hispaania kodusõjas

Seega panustasid britid ja prantslased tankidele peamiselt kaitsetegevuses. Ning ehkki Prantsuse armeel oli Teise maailmasõja alguses üle 4000 sõiduki, nende hulgas rasketankid (nt Char B1), surusid Saksa üksused riigi põlvili juba kuue nädalaga. Prantsuse armee ja Briti ekspeditsioonivägede tankid koondati üksnes harva suurtesse soomustatud üksustesse Saksa vägede vastu.

Operatsioon Overlord, liitlaste maabumine Normandiasse 6. juunil 1944, ning operatsioon Bagration, 22. juunil alanud Nõukogude pealetung, panid aluse Wehrmachti lõplikule hävingule. Juba Saksa vägede kokkuvarisemine idarinde keskosas viis peaaegu 400 000 mehe kaotamiseni ning suure hulga üksuste hävimiseni.

Nüüd pöördusid ka liitlased operatiivsete manöövrite poole, mida seni olid edukalt rakendanud sakslased. 3. USA armee komandör kindral George S. Patton ja ka aprillis 1945 Viini vallutanud Nõukogude 6. kaardiväe tankiarmee komandör Andrei Grigorjevitš Kravtšenko haarasid Saksa üksusi ümber ning tegid nad ulatuslike manöövritega maatasa.

Seejuures oli Ameerika relvajõududel 7. detsembril 1941 vaevu paarkümmend tanki M3 Lee. Kuid ulatusliku relvatootmise käivitamisega muutus see kiiresti. Nõukogude Liit aga kannatas 1941–1943 kaadripuuduse käes, sest stalinistliku puhastuse käigus elimineeriti suur osa ohvitserikorpusest.

Sõja lõpus ehitasid ameeriklased natuke üle 49 000 tanki M4 Sherman (kasutati esimest korda Põhja-Aafrika lahinguväljal El-Alameini teises lahingus oktoobris/novembris 1942), Nõukogude Liit aga tootis üle 50 000 tanki T-34. Pärast sõda – 1950. aastate lõpuni – pidi neile lisanduma veel 30 000 sama tüüpi tanki. Seevastu Saksamaa relvatööstus tootis Teise maailmasõja lõpuks muuhulgas ca 6000 tanki PzKpfw V Panther ja 1350 tanki PzKpfw VI Tiger I.

TRUPPENDIENST
MAGAZIN DES ÖSTERREICHISCHEN BUNDESHEERES

Tõlkinud: OÜ Lingo

Ameeriklased tootsid II maailmasõja vältel üle 50 000 tanki M4 Sherman

NATIONALWW2MUSEUM.ORG

Lahingumutt: mats mulla alt

Külma sõja kõige kuumematel päevadel andis suur looduseuurija ja asjade väljamõtleja, NSV Liidu ninamees Nikita Hruštšov oma parimatele inseneridele käsu valmis ehitada masin, mis suudaks otsekui mutt sügavale maa alla kaevuda, tunnelit uuristades end vaenlase tagalasse manööverdada ja seal kaost külvata.

Tekst: ANDRIS TAMMELA, vabatahtlik autor

Lahingumutilt ei oodatud midagi vähemat kui vaenlase maa-aluste kommunikatsioonisüsteemide purustamist, kontrollpunktide hävitamist, sügavale maakoore alla lõhkelaengute paigaldamist ning muud taolist. Ühtlasi oleks see töötanud nagu muti metroo: transportinud sõdureid ja diversioonigruppe vaenlase tagalasse.

Idee kohaselt toimetanuks allveelaev silindrikujulise lahingumuti USA läänerannikule, kus see pinnases edasi liikudes puurinuks end strateegiliste objektide, näiteks

PIXABAY

punkrite või raketišahtide juurde. Sinna asetanuks muti meeskond tuumalaengud.

Sihtmärgiks valiti geoloogiliselt ebastabiilne California osariik. Nimelt oleksid maa all plahvatanud tuumalaengud põhjustanud ulatuslikke maavärinaid ja ilmselt ka tsunami, mis jätnuks mulje tohutust looduskatastroofist. Vaenlase USA ridades oleks selline katastroof aga tekitanud ilmselt täieliku kaose.

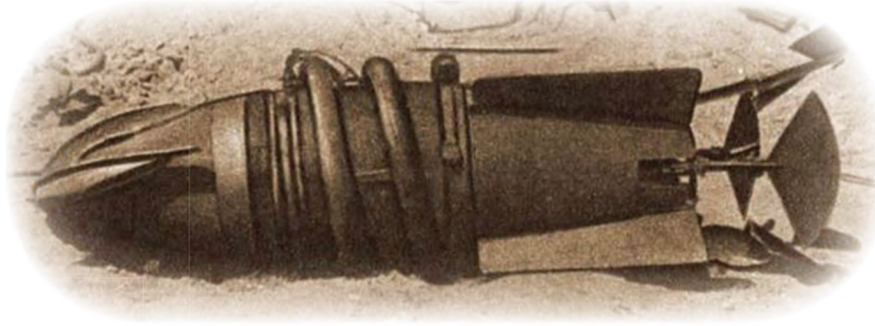

WIKIPEDIA

Igal oma mutt

Olgu siiski öeldud, et ehkki lahingumuti idee oli geeniuse vääriline, ei tulnud sellele mõttele mitte Hruštšov ise. Temalt tuli ainult käsk realiseerida idee, mis tegelikult oli juba ammu ringelnud nii ulmekirjanike kui ka teadlaste sfäärides. Sest head mõtted väärivad ju ikka teoks tegemist. Või mutiks.

Esimene kirjalik ülestähendus katsest luua maa-alune sõiduk pärineb 1908. aastast, mil Briti teadlasel J. Diveril õnnestus seesugune masinavärk kokku klopsida. Ja sugugi mitte kõige kehvemini. Arvestades, et see suutis kaevuda viie meetri sügavusele, enne kui katki läks.

Kolm aastat hiljem sai Diver valmis järgmise, täiustatud mudeli, mis kaevus maapinda korgitseri põhimõttel. See suutis maapinda penetreerida juba üheksa meetri sügavuselt – enne, kui plahvatas ja operaatori teise ilma saatis.

Paralleelselt muu maailmaga töötasid muidugi ka venelased oma maa-aluse sõiduki kallal. Väidetavalt pusis keegi Pjotr Rasskazov sellega juba 1904. aastal Moskvas. Temagi idee kohaselt pidanuks maa-alune masin liikuma edasi korgitseri põhimõttel. Erinevalt Diverist aga ei jõudnudki Rasskazov oma masina katsetamiseni. Enne laskis ta maha Saksa spioon, kes muidugi kandis hoolt ka selle eest, et inseneri asjakohased uurimistööd Saksamaale jõuaksid.

Nende põhjal patenteeris Saksamaa leiutaja Werner von Verne juba oma versiooni maa-alusest sõiduriistast. 1940. aastal lubas ta Hitlerile valmistada masina, mis suudab peale võtta viis meeskonnaliiget ja 300 kilo jagu mistahes kraami, ning liikuda sellega maa all kiirusega 7 kilomeetrit tunnis.

Võib-olla oleks asjast ka asja saanud, kui poleks sekkunud Luftwaffe ülemjuhataja Hermann Göring, kinnitades, et sõjas toovad edu ikkagi hävitus- ja pommituslennukid, mitte aga „rotiralli". Hitler otsustas Göringit uskuda.

Siiski on teada, et järgnevatel aastatel sakslased siiski valmistasid mõned maa-alused liikurid. Seda juba kellegi Herbert von Strasseri näpunäidete järgi, kes omakorda ajas näpuga järge J. Diveri märkmetes. Paraku masinad reaalsuses korralikult tööle ei hakanud, Strasser sai süüdistuse spionaažis ja lasti maha.

Korgitserist ei saanud asja

Venemaal aga korjas 1930. aastatel maa-aluse punnivinna mõtte üles insener Aleksander Trebelev. Mehe arvutused näitasid, et korgitseri meetodil maasse tungimine võtab liialt energiat, ja ta otsustas ülesande lahendamiseks pöörduda hoopis emakese Looduse poole. Et inseneril polnud bioloogiast vähimatki aimu, pühendas ta kuid mutitunnelite uurimisele. Tuli välja, et see maa all elav loom suudab päevaga kaevata umbes 20 meetrit tunnelit.

Sest head mõtted väärivad ju ikka teoks tegemist. Või mutiks.

Veel sai insenerile selgeks, et müstilisel loomal on silinderjas keha ning koguni jalad. Labidakujulised esijäsemed aitavad mutil edasi liikudes pinnast eemale kühveldada. Trebelev oli oma vaatlustulemustest vaimustuses ning otsustas, et tema maa-alune masin peab saama mullaeluka tegu ja nägu. Peaaegu. Muti esikäpad otsustas ta asendada spetsiaalse puuriga ning tagakäpad masinat edasi tõukavate jalgadega. Oli vaja veel sobivat aparatuuri ja kuue meetri pikkune prototüüp saigi valmis. Kahjuks suutis masin liikuda edasi vaid kümme meetrit tunnis.

Inseneri saatus oli aga kurb. Enne Teise maailmasõja algust lasksid võimud ta maha – pärast seda, kui sakslased olid söötnud venelastele ette väärinformatsiooni, et teadlane töötab tegelikult hoopis nende kasuks.

Projekt lõppes pauguga

Pärast sõda avastas plaanid NKVDs nime teinud Viktor Abakumov, kellest oli saanud Nõukogude Liidu kaitseminister. Abakumovgi oli seda meelt, et mutist saab välja töötada suurepärase ja täiesti uut tüüpi rel-

va. Aga temalgi läks nii, nagu tollal juhtus paljude võimukandjatega. Võimuvõitluse käigus mees arreteeriti ja hukati 1954. aastal.

Lahingumutt sai siiski valmis. 1964. aasta sügisel valmis titaankerega, aatomi jõul töötav, 3,8 meetri laiune ning 35 meetri pikkune silindrikujuline kaadervärk. Seda Ukrainas Hromovkas asunud tehases, mis oli ehitatud ainult muttide tootmiseks. Ukrainas seetõttu, et seal kaua elanud Hruštšovil oli ukrainlaste vastu eriline armastus. Oli Nõukogude juht ju 1954. aastal kinkinud Ukrainale Krimmi poolsaare.

Lahingumuti meeskond oli viieliikmeline, lisaks võis ta peale võtta 15 eriväelast ja kuni tuhat kilogrammi lõhkeainet. Lõhkeaine pidid eriväelased paigutama vaenlase maa-aluste objektide lähedusse. Mis aga parim, mutt liikus maa all kuni seitse kilomeetrit tunnis!

Venelased viisid läbi mitu edukat mutikatsetust erineva tugevusega pinnases nii Rostovi kui Moskva lähedal, hävitades muuhulgas mitu sihtmärgiks ehitatud punkrit. Muti viimaseks sõiduks jäi Uuralites toimunud katsetus, kus mutt oli tunginud 15 kilomeetri sügavusele, et seal imaginaarse vaenlase maa-alune punker pulbriks lasta. Teadmata põhjusel aga plahvatas ka mutt. Sellise jõmakaga, et selle registreerisid ka USAs asuvad seismograafid. Mõistagi sai ka muti meeskond sedakorda maetud sinnasamasse 15 meetri sügavusse hauda, mille nad ise endale olid uuristanud. Pärast seda sündmust sai venelastel lahingumuti arendamisest küllalt ning kogu projekt maeti maha.

Võib-olla oleks asjast ka asja saanud, kui poleks sekkunud Luftwaffe ülemjuhataja Hermann Göring, kinnitades, et sõjas toovad edu ikkagi hävitus- ja pommituslennukid, mitte aga „rotiralli".

Väidetavalt on hiljem viinud maa all liikuva relvaga edukaid katseid läbi USA. Vandenõuteoreetikud igatahes on kindlad, et lahingumutt eksisteerib ning et selle abil on jänkid tekitanud siin-seal maailmas mitmeid maavärinaid. Kuid ilma ühegi tõendita jäävad need väited ilmselt ulmeromaani aineseks.

Või ka mitte ainult. Väidetavalt on Venemaa relvajõudude erruläinud kolonel ja kaitseministeeriumi kõneisik Viktor Baranetz saatnud Ameerika Ühendriikide presidendile Donald Trumpile ähvarduse, et vastavad Ameerika võidurelvastumisele tuumalõhkepeadega varustatud muttide puurimisega nende ranniku alla.

Allikad:

http://loskarta.blogspot.com.ee/2012/04/underground-open-boat-navigation.html

https://www.rbth.com/arts/2015/06/16/khrushchev_ordered_battle_moles_to_blow_up_america_43677

https://www.slavorum.org/battle-mole-the-secret-subterrenes/

https://en.wikipedia.org/wiki/Subterrene

http://survinat.com/2014/10/test-battle-mole/

http://totalrehash.com/retired-russian-colonel-warns-trump-were-seeding-the-us-shoreline-with-nuclear-mole-missiles/

EI SAA PELGALT JÕULE LOOTMA JÄÄDA!

KAITSELIITLASE MÄRKMIK:
Kogu vajalik sõduritarkus ühes märkmikus!

* Ilmastikukindel (lukuga suletav).
* Lehti saab lisada või eemaldada (rõngasköitjaga).
* Mahub vesti rinna- või vormipükste taskusse.
* Märkmiku sisulehed on trükitud plastikule ja on veekindlad.

SISALDAB:
1. Raportid (kontakt, Saluter, Salta, Intrep, Medevac, MIST, kaudtuli).
2. Harris RF-5800H-MP kasutusjuhend.
4. NATO tähestik ja taktikalised sümbolid.
5. Lõhkaja taskukaardid.
6. Vene sõjatehnika määramise abimees ja sõjatehnika mõõdud.
7. Vaatluspäevik, isikute ja sõidukite kirjeldamine.
8. Carl Gustav M2 juhend.
9. Postkasti- ja peidiku pass, kaarditöörist.
10. Jaoülema käsud.

Ole valmis õppuseks Siil ja telli: www.roundmildot.ee

Kuni Siilini kehtib sooduskoodiga "Kaitsekodu" allahindus -15%. Lisainfo: info@roundmildot.ee.

Eestimaa,
kust jookseb su piir? 2

Kui Eesti riigipiiride kujunemisloo eelmises artiklis käsitlesime oma piiriloo kaugemat ajajärku ja okupatsiooniaastaid, siis nüüd jõuame Eesti taasiseseisvumisega kaasnenud ja siiani vaheldüva eduga vältavate piiriläbirääkimisteni Vene Föderatsiooniga.

Tekst: HEIKI POTTER, geodeet ja kartograaf

Venemaa presidendi Boriss Jeltsini poolt 1994. aasta juunis välja antud ukaasi kohaselt asus Vene valitsus ühepoolses korras demarkeerima ja välja ehitama riigipiiriks nimetatavat ajutist kontrolljoont.

Märgitud piirijoon tähistati Venemaa riigipiiridel kehtivate piirimärkidega, metsades rajati laiad piirisihid ja piiririba tõkestati kohati okastraataiaga.

Märkimise aluseks võeti 1991. aasta 24. augustil (mil Venemaa tunnustas Eesti riigi iseseisvust) kehtinud piirijoon, seega endine administratiivpiir.

Eesti NSV administratiivpiiriks Petserimaal olid aastakümnete jooksul kujunenud kolhooside, sovhooside, metsamajandite jt maakasutuste piirid, mis valdavalt olid looduses tähistamata. Seega tuli vene geodeetidel kohati taastada 1939. aastal kehtinud katastripiirid.

Vene piirivalve üritas tähistada ka ajutise kontrolljoone piirilõike Peipsi järvel ja Narva veehoidlas, kuid see ebaõnnestus. Kopteriga paigaldatud poid ei sattunud kavandatud punktidesse, pealegi puudusid neil õiged koordinaadid; need selgusid hiljem läbirääkimiste käigus.

Pinged üleval algusest peale

Riiklike delegatsioonide tasemel said piiriläbirääkimised Eesti ja Venemaa vahel alguse tegelikult alles 1996. aasta jaanuaris, mil Eesti valitsus moodustas Eesti ja Venemaa vaheliste piirilepingute ettevalmistamiseks eraldi maismaapiiri ja merealade piiritlemise delegatsioonid.

Eesti delegatsiooni juhtis peamiselt suursaadik Raul Mälk, mõnel korral ka teised välisministeeriumi kõrged ametnikud – Kalev Stoicescu, Sulev Kannike või Indrek Tarand. Maismaapiiri delegatsiooni ekspertide töögruppi juhtis Eesti Piirivalveameti kartograaf, kapten Tõnu Raid.

Venemaa delegatsiooni juhiks oli kuni augustini 1998 suursaadik Vassili Svirin, pärast tema erruminekut jätkas ja lõpetas läbirääkimised suursaadik Ludvig Tšizov.

Läbirääkimistel saavutatigi mõningast edu merealade piiritlemises Narva ja Soome lahes. Ent maismaapiiri määratlemisel ei jõutud sisuliselt kuhugi.

Seetõttu välisministrite Petroskoi kohtumisel novembris 1996 loobus Eesti valitsus poliitilisest piirilepingust. Otsustati ette valmistada uue riigipiiri kulgemise kirjeldus ja kaart ehk mindi poliitiliselt piirilepingult üle tehnilisele piirilepingule.

Eesti delegatsioon taotles mõne, valdavalt eestlastega asustatud Petserimaa küla taaslülitamist Eesti Vabariigi piiresse. Aga Vene delegatsiooni juht suursaadik Svirin nimetas Tartu rahulepingut kehtivuse kaotanud ajalooliseks dokumendiks, viidates korduvalt vene vähemuse diskrimineerimisele ja teistele poliitilistele süüdistustele Eesti Vabariigi aadressil. Pidevalt oli tunda suurvene šovinismi survet.

Uue riigipiiri lähtejooneks võeti 1991. aastal kehtinud ja Venemaa

Eesti Vabariigi riigipiiri piiripost Kulje tammi otsa kohal

TÕNU RAID

poolt (1994) ebaseaduslikult demarkeeritud Eesti NSV administratiivpiir, mida läbirääkimistel nimetati „Eesti ja Venemaa riikidevaheliseks ajutiseks kontrolljooneks, mida valvavad mõlema poole piirivalved“.

Läbirääkimiste sisuks sai ajutise kontrolljoone minimaalsete muudatustega kujundamine rahvusvahelistele nõuetele vastavaks riigipiiriks.

Eesti NSV ja Vene NFSV vaheline administratiivpiir

1996. aastal alanud piiriläbirääkimistel selgus, et järvede piirilõik oli kantud Nõukogude Liidus välja antud topograafilistele kaartidele erinevalt riigipiiriraamatu (1921) andmetest. Suurim erinevus seisnes Peipsi-keskses piiripunktis, mis oli sattunud 620 m ulatuses Eesti vetesse. Märgatavalt erinesid veel Piirissaare-taguste piiripunktide asukohad, mis, vastupidi, olid sattunud umbes 250 m ulatuses Vene vetesse.

Kartograafiliste vigade tõttu „lõigati Eesti vett ära“ kokku üle 11 km^2. Kuna läbirääkimistel loobuti Tartu rahulepingu järgse piiri käsitlemisest, siis ei nõustunud Vene pool ka arvestama Eesti delegatsiooni esitatud, Riigipiiriraamatust pärinevaid koordinaate. Kartograafilise piirimuudatuse seaduslikkuse tõestuseks pakkus Vene delegatsioon Eesti NSV ja Pihkva oblasti vahelise administratiivpiiri kooskõlastamise dokumendina mõlemapoolsete kõrgete riigiametnike poolt allkirjastatud topograafilist kaarti mõõtkavas 1:100 000.

Eesti NSV esindajana oli selle allkirjastajaks (väidetavalt, 1981) Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär Viktor Vaht.

Eesti delegatsioon hindas selle dokumendi õigustühiseks ja Vene pool ei toonudki seda kaarti läbirääkimistelauale (Eestis arhiividest kaarti ei leitudki). Kuid ikkagi oli Eesti delegatsioon fakti ees, et 1939. aastal kehtinud riigipiiri oli juriidiliselt muudetud kogu ulatuses. See asjaolu sai ka edaspidiste läbirääkimiste lähteseisukohaks ja tekitas palju probleeme.

Uue riigipiiri kulgemise kirjeldus

Läbirääkimiste käigus koostatud piirikirjelduse kohaselt osutus Eesti-Venemaa maismaapiiri pikkuseks 333,7 km, sellest 207,5 km maismaal ning 126,2 km nn järvepiiri Peipsi järvistul, Narva jõel ja veehoidlal.

Piirijoon algab Eesti-Läti-Vene riigipiiride kokkupuutepunktist (nn kolmikpunktist) ja lõpeb Narva-Jõesuus Eesti-Venemaa merepiiride algpunktis.

Riigipiiri kulgemise kirjeldus otsustati siduda Venemaal 1995. aastal välja antud 1:50 000 mõõtkavas topograafilise kaardi situatsiooniga.

Probleemide iseloomu ja geograafilisi tingimuste poolest jagati kirjeldatav piirijoon kolmeks lõiguks: Setumaa (kolmikpunktist Värska lahe kaldani), järvepiir ning Narva jõgi ja veehoidla.

Narva jõe ja veehoidla lõigu probleemid olid tagasihoidlikud, sest jõge ületavate sildade ja hüdrorajatiste ühise kasutamise tingimuste kehtestamine, aga ka laevaliikluse korraldamine delegeeriti täiendavate kokkulepete ja demarkeerimistööde teemaks.

Setumaa piirilõigul taotleti piirijoone muutmist loogilisemaks ja paremini valvatavaks. Selleks lepiti kokku maadevahetuses. Eesti delegatsiooni esmaseks huviks oli õigusjärgsete kodanikega asustatud piiriäärsete külade ja talude liitmine oma territooriumiga.

Selgus, et piiriäärsetes külades olid Eesti kodakondsusega elanikud jäänud vähemusse, aga Vene delegatsiooni väitel ei soovinud vene enamus kodakondsust muuta.

Etnilise piiri selgitamiseks üritas piiriäärsete külade elanikke Eesti delegatsiooni nimel küsitleda ka seto rahvakillu esindaja, tolleaegne Värska vallavanem, kuid pärast mõnda küsitlusreisi ei antud talle enam viisat.

Siiski oli ekspertidel põhjust järeldada, et territoriaalselt määratletavat etnilist piiri ei ole olemas; see kulgeb läbi iga küla ja isegi läbi mõne taluõue (nt ühes piiriäärses peres oli üks pereliige Eesti, teine Vene kodakondsusega). Seetõttu kavandati riikide majanduslikke huve arvestav ja loogilisem piirijoon.

Järvepiiri lõigul oli esmaseks ja põhiliseks vaidlusaluseks probleemiks olemasoleva piirijoone ehk pindade vahetamise lähtejoone kindlaksmääramine.

Nagu eelpool mainitud, selgus, et lähtejooneks valitud administratiivpiir Peipsi järvel (Salu saarest Vasknarvani) oli Vene topograafilistele kaartidele kantud erinevalt nn vanast (1921. aasta) piirist. Ainuke konkreetne ja üheselt määratav piirijoon oli koordinaatidega kirjeldatud Riigipiiriraamatus, aga Vene pool ei nõustunud Tartu rahulepingule põhinevate andmete kasutamisega.

Pärast pikaajalisi vaidlusi lepiti kokku valida lähtejooneks uuemate topograafiliste kaartide järgi graafiliselt määratud ja vastastikku kooskõlastatud piiripunktide koordinaatidega piirijoon.

Kuna kasutati erinevaid kaarte, oli Eesti delegatsioonil võimalus piiripunktide koordinaate „nihutada“ lähemale Piiriraamatu andmetele. Ja nii õnnestuski kolme piiripunkti koordinaadid ühitada Piiriraamatu andmetega; sellega jäi juriidiliselt kehtima Tartu rahuleping.

Pärast lähtejoone kindlaksmääramist lepiti kiiresti kokku konkreetsete veealade vahetamises. Siin said määravaks poolte majanduslikud huvid. Laevaliikluse normaalse korraldamise huvides taotlesid Vene eksperdid sissepääsu Narva jõkke Vasknarva basseinis ja piiri nihutamist Mehikoorma kanali keskjoonele (2 meetri sügavusjoonele). Eesti poole huvides oli Piirissaare idasadama basseini laiendamine. Mõlema poole huvides oli piirijoone loogilisemaks muutmine Värska lahes. Vasknarvast edasi valiti piiriks faarvaater Narva jõel ja Narva veehoidlal kuni hüdroelektrijaama ülevoolupaisuni, sealt edasi piki Narva jõe keskjoont.

Vene delegatsiooni juht suursaadik Svirin nimetas Tartu rahulepingut kehtivuse kaotanud ajalooliseks dokumendiks, viidates korduvalt vene vähemuse diskrimineerimisele ja teistele poliitilistele süüdistustele Eesti Vabariigi aadressil.

KOOSTANUD: HEIKI POTTER

Eksplikatsioon (ha)

Nr	Maatüki kohanimi või asukoht	Juurde	Maha
1	Valgemetsa (Valgõmäe) talu	8,4	
2	Marinova mets		68,9
3	Jemeljanovo küla		12,0
4	Lazarevo lubjakivikarjäär		3,4
5	Ulanovo küla		1,8
6	Grabilovo (Krabilova) soo		33.9
7	Üle Moložva (Mustjõe) jõe		5,5
8	Perdaku küla (Kase talu)	1,0	
9	Lutepää-Sesniki (nn Saatse saabas)	115,5	
10	Lutepää kolmnurk	2,6	

Setumaa piirilõigu kaart. Piirijoone loogilisema kulgemise eesmärgil kavandati kontrolljoonel suuremaid muudatusi kümnes kohas (vt tabel), peale selle veel rida väiksemaid muudatusi, kokku maadevahetusi ± 128,6 hektari ulatuses. Piirilõigule jäeti esialgu kuus piiriületamise punkti, neist on tänapäeval avalikus kasutuses rahvusvaheliseks maanteeliikluseks avatud Luhamaa ning Koidula piiri- ja tollipunktid ning Saatse piiripunkt kohalikele elanikele

AJALUGU

Venemaa valitsusel puudub poliitiline tahe

Mõlemad lepingud, nii Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelise Eesti–Vene riigipiiri leping kui ka Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline Narva ja Soome lahe merealade piiritlemise leping, parafeerisid delegatsioonide juhid 5. märtsil 1999 Sankt-Peterburgis.

Aga alles kuue aasta pärast oli Venemaa valitsus nõus lepinguid esmakordselt kinnitama. 18. mail 2005 Moskvas andsid lepingutele oma allkirjad mõlema riigi välisministrid ja Riigikogu ratifitseeris lepingud kuu aja pärast. Kuid siis tühistas peaminister Vladimir Putin oma välisministri allkirja, sest Eesti Riigikogu ratifitseerimise seaduses oli viide 1920. aasta Tartu rahulepingule. Vene Riigiduuma jättis lepingud ratifitseerimata.

Teist korda kinnitati riigipiiri lepingud välisministrite tasemel 18. veebruaril 2014 Moskvas. Riikide parlamentides on need lepingud veel ratifitseerimata. Ilmselt puudub Venemaal ikka veel selleks poliitiline tahe. Sellest tulenevalt ei saa alustada ka riigipiiri demarkeerimisega, nagu on sätestatud maismaapiiri lepingus.

Poliitiline seisak jätkub.

Etnilise piiri selgitamiseks üritas piiriäärsete külade elanikke Eesti delegatsiooni nimel küsitleda ka seto rahvakillu esindaja, tolleaegne Värska vallavanem, kuid pärast mõnda küsitlusreisi ei antud talle enam viisat.

Söö ilusti, ära kugista – muidu lämbud!

Ei leidu inimest, kes poleks endale toitu kurku tõmmanud. Üldjuhul järgneb sellele läkastamine, puristamine ... ning siis, totra naeratuse saatel, juba järgmine amps taldrikult.

Tekst: KAIDO TAMM, kiirabiõde

Aga alati ei pruugi nii hästi minna. Sestap on oluline teada, kuidas ennast või teisi aidata juhul, kui eelmainitud tegevus normaalset hingamistegevust ei taasta.

Miks üldse toit kurku läheb? Aga sellepärast, et samaaegselt süües, juues ja rääkides võib neelus asuv kõripealis jääda valel ajal avatuks. Nii võib toit söögitoru asemel hoopis hingetorusse sattuda.

Et nõnda on juhtunud, sellest annab esimesena märku organismi kaitsereaktsioonina käivituv tugev köhahoog. Kui see aga olukorda ei lahenda, võtavad sündmused kiiresti dramaatilisema ja traagilisema pöörde. Kannatanu ei saa hingata, teda valdab paanika ja rahutus. Nägu ja huuled muutuvad kiiresti sinakaks, kannatanu kaotab teadvuse ja kukub põrandale. Hapnikupuudusest tekib mõne minuti jooksul südameseiskus ... ja ongi kõik.

Aga kuidas siis aidata?

Kui kannatanu on veel teadvusel, siis esmane abi on julgustada teda köhima! Järgmiseks kallutage kan-

natanu keha ettepoole ning rakendage viis tugevat lööki abaluude vahele. Kui need abinõud ei aita, siis kasutage **Heimlichi võtet**.

Teadvuseta kannatanul avage hingamisteed, viies pea kuklasse. Seejärel eemaldage sõrmedega nähtavad võõrkehad. Kui puudub võimalus teha kunstlikku hingamist (pole kunstliku hingatamise maski infektsioonide vältimiseks!), siis istuge kannatanu põlvedele ning tehke kuni viis korda Heimlichi võtet. Hingamise ja südameseiskumise korral alustage elustamisega.

Laste abistamine

Laste ja imikute hingamisteede obstruktsiooni korral vaadake kannatanu suuõõnde. Kui võõrkeha on silmaga nähtav, siis eemaldage see sõrmedega. Võõrkeha mehaanilist otsimist ehk sõrmedega pimesi suus sobramist tuleks vältida, sest nii võite lükata takistuse sügavamale. Lämbuv laps asetage üle oma põlvede, nii et tema pea oleks rinnakust madalamal. Lööge lahtise käega viis korda abaluude vahele, rakendades jõudu mõõdukalt, aga mitte ülemäära.

Imik asetage oma käsivarrele, nägu suunaga allapoole ning lööge samuti viis korda abaluude vahelisele alale. Kui löögid ei anna tulemust, pöörake laps seljale ning tehke viis korda sternumi kompressiooni ehk asetage imikule kaks sõrme rinnakust allapoole ning rakendage kompressioone suunaga näo poole.

Vanemate laste puhul toimitakse nii nagu imikutega, kuid laps asetatakse otse esmaabi osutaja reiele. Järgnevad löögid õlgade vahele ning vajadusel rindkere kompressioon.

10aastastele ja vanematele lastele tehakse Heimlichi võtet nagu täiskasvanutelegi. Kui löögid ja kompressioonid ei anna tulemust, siis tuleb hingamise ja südameseiskuse korral alustada elustamisega.

Kui kedagi ei ole läheduses

Mis saab siis, kui istute üksi köögis ja tõmbate endale hilisõhtuse sardelli kurku? Ka siis on esmaseks pääseteeks köhimine. See tuleb iseenesest, aga ärge proovige seda tagasi hoida. Kui see ei aita, siis edasi juhtub kõik sekundi murdosa jooksul, teid valdab paanika ja pole aega pikalt mõelda. Ajurakkude hapnikuvarustus on pärsitud ja teadvus kaob kähku.

Sestap tegutsege kiiresti. Näiteks proovige suruda enda ülakõhtu jõuliselt vastu toolileeni. See võiks tekitada sama efekti, mis Heimlichi võte.

Samuti võib abi olla sellest, kui laskute käpuli ning toetute põlvedele ja kätele. Seejärel tõstke käed ja laske end kogu keharaskusega läraki! rindkerele kukkuda, lootuses, et rõhk, mis tekib kokkupuutel maaga, lennutab võõrkeha hingamisteedest välja.

Samuti võib kaaluda *Heimlich helper*'i nimelise masinavärgi soetamist, mis võimaldab seda võtet endale ise teha.

Paljudes põnevusfilmides on näha ka lahendust, kus hingamistakistuse korral rajatakse pastapliiatsiga ventilatsiooniava läbi kõrisõlme. Protseduuri meditsiiniline nimetus on koniotoomia, kus hingamisteede avatuse tagamiseks tehakse ava kilpkõhre ja sõrmuskõhre vahelisse elastsesse seina ja sisestatakse sealt kaudu ventileerimiseks sobiv toru. Seda aga iseseisvalt kodus katsetades võib juhtuda, et surm tõepoolest ei saabu lämbumise, küll aga millegi muu tagajärjel. Piisab teadmisest, et erakorralise koniotoomia komplekt leidub kiirabi varustuses ning abi kutsumiseks on number 112.

Heimlichi võte

- Seistes kannatanu selja taga, võtke tema ümbert kinni, asetades oma käed ümber kannatanu ülakõhu
- Pigistage üks käsi rusikasse ja teine käsi asetage selle peale
- Tõmmake kätt järsu ja tugeva liigutusega enda poole ja üles (umbes viis tõmmet)
- Kontrollige aeg-ajalt, kas võõrkeha saab suust eemaldada
- Kui hingamine ikka ei leevene, korrake lööke abaluude vahele ja veel kord Heimlichi võtet
- Teadvuse kaotamise, hingamise ja südameseiskuse korral alustage elustamist

Söönuks 8.84 eest

Kartulivorm ja karamellised õunad

Kaitseliitlane peab söönuks saama! Ning seda 8 euro ja 84 sendi eest ööpäevas – nii sätestab Kaitseliidu planeerimisjuhend. On see võimalik? On! Tunnustatud toidublogija Tuuli Mathisen toob meieni lihtsad retseptid, mille järgi valmistatud road pakuvad arvestatavat kulinaarset konkurentsi 24 tunni toidupaki sisule.

Sedakorda, suurte pidustuste järellainena pakume mõneti edevamaid roogi, mida priimuse ja katelokiga välitingimustes ei valmista, sest vaja läheb ahju. Aga ega siis kaitseliitlane kogu aeg metsalaagris ole. Mõnikord, kui harva saab, on hea ka kodus laua taga süüa. Seks puhuks siis:

Kartuli-hakklihavorm

Selline kartulivorm väärib ajatu klassika tiitlit. Vormi kujule sobib viia ka näiteks eelmisest päevast jäänud kartulipudru, mis muudab valmistuskäigu eriti kiireks ja lihtsaks. Kes soovib, võib kartulipudru asemel kasutada köögiviljaputru, lisades kartulipüreele porgandeid, kaalikaid, aga ka näiteks bataati või muid köögivilju. Muu on juba lihtne – hakkliha sibulaga pruunistada ja vormi põhjale, sinna peale kartulipudrukiht ja peale ohtralt juustu. Mida rohkem, seda uhkem. Suu matsub ja kõht nurrub!

Tervele perele
500 g hakkliha
1–2 sibulat, hakituna
3–4 sl ketšupit
soola ja pipart
150 g juustu, riivituna
värsket hakitud tilli

Kartulipuder:
1 kg kartuleid, koorituna
50 g võid
piima
soola

Kui eelmisest päevast putru alles ei jäänud, tuleb sul esmalt valmistada kartulipuder. Kartulite pudrustamisega peaks igaüks hakkama saama ja seda me siinkohal ei õpeta. Ehk siis: võta või valmista puder.

Seejärel kuumuta pannil õli ja hauta sibulat keskmisel kuumusel mõned minutid, kuni sibul on klaasjas. Lisa hakkliha ja prae läbi, kuni see on värvi muutnud. Maitsesta soola ja pipraga. Lõpus lisa ketšup ja sega kõik läbi.

Kalla liha ahjuvormi. Peale säti ühtlase kihina kartulipuder ning kõige peale raputa riivitud juust.

Küpseta eelkuumutatud ahjus 180–200 kraadi juures 30–40 minutit, kuni vormi pealispind on kuldseks küpsenud. Serveerides puista peale värsket hakitud tilli ja paku kõrvale värsket salatit.

Karamellised õunad krõbeda mandlikatte all

Mõnusalt lihtne magusroog ja alternatiiv õunakoogile. Selle magusroa saamiseks tuleb esmalt pannil valmis teha karamellised õunad-pohlad, mis saavad lõppviimistluse mandlipuruse kattega.

Magusroog on hea kiire valmistada ja seda saab teha nii väikestesse vormidesse kui ka suuremasse vormi, kust igaüks endale paraja portsu tõstab. Juurde võib pakkuda vanillikastet või vanillijäätist. Tänu mandlijahu kasutamisele on retsept ka tervislikum kui tavaline õunakook.

Jaga sõbraga

2 suuremat või 4 keskmise suurusega õuna, viiludeks lõigatud
30 g võid
3 sl rafineerimata roosuhkrut
poole sidruni mahl
veidi kardemoni või kaneeli
peotäis pohli

Purukate:

2 sl jahvatatud mandleid
2 sl speltajahu
2 sl rafineerimata roosuhkrut
30 g võid
näpuotsaga soola

Sulata pannil või, lisa pannile suhkur ja sidrunimahl ning sega läbi. Lase kergelt mullitama tõusta. Tõsta karamellise kuuma segu sisse õunasektorid ning kuumuta neid madalal kuumusel mõned minutid mõlemalt poolt. Maitsesta kaneeli või kardemoniga ning puista juurde ka värsked pohlad. Sega läbi ja tõsta väikestesse vormidesse või ühte suuremasse.

Valmista purukate. Selleks näpi kausis segamini või, mandlijahu, speltajahu, suhkur ja sool, kuni moodustub ühtlane puru. Tõsta mandlipuru õuntele ja küpseta 200kraadises ahjus ca 15 minutit. Serveeri soojalt. Juurde võid pakkuda vanillikastet või -jäätist.

2 X TUULI MATHISEN

ASSO PUIDET

Revolutsioon katla taga: välikokkade uus õppekava

Tänavu möödub viisteist aastat sellest, kui Kaitseliidu koolis töötati välja Kaitseliidu ja Naiskodukaitse päris oma välikokakursus. Selle aja jooksul on kursust tublisti läbi viidud ja oskajaid välikokkasid leidub igas ringkonnas vähemalt mitu.

Tekst: NELE PERNITS, Kaitseliidu kool, haridustehnoloog

Õppekava on ajaga kaasas käinud ning juba õige mitu aastat on kursusel ka e-õppe osa. Vaatamata uuendustele on mõned asjad välikoka kursuse juures siiski ajas jäävad. Näiteks on läbi aja olnud kursuse eesmärgiks aidata kaasa Kaitseliidu väliköögimeeskondade toimimisele. Samuti on kursuse kindlaks alustalaks olnud pikk, nädalane praktika, mida algusaastatel sooritati Erna retke baaslaagris ning hiljem Admiral Pitka luureretkel ja Kaitseliidu kooli tasemekursuste lõpuharjutusel Kotkalend.

Kas välikokk polegi enam välikokk?

Käesoleva aasta alguses toimus välikoka kursusel jälle suurem revolutsioon ja välikokanduse kontseptsioonis on tehtud oluline muudatus. 6. veebruaril kinnitas Kaitseliidu ülem välikoka ümberhinnatud funkt-

sioonikirjelduse ja välikoka kursuse õppekava ning esmakordselt toitlustusmeeskonna juhi funktsioonikirjelduse ja kursuse õppekava.

Pikka aega on välikoka kursuse õppekavas olnud ka väliköögi meeskonna juhtimise pädevus ehk iga kursuse lõpetanu peaks suutma hakkama saada toitlustusmeeskonna juhtimisega. Kursuse kogemus aga ütleb, et kõigist ei saa häid ja toimivaid juhte ja tegelikult ei peagi saama. Kaitseliit vajab samavõrra ka lihtsalt välikokkasid, kes ise teisi ei juhi, menüüsid ja kalkulatsioone ei koosta, küll aga saavad iseseisvalt väliköögis toiduvalmistamisega suurepäraselt hakkama etteantud menüü ja kalkulatsiooni alusel. Seetõttu on juba käimasolevalgi välikoka kursusel õpiväljundid muutunud ning kursuslased õpivad, kuidas olla hea välikokk – see, kes reaalselt katla taga seisab ja, mõla käes, süüa teeb.

Need välikokakursuslased, kes hakkavad õppimise ajal instruktoritele silma kui potentsiaalsed meeskonna juhid, saavad kursuse lõpetamisel soovituse osaleda toitlustusmeeskonna juhi kursusel.

Siit jõuamegi täiesti uue kursuseni, mis esialgsete plaanide kohaselt hakkab toimuma üle aasta ja kus

Need välikokakursuslased, kes hakkavad õppimise ajal instruktoritele silma kui potentsiaalsed meeskonna juhid, saavad kursuse lõpetamisel soovituse osaleda toitlustusmeeskonna juhi kursusel.

õpetatakse välja toitlustusmeeskonna juhte. Toitlustusmeeskonna juht on see, kes juhib väliköögis tööd ja jagab ülesandeid, kalkuleerib ja koostab menüüd. Tema jälgib, et köögimeeskonna töö oleks arukalt omavahel jaotatud ja et väliköök säilitaks igas olukorras oma töövõime. Esimesed toitlustusmeeskonna juhid saavad välja koolitatud aastal 2019.

Võib eeldada, et selline muudatus õppekavades toob senisest enam õppima inimesi spetsialistiks välikoka kursusele. Sest siiani on kõrvale jäänud need huvilised, kes ei soovinud juhi tasemele areneda. Välikoka kursus saab kindlasti olema senisest lihtsam ja veel praktilisem. Toitlustusmeeskonna juhi kursus omakorda kasvatab paremaid meeskonna juhte, sest nüüd osalevad kursusel vaid need, kellel on eeldusi ja isiklik soov juhiks saada.

Toitlustusinstruktoritele oma erialaõpe

Naiskodukaitse baasväljaõppe üks moodul on toitlustusõpe. Selle peavad läbima kõik Naiskodukaitsega liitujad ja seda õpet viivad läbi kõik viisteist ringkonda. Seetõttu on mõistetav ka suur vajadus heade instruktorite järele, kes suudaksid seda moodulit läbi viia.

Siiani on baasväljaõppe toitlustusmoodulil õpetanud heal juhul instruktorikursuse läbinud praktiseerivad välikokad ja kehvemal juhul lihtsalt välikokad või toitlustamisest midagi teadvad inimesed. Nüüd võib rõõmuga öelda, et Naiskodukaitse hakkab koolitama instruktoreid ka BVÕ toitlustusmooduli läbiviimiseks.

Kursusel osalejad peavad olema läbinud välikoka kursuse ja instruktorikursuse ning saavad uuel kursusel teadmisi, nippe, inspiratsiooni ja kogemuse, kuidas viia läbi õppetunde just baasväljaõppes. Kursuse lähiõppe osale järgneb õppepraktika ringkonnas, kus igal kursuslasel tulebki ette valmistada ja läbi viia reaalsed teooriatunnid ning juhendada praktilist toitlustamist baasväljaõppe toitlustusmoodulil. Instruktorikursuse sarnaselt hinnatakse kursuslase sooritust praktikal ja antakse talle koos tunnistusega kaasa arengukirjeldus.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et välikokandus on Naiskodukaitses selgete sihtidega, pidevalt arenev eriala, mille muutusi veavad eest oma eriala parimad spetsialistid. Kel hinges vähegi pakitseb, et äkki võib välikokandus olla just tema kutsumus, tasub proovida – ehk ongi!

KOMMENTAAR

Soovitan kindlalt!

KRISTA KIIL, toitlustusinstruktori kursuse 1. lend:

„Soovitan kindlasti huvilistel osaleda toitlustusinstruktori kursusel. Kus veel oleks võimalik saada kasulikke näpunäiteid ja soovitusi aktiivõppemeetodite kasutamiseks tundide läbiviimisel ning hiljem kogeda instruktori ausat ja konstruktiivset tagasisidet reaalse tundide läbiviimise kohta!

Pealegi saab kursusel osalejatelt palju häid ideid ja värskeid mõtteid tundide ettevalmistamiseks. Ja otse loomulikult teadmise, et on, kelle poole pöörduda või kellelt tulevikus nõu küsida.

Mulle isiklikult meeldis väga kuulda ja näha erinevaid mõtteid ja lahendusi tundide läbiviimiseks ning koguda nippe, mida kõrva taha panna ja hiljem kasutusele võtta. Uskuge mind, õpetamine pole üldse raske, kui ei pea hakkama jalgratast leiutama!"

TOITLUSTUSMEESKONNA JUHT

ISIKUOMADUSED. Toitlustusmeeskonna juht talub füüsilist koormust, on kiirete liigutuste ja hea koordinatsiooniga. Tal on loogiline mõtlemine, hea värvi-, maitse- ja lõhnataju ning hea kohanemisvõime (sh pinge- ja stressitaluvus). Ta on teenindusvalmis, viisakas, tähelepanelik, suhtlemis- ja koostöövalmis ning vastutusvõimeline, usaldatav, korrektne, kohusetundlik ja hea enesedistsipliiniga. Toitlustusmeeskonna juht on loov, säästlik ja arenemisvalmis.

LISAEELDUSED. Toitlustusmeeskonna juht omab kehtivat tervisetõendit toitlustamise alal. Ta on hea tervisega ja suudab/tohib tõsta raskusi. On piisavalt hea nägemisega, et töötada kokana.

EELDUSKURSUSED. Toitlustusmeeskonna juht on läbinud välikoka kursuse, toitlustusmeeskonna juhi kursuse ja toiduhügieenikursuse.

PÕHIÜLESANDED:
koostab taotluse;
korraldab toiduainete transpordi koostöös tagalaga;
formeerib ja deformeerib väliköögi ning ekspluateerib seda koostöös tagalaga;
korraldab tööd väliköögis;
toitlustab;
teeleb tervishoiuga;
käitleb toitlustusjääke.

VÄLIKOKA KURSUS

ÜLDEESMÄRK: kursuse läbiviimise tulemusena paraneb köögimeeskondade toimimise, välitoitlustuse ja hügieeninõuete järgimise tase kogu Kaitseliidus.

LÄBITAVAD TEEMAD:
kutseterminoloogia on kogu kursuse vältel läbivalt kasutuses;
hügieeninõuded ja nende täitmise olulisus on teemad, mida puudutatakse kõikide ainete ja praktiliste harjutuste käigus;
ohutusnõuetele pööratakse tähelepanu kõigi planeerimis- ja praktiliste harjutuste käigus ning õppepraktikal;
esmaabi spetsiifiliste väliköögis ettetulevate õnnetuste puhul käsitletakse sobival kohal tundide ja praktiliste harjutuste käigus ning esmaabi situatsioonülesandeid lahendatakse komplekshar-jutusel;
meeskonnatööd käsitletakse igal ettetuleval juhul, kui grupina toimimist nõudval kursusel märgatakse puudujääke meeskonnatöös.

TOITLUSTUS-MEESKONNA JUHI KURSUS

ÜLDEESMÄRK: kursuse läbiviimise tulemusena paraneb köögimeeskondade toimimise, välitoitlustuse ja hügieeninõuete järgimise tase kogu Kaitseliidus, sest köögid on paremini juhitud.

LÄBITAVAD TEEMAD:
kutseterminoloogia on kogu kursuse vältel läbivalt kasutuses;
meeskonnatööd käsitletakse igal ettetuleval juhul, kui grupina toimimist nõudval kursusel märgatakse puudujääke meeskonnatöös.

ASSO PUIDET

VÄLIKOKK

ISIKUOMADUSED. Välikokk talub füüsilist koormust, on kiirete liigutuste ja hea koordinatsiooniga. Tal on loogiline mõtlemine, hea värvi-, maitse- ja lõhnataju ning hea kohanemisvõime (sh pinge- ja stressitaluvus). Ta on teenindusvalmis, viisakas, tähelepanelik, suhtlemis- ja koostöövalmis ning vastutusvõimeline, usaldatav, korrektne, kohusetundlik ja hea enesedistsipliiniga. Välikokk on loov, säästlik ja arenemisvalmis.

LISAEELDUSED. Välikokk omab kehtivat tervisetõendit toitlustamise alal. Ta on hea tervisega ja suudab/tohib tõsta raskusi. On piisavalt hea nägemisega, et töötada kokana.

EELDUSKURSUSED. Naiskodukaitsjast välikokk on läbinud Naiskodukaitse BVÕ. Kaitseliitlasest välikokk on läbinud SOK. Välikokk on läbinud välikoka kursuse ja toiduhügieenikursuse.

PÕHIÜLESANDED:
formeerib ja deformeerib väliköögi ning ekspluateerib seda koostöös tagalaga;
toitlustab;
teeleb tervishoiuga;
käitleb toitlustusjääke.

TOITLUSTUS-INSTRUKTORI KURSUS

ÜLDEESMÄRK: kursuse läbiviimise tulemusena on Naiskodukaitsel kompetentsed instruktorid, kes tagavad BVÕ toitlustusmooduli nõuetekohase läbiviimise ja uute liikmete oskuse välitingimustes toitlustada, mis on eelduseks organisatsioonile pandud ülesannete tõhusale täitmisele.

LÄBITAVAD TEEMAD:
kutseterminoloogia on kogu kursuse vältel läbivalt kasutuses; hügieeninõuded ja nende täitmise olulisus on teemad, mida puudutatakse kõikide ainete ja praktiliste harjutuste käigus; ohutusnõuetele pööratakse tähelepanu kõigi planeerimis- ja praktiliste harjutuste käigus ning õppepraktikal.

Lipp, lapp ja vapp ehk Sümbolid loevad!

Igal ettevõttel ja organisatsioonil on oma brändi tutvustamiseks sümbol. On selleks siis hammustatud õun Apple'i toodetel, „neerud" BMW sõidukite ninaosas või hoopis kollane M-täht, mis hoonel ilutsedes tähistab maailma suurima toiduketi McDonald'si restorani paiknemist selles hoones.

Tekst: SILVER TAMM, Noorte Kotkaste peavanem

Möödunud aastal kogusid aga Kaitseliidu noorteorganisatsioonid Valgamaa algatusel oma rühmade sümboolikat. Ettevõtmise idee oli kokku koguda kodutütarde ja noorkotkaste rühmades kasutuses olevaid sümboolikaelemente, nagu näiteks rühmavimplid, kaelarätirõngad ja rühmade embleemid. Sest samamoodi nagu suurkorporatsioonidele, on ka Noorte Kotkaste organisatsioonile olulised tema sümbolid, nende väärikas hoidmine ja kasutamine. Nende tundmine tuleb kasuks neilegi, kes Noorte Kotkaste hulka ei kuulu – kõigile kaitseliitlastele ja teistelegi. Sestap alljärgnevalt põgus ülevaade Noorte Kotkaste sümboolikast ja selle kasutamisest.

Noorte Kotkaste organisatsiooni üheks kõige tähtsamaks sümboliks on muidugi lipp. Sellel kujutatud Põhjakotkas sümboliseerib organisatsiooni liikmete õilsaid aateid ning liiliaõis tähistab puhtust ja korralikkust. Põhjakotka küüniste vahel oleva liiliaõie kolm haru märgivad noorkotka tõotuses nimetatud isamaa-armastust, ligimese aitamist ja noorkotka kommete täitmist.

Sümbolitel on alati sügavam tähendus kui üksnes visuaalsel kujutisel – nende tähendusrikkus teeb organisatsiooni sümboolika väärtuslikuks ja loob selle kandjate vahel sideme.

Tänaseks on igal Noorte Kotkaste maleval olemas oma sümbol – allüksuse lipp. Enamik maakondade malevaid said selle suurima sümboli 2009. aastal, kui lipud malevatele annetati. Annetajate hulgas oli mitmeid tublisid inimesi ja organisatsioone. Lippude õnnistamise üks tseremooniaid toimus Põlva kirikus, kus õnnistati organisatsiooni üldlipp, samuti Põlva, Sakala ja Valgamaa malevate lipud. Teiste malevate lipud õnnistati aasta jooksul juba malevate kodukohtades, tunnistajateks noortejuhid, noorkotkad ja koostööpartnerid. Viimati, 2015. aastal, õnnistati Noorte Kotkaste Hiiumaa malevkonna lipp, et saarelgi oleks pidupäeviti võimalik üksuse ette lipp tuua.

Väärtuskasvatuse osa

Kui vormiriietus, allüksuse embleem ja mütsimärk on kõigile

ARDI HALLISMA / KAITSEVÄGI

ühtsed, siis kaelarätirõnga ja rühma embleemi saavad rühmad ise otsustada. Noorte Kotkaste kaelaräti nõuded on aja jooksul muutunud – kui varem oli iga rühma sümboolikas kohustuslik element oma värvides kaelarätt, siis pärast uue Kaitseliidu seaduse ja rakendusaktide kehtestamist on kasutusel ühte värvi, Eesti lipu sinine kaelaside. Seejuures võib rühmal olla paralleelselt kasutusel ka oma värvides kaelarätt, mis annab võimaluse hoida rühma identiteeti ja teistest selgelt eristuda. Kaelaräti kinnitamiseks võib rühm luua enda kujundusega kaelarätirõnga. Seda võimalust ei kasutata paraku just liiga tihti ning lahendust otsides pööratakse pilk eelkõige neidude patsipaelte või võtmerõngaste suunas. Minu hinnangul on kaelarätirõngas oma sümboolika oluline element, mis annab võimaluse kaasata rühma liikmeid selle idee väljatöötamisse. Samuti pakub ju põnevat lisategevust nende valmistamine.

Väike vihje: rühmale valitud kaelarätirõnga kandmist võib rühma tasandil siduda näiteks teatud järgu omamisega või liikmeks oldud ajaga – kaks aastat noorkotkana ja teenid välja uhke rätirõnga!

Ühtne identiteet loob meeskonnatunde

Nii või teisiti on ühtse sümboolika loomine kiiduväärt ettevõtmine, mis tekitab kandjates meeskonnatunnet ning seob nad tervikuks. Noortegrupp saab seeläbi endale ühtse identiteedi, mis annab neile ühesuguse mõistmise oma rollist ja võimalusest panustada riigikaitsesse.

Rühma embleemi olemasolul asetuvad paremale varrukale erikatsete märgid. Need on varruka õlaõmblusest 20 mm allpool, et oleks võimalik vormisärgi varrukale paigaldada oma üksuse embleem.

Noorte Kotkaste kaelaräti nõuded on aja jooksul muutunud – kui varem oli iga rühma sümboolikas kohustuslik element oma värvides kaelarätt, siis pärast uue Kaitseliidu seaduse ja rakendusaktide kehtestamist on kasutusel ühte värvi, Eesti lipu sinine kaelaside.

Noorte Kotkaste uutel, läinud aastal soetatud laagrivormidel on mõlemad varrukad varustatud takjapaelaga ja erikatsete märke neil ei kanta. Seega on rühma embleemi kandmine laagrivormil võimalik ning tervitatav.

Noorte Kotkaste põhikiri annab võimaluse luua rühma embleem. Praegu on rühmade sümboolika loomine algusjärgus ja alles kogub hoogu.

Sümboolikale oma koht

Et loodud sümbolid saaksid ametlikuks, peavad sümboli statuudi ja kujunduse heaks kiitma esmalt Kaitseliidu peastaabi juurde loodud sümboolikakomisjon, seejärel Noorte Kotkaste keskjuhatus, kes omakorda edastab dokumentatsiooni kinnitamiseks Kaitseliidu keskjuhatusele. Bürokraatlik ahel võib tunduda küll pikk, aga on vajalik, et loodavad embleemid ja sümbolid saaksid korrektsed ja heraldiliselt läbimõeldud.

Veel kord, Noorte Kotkaste rühmade sümboolika arendamine on väga oodatud ning suurepärane võimalus noorte kaasamiseks ja sisemise sideme loomiseks. Kui noorkotkas on hingega organisatsiooni liige ning kannab uhkusega organisatsiooni ja rühma embleemi, võime olla senisest kindlamad, et ta on on meiega kuni piirvanuse täitumiseni, ning loome ka eelduse tema jätkamiseks noortejuhina.

Põgenemine
Kawe keldrist Kaave teele

On kevad 1941. Käeraud klõpsab vasaku randme ümber kinni, uks sulgub. Tere tulemast Kawe keldrisse – mõistan, kui loen seinal olevat silti. Õnneks on tegemist vaid nn põgenemistoaga. Ülesandeks on leida pääsetee Kawe keldrist läbi metsade ja majade vabadusse. Kui keeruline see ikka olla saab?

Tekst: MARTIN ANDRELLER, ajaloolane

Päriselus oli põgenemine julgeoleku käest praktiliselt võimatu ettevõtmine, mis varem või hiljem lõppes ühtemoodi kurvalt. Seda ohtu Siimustis, Kaave tee ääres olevas noortekeskuses, mille keldrist tuleb end mängus välja päästa, ei ole.

Olen oma elus palju metsavendlusega tegelenud – käinud mööda punkrikohti ja inimesi, et nende mälestusi talletada. Seepärast tundus põnev astuda metsavendade rolli ja põgeneda Kawe keldrist. Käeraudadest vabanemine võttis omajagu aega, kuigi tegelikult oli kõik väga lihtne – aga või sa siis sellises olukorras lihtsalt ja loogiliselt mõtled. Erinevate mõistatuste lahendamine ja vastuste otsimine on samuti midagi sellist, millega üks metsavendluse uurija igapäevaselt tegeleb. Vähemasti siis, kui tegemist on vanade punkrikohtade ülesotsimisega maastikul ja kasutada on vaid vähesed infokillud kellegi teejuhatusest või ülekuulamisprotokollist.

Vihjed, vihjed, vihjed

Mõistatusi Kaave tee ääres olevas keldris jagub ja mida kiiremini hakkab toimima loov lähenemine, seda vähem aega kulub väljasaamisele. Siiamaani naeran ennast, kuidas hakkasin ühes ruumis mõõdulindiga imevigureid tegema, selmet vaadata vihjet ning läheneda loomingulisemalt ja, võiks öelda, otsemini.

Samuti on näha, et selle põgenemistoa ehitamiseks on aega, ressurssi ja abilisi kaasatud väga suurtes kogustes. Vähem või rohkem (ja pigem rohkem) ajastutruud esemed ja riided tekitavad nii mõneski ruumis tunde, et oh sa pagan, koerte haukumine on juba väga lähedal … ja muidugi need vihjed, mis tekitavad tundmuse, et hakkad igal pool nägema nende vastuseid või teisi viiteid.

Mõned kriipsud peeglil? Aga sellel seinal on ju ka … või ei ole? Tähendavad need midagi? Mida lõpupoole, seda rohkem on võimalik avastada ennast ülemõtlemas ja ühtlasi – mitte leidmas õigeid asju. Minule endale oli ülimaks lahenduseks üks generaator, mida oskuslikult käsitsedes oli võimalik edasi pääseda, ikka sellesama vabaduse poole.

Muuseas, metsavennad on vähemalt ühel juhul kasutanud elektrivoolu tootmiseks jalgrattadünamo ja koorelahutaja ühendamist, et tagada vajaminev vool raadioaparaadile ja väikesele laetulele. Kuigi toa autorid ei olnud sellest teadlikud, olid nad ometi väga ilusasti teinud

Ajaloolane Martin Andreller teoreetilisi teadmisi metsavendlusest praktikas proovile panemas

KARRI KAAS

sarnase asja üheks võtmelahenduseks.

Kes ei proovi, ei tea

Siinkirjutaja ei saa kuidagi öelda, et põgenemisteekond oleks olnud liiga lihtne – hea küll, rekord olevat 37 minutit. Minul läks mõnevõrra kauem. Isegi otsaesine tõmbas korra niiskeks, kui tekkis tunne, et siia ruumi ma nüüd jään ... noh, vähemalt, kuni korraldajad päästma tulevad.

Lühidalt kokku võttes – kellel on põgenemistubade vastu huvi ja Siimusti poole sattumist, peatuge kindlasti Kaave teel, et põgeneda Kawe keldrist. Ja pidage meeles, et lusikas on multifunktsionaalne abivahend. Kõik, rohkem ma põgenema pääsenud metsavenna saladusi ei reeda.

Head proovimist!

Õhinapõhine põgenemistuba

Mida läheb vaja ühe põgenemistoa ehitamiseks? Soodsate asjaolude kokkulangemist, tublisti tahtmist ning paras ports pealehakkamist – nagu tõestasid Siimusti noortekeskuse keldrisse metsavenna teemalise põgenemistoa rajanud Kaitseliidu Jõgeva maleva kodutütred ja noorkotkad.

Küllap on oma ja mitte sugugi väike osa põgenemistoa valmimises kohalikul noorsootöötajal Laidi Graudenil, kes on väikest viisi põgenemistubade fanatt. Nii võib ilmselt öelda inimese kohta, kes on külastanud kümmetkonda erinevat põgenemistuba.

Loomulikult soovis ta, et sellest meelierutavast kogemusest saaksid osa ka tema juhendatavad noorkotkad ja kodutütred. „Aga kuna mul on nii palju noori, siis ma ei saa võtta nelja neist auto peale ja viia põgenema – mida siis ülejäänud kolmkümmend teevad!" selgitas Grauden idee „Teeme ise põgenemistoa!" tagamaid. Mõte oli, et suurematel noortel oleks midagi teha ja väiksematel midagi kasutada. Või teisiti öeldes – et oleks tore.

Just parasjagu siis, kui idee laual, tekkis võimalus küsida riigilt huvihariduse arendamiseks lisaraha. Seda ei jätnud Grauden kasutamata – kirjutas taotluse ja saigi raha. Teiseks võtsid noortekeskusega ühendust kolm Jõgeva gümnaasiumi tüdrukut Agnes Värk, Anna-Liis Rähn ja Birgit Lill, kellele kool oli andnud ülesande teha kogukonnapraktika raames midagi kohaliku elu edendamiseks. Ehk siis – raha oli, ruum oli, projekt ja selle eestvedajad olid. Ei olnud aga praktilist teadmist ehituskunstist. Seda ju ometi nõuab ühest vanast, tühjalt seisvast keldrikorrusest korraliku põgenemistoa ehitamine.

Nagu tellitult juhtus just siis õnnelik õnnetus, mille käigus murdis Graudeni abikaasa, vilunud ehitusmeister Rain Grauden oma rangluu ega saanud kaks kuud palgatööd teha. Nii ta leidiski ennast noori ehitustöölisi instrueerimas. „Esimese kuu ta lihtsalt juhendas: see käib sinna, sealt võtke see ära, sinna ehitage see," meenutas Grauden. Teisel kuul sai härra Grauden ka ise käed külge panna ning ruumid saidki valmis.

Seejärel liitus meeskonnaga Graudeni tädipoeg Mario Vill, kelle erialaks on elektri- ja keevitustööd. Tema eestvedamisel said paika põgenemistoa sidesüsteemid ja kaamerad.

Aga noored, milline oli siis nende roll? Kandev, seda igal juhul. Sest just nemad, kolm kodutütart ja neli noorkotkast – Annabel Kallo, Gerli Sein, Maris Kallo, Joosep Joost, Jürgen Joost, Kaur Rihard Grauen ja Siim Kolberg – panid reaalselt tööle käed ja pea. Kaks kuud rassisid nad omast vabast ajast ja tahtest: müüre ladudes, naelu tagudes, liiva tassides, mööblit nihutades jne. Eelnes muidugi planeerimine: millised ruumid, millised ülesanded, kuidas hakkab liikumine toimuma, millised dekoratsioonid. Kes mida tuua saab. Kõik need küsimused vajasid vastust ja ka leidsid selle. Lihtsalt ja loogiliselt.

Kasvõi näiteks küsimus, milline peaks olema põgenemistoa temaatika. Et kõik noored on Kaitseliiduga seotud, siis oli selge, et sellest kandist peab midagi olema. Aga no kuhu need kaitseliitlased siis ikka põgenevad või kelle eest – ei, see ei lähe. Küll aga, jah, metsavennad, need tunnustamata kangelased, nagu märkis noorkotkas Joost, vaat nemad pidid põgenema punaterrori eest. Et edasi elada ja võidelda.

Ja eks omamoodi võit ole ka selle põgenemistoa valmimine. Samuti läbitegemine. Aga kaotajad – kaotajaid selles mängus ei olegi.

Värvivalangud – kummardus riigikaitsjatele

Niisugust nime kannab Karl-Erik Talveti näitus Eesti Sõjamuuseumis, mis sündis koostöös Kaitseliiduga ja on pühendatud Kaitseliidu taasasutamise 28. aastapäevale.

Tekst: TIINA-MALL KREEM, kunstiteadlane

Näituse kataloogist võib lugeda, et Eesti Kunstiakadeemias, Milanos ja Brera Kunstiakadeemias maalimist õppinud noort kunstnikku on inspireerinud tegevus Kaitseliidus – dessant Aegna saarele, õppelahingud Sirgalas, postil lamamine või tõlgi ülesannete täitmine Kevadtormil. Kunstnik, kes varem on avaldanud koomikseid ja joonistusi Sõdurilehes ning ajakirjas Kaitse Kodu!, illustreerinud Leo Kunnase romaani „Sõda 2023“ ja avaldanud koomiksiraamatu „Kodu Kaitsja“, on siiras. Oma teise isikunäitusega „Värvilahingud“ teeb Talvet kummarduse Eesti relvajõududele ja liitlasvägedele, „kes on vajadusel valmis isamaa eest võitlema ja surema“ ning keda tema arvates võiks ühiskonnas rohkem hinnata. Ja veel enam – kunstnik paneb oma tööd näituse viimasel päeval oksjonile, mille tulust 50% annetatakse Eesti Vigastatud Võitlejate Ühingule. Tõesõna – see mees väärib tähelepanu.

NÄITUSEARVUSTUS

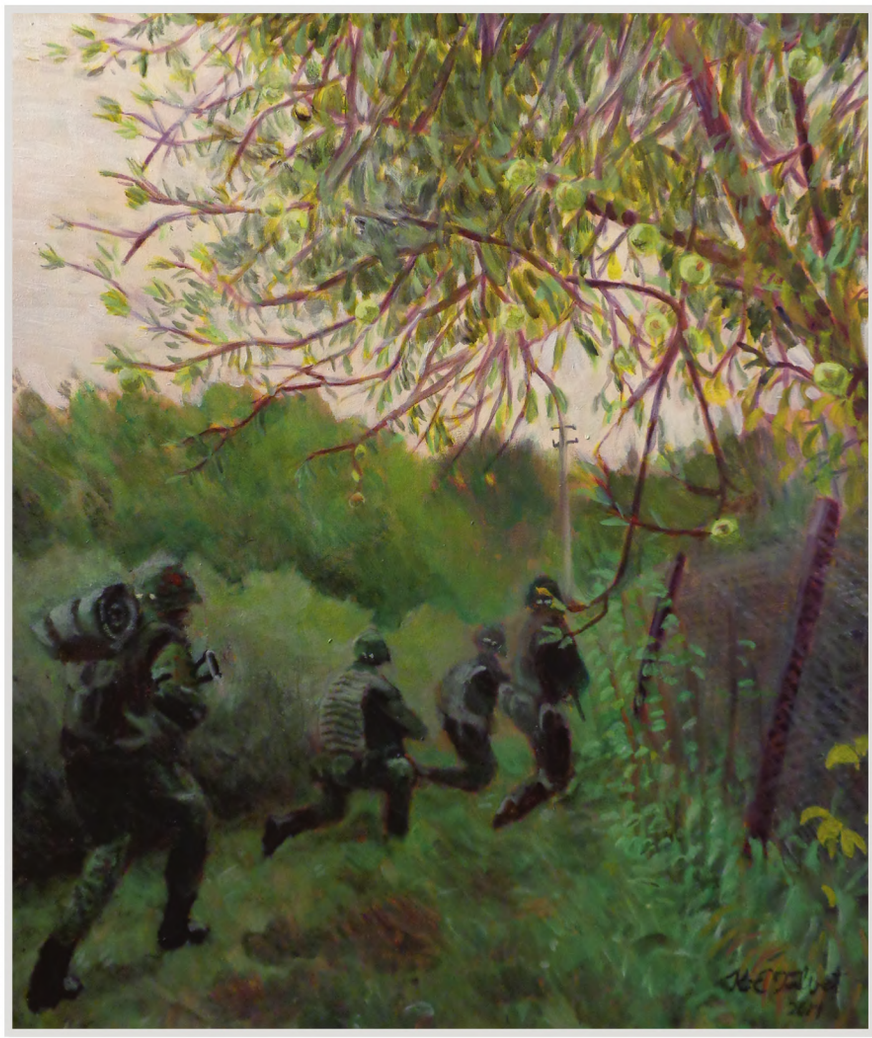

AUTOR: KARL-ERIK TALVET

Kunstiajaloolase pilk – vaade ajas tagasi

Olgu kohe öeldud, et Talvetil on paljuski õigus, kui ta arvab, et kunstiringkondades militaarsust eriti ei hinnata. Kuid vastamaks küsimusele miks? tuleb minna ajas tagasi vabariigi algusaega ning vaadata Eesti ajalugu koos Euroopa kunstiajalooga. Probleem seisneb põhiliselt selles, et eestlastel on ajaloost ette näidata ainult üks võidukas sõda – Vabadussõda, mis toimus aga ajal, mil jutustava ajaloomaali (mille hulka batalistika ehk lahingumaal kuulub) õitseng oli möödas.

Antiikajal sündinud, renessansi- ja barokiajal õilmitsenud ning 19. sajandil oma viimase suure õitsengu läbi teinud ajaloomaal kui kunstižanr jäi modernismile mitmes mõttes jalgu: modernistlikud kunstnikud ei otsinud minevikku, vaid olevikku ja tulevikku kujutavaid teemasid ja motiive; soovides olla vabad loojad, pöörasid nad selja (juba oma suurte formaatide ja keerukate kompositsioonide tõttu) rahakast tellijast sõltuvale ajaloomaalile.

Modernistid mõistsid hästi, et ükskõik millist lugu pliiatsi või pintsliga jutustada, on see kellegi lugu ja esindab korraga vaid ühtkaht vaatenurka, mistõttu on vastuvõetav vaid ühele osale publikust. Lisaks ahistas kunstnikke (sõja) ajaloolaste range nõue: kujutada

ajaloolisi sündmusi, sh kostüüme, relvi jms täpselt! Teisisõnu – 1920. aastate Eesti kunstis domineerisid kunstnikud-modernistid, kelle jaoks Vabadussõda oli küll tähtis ajalooline võit, kuid mitte kunstisaali teema, nagu seda olid näiteks erinevate moodsate kunstivooludega mängida võimaldavad kompositsioonid, aktid, natüürmordid, eluolustseenid, linna- ja maastikuvaated.

See ei tähenda siiski, et kunstnikud Eesti vabadussõda ei kujutanud. Seda tegi näiteks ise sõjas olnud Eduard Wiiralt, visandades haavades vaevlevat ja kirstus lebavat kunstnik Baleder Tomasbergi. Selliseid pilte noor vabariik ja tema juba 1919. aastal asutatud Sõjamuuseum ei vajanud. Vaja oli pilte, mis kujutaksid Vabadussõda kangelaslikuna, aitaksid hoida selle mälestust pühana ja kasvataksid patriotismi. Selle eesmärgi saavutamiseks hakati korraldama Vabadussõja-teemalisi kunstikonkursse, muuhulgas Kultuurkapitali kaudu. Loomulikult sattus see vastuollu eelpool kirjeldatud modernistliku arusaamaga kunstniku tööst ja vabadusest. Tulemuseks oli omakorda see, et osa kunstnikke jäid Vabadussõja kujutamisest kõrvale põhimõtete tõttu, osa kartusest sattuda nende pilke alla: kunstnikke, kes Vabadussõja-pilte tegid, hakati pidama konjukturistideks, nagu näiteks Maximilian Maksolly, ja/või konservatiivseteks ja akadeemilise kunsti (jutustava ajaloomaali) viljelejateks, näiteks Aleksander Bergman-Vardi. Kolleegide pilked kompenseeris Vabadussõja kunstis kujutajatele-õilistajatele riigipoolse toetuse tugevnemine 1930. aastate teisel poolel. Mis omakorda andis põhjust selleks, et nende looming paigutuks kunstiajaloo kirjutuses rubriiki „tellimuskunst“, „ametlik kunst“ või „propagandakunst“.

Karuteene Eesti ajaloomaalile tegi nõukogude võim, mis hävitas peaaegu kõik vabariigiaegsed Vabadussõja-pildid ning tellis nende asemele kujutised Eesti kommunistidest, Eesti vabastajatest sakslaste ja kodanluse ikke alt jne. Keelduda sellistest tellimustest oli ohtlik,

AUTOR: MAXIMILIAN MAKSOLLY

tellimusega kaasnevad honoraridpreemiad meelitavad. Samas süvenes kunstiringkondades sisemine, enamasti hoolega varjatud arusaam sellest, et ajaloopilt kui „tellimuskunst“, „ametlik kunst“ ja „propagandakunst“ on halb. See levis isegi sellist kunsti viljelenud kunstnike seas, kes lohutasid end mõttega, et tähtsad pole maali teema ja sõnum, vaid ainult kunstniku virtuoossus, oskus valida värve ja kasutada pintslit, uuritsat või mõnd teist tööriista.

Eesti taasiseseisvumine tõi uue pöörde – nõukogudeaegse ajaloomaali asemel hakati massiliselt reprodutseerima 1920.–1930. aastatel publitseeritud Vabadussõja-piltide fotosid. Samas sündis üksikuid uusi kujutusi tollastest sõjasündmustest, näiteks Reiu Tüüri „Eesti vägede paraad Pihkvas“. Üldine hoiak ajaloo-, sh siis ka sõjamaali suhtes jäi aga jäigaks. Alles viimasel ajal on jää hakanud sulama – tänu ajaloomaali aastaid kestnud uurimisele. Tänu sellele julgen kunstiajaloolasena ka Karl-Erik Talveti näituse kohta midagi arvata.

Talvet – Brinkmann – Sädek, isegi Friedrich

Laias laastus jagunevad Talveti tööd kaitseväelaste portreedeks ja *action*-stseenideks. Näitusekataloogis piltidele lisatud allkirjad avavad kunstniku mõtteid, aitavad mõista tema taotlust teha näiteks grupiportreega „Noored kaitseliitlased“ kummardus neile, kes Kaitseliitu astuvad, ning seda tihtipeale vastu vanemate ja sõprade tahtmist. Või teine kolmikportree „Rahvusvaheline koostöö“, mis humoorikas võtmes jäädvustab koomilise juhtumi Kevadtormil 2017: eesti kunstnikul-kaitseliitlasel tuli olla tõlgiks prantslaste ja brittide omavahelises suhtluses.

Kerge huumor ja vormi pehmus on iseloomulik ka Talveti *action*-stseenidele, nagu „Tulejuhid“, „Suitsukate“, „Linnalahing“ . Need pildid meenutavad mõneti Erna Brinkmanni ja Oskar Sädeki 1930. aastate lihtsaid ja ilma paatoseta Vabadussõja-pilte, mis isegi kunstiringkondade silmis armu leidsid.

Eraldi väljatõstmist väärib Talveti „Peale lahingut“ – kunstniku enda kujutis selja tagant, maalitud (nagu ilmselt enamik pilte) foto vahendusel. Maal, mis kujutab lahinguõppusel „surma“ saanud ja selle märgiks kiivri peast võtnud sõdurit, mõjub poeetiliselt, selles on sügavust. Maal meenutab mõneti romantismiaegse maailmakuulsa kunstniku Caspar David Friedrichi teost „Rändur udumere kohal“, millel seisab vaataja poole seljaga noormees, pilk suunatud kaugusesse.

Siinkohal võiks Eesti vanade ja uute sõjateemaliste maali lühiülevaate (pikem käsitlus vt. Linda Kaljundi, Tiina-Mall Kreem. Ajalugu pildis – pilt ajaloos. Rahvuslik ja rahvusülene minevik Eesti kunstis. Eesti Kunstimuuseum, Tallinn 2018) lõpetada ning soovida kunstnikule edu ja Kaitseliidule õnne, et nende ridades on kunstnik, ning Eesti Sõjamuuseumile indu uute sõjateemaliste kunstinäituste korraldamiseks.

Talveti teoste oksjon algab 28. märtsil kell 14.

Sõdade koht on muuseumis – Austria sõjamuuseumis

"Nii nad tapsidki meie Ferdinandi" on teadagi, mis raamatu avalause. Kui aga tahate oma silmaga näha autot, milles Ferdinand 1914. aasta 28. juunil kuuli sai, tuleb teil külastada Viinis paiknevat Austria sõjamuuseumi.

Tekst: ASSO PUIDET

Just seal, väidetavalt maailma ühes tähtsaimas ajaloomuuseumis üleüldse, on välja pandud 1910. aastal valminud Gräf & Stift Bois de Boulogne luksuslik kabriolett, milles Austria ertshertsog Franz Ferdinand koos oma abikaasaga istus, kui noor, kõigest 19aastane Serbia natsionalist Gavrilo Princip nende pihta surmava tule avas. Eksponaat pole mingi koopia, vaid tõepoolest seesama auto, mis erinevalt Ferdinandist ja Sophiest atentaadi üle elas. Seda vaatamata kuuliaugule, mis siiani masina ukse sees näha on.

Ja ehkki see on kahtlemata ajalooliselt märgilise tähendusega kuuliauk, leidub kõnealuses muuseumis palju-palju rohkem vaatamisväärset – kokku viie sajandi jagu eksponaate Austriat ning laiemalt Euroopat räsinud sõdadest.

Juba muuseumihoone ise on väärt, et seisatada ja vaadata. Üle kahesaja meetri lai, punastest tellistest laotud kõrgete aknaavadega fasaad. Sellest eenduv massiivne, võlvkaartega peasissepääsutorn, mida troonib katedraallik, rohkem kui neljakümne meetri kõrgusele küündiv ümarkuppel.

Bütsantsi ja gooti stiili ühendav massiivne ehitis on suursugune ja toretsev, aga sealjuures jõuline – täpselt nagu ühele keisririigi garnisonikompleksi kuuluvale hoonele kohane. Ning just sinna see hoone kuulub, moodustades keskse osa revolutsioonilise 19. sajandi keskpaigas rajatud kompleksist. Sealjuures on see, 1856. aastal valminud arhitektuuripärl projekteeritud ja ehitatud spetsiaalselt sõjamuuseumiks, mis teeb sellest vanima muuseumihoone Austrias.

WIKIPEDIA

Spetsiaalselt muuseumiks ehitatud hoone valmis aastal 1856

KARRI KAAS

Vali lemmiksõda

Hoone sisu vastab selle välisele rikkalikkusele, pakkudes kõike, millest üks sõjaajaloost huvitatu võiks lugu pidada. Mõõgad, kirved, püstolid, kahurid, kiivrid, vormid, aumärgid, soomukid, laevad, lennukid – kui midagi kasutati sõjapidamises, siis on seda võimalik näha ka selles muuseumis. Lisaks esemetele hulganisti maale nimekatelt kunstnikelt, ajalookulgu muutnud dokumente, jooniseid ja fotosid.

Et oleks lihtsam orienteeruda, on väljapanekud grupeeritud ajajärkudesse. Alustades 17. sajandist, mil Euroopas andsid sõjandusajaloo vaatenurgast tooni kaks suurt konflikti: sajandi esimesel poolel kolmekümneaastane sõda protestantlike ja katoliiklike maade vahel ning siis kohe otsa Osmanite impeeriumi laienemiskatsed Euroopa suunal.

See verine sajand on muuseumis kaetud nii toona käibel olnud relvade ja varustusega kui ka mitmete, nii vormilt kui sisult imposantsete maalidega veristest lahingutest. Nii et midagi ka kunstisõbrale. Relvafanatil paneb aga ilmselt silmad särama 1678. aastast pärinev kiirlaskeseadeldis ehk surmaorel. Tänapäevaste Grad raketisüsteemide vana-vana-vanaisa.

Ajas ja muuseumis edasi liikudes jõuab muuseumikülastaja 18. sajandisse. Ega elu Euroopas siis palju rahulikumaks läinud. Jätkus võitlus ülemvõimu pärast Euroopas, põhimängijateks Prantsusmaa, Inglismaa, Austria, Venemaa ja Preisimaa.

Nimetame siin kasvõi Hispaania pärilussõda aastatel 1701–1714, kuhu torkasid oma nina ja relvad pea kõik toonased Euroopa suurriigid. Ja muidugi jätkus madistamine türklastega.

Nii võib selles sektsioonis näiteks näha Belgradi kahuri nime all tuntud miinipildujalaadset relva, mille üks täpne tabamus türklaste laskemoonalao pihta pühkis minema terve Sarajevo linnakvartali.

Aga ega kahurite kõmin ja püssirohusuits siis Euroopasse rahu toonud. Vastupidi. Ja mõnes mõttes ongi hea. Lisandus ju nõnda hulganisti eksponaate ka muuseumi sektsiooni, mis käsitleb ajajärku 1789–1848.

Ajalooõpikus hoolega daatumeid pähe õppinud teavad, et 1789 oli just see aasta, kui vihased rahvamassid Pariisis Bastille' kindlusvanglale tormi jooksid. Sündmus, mis sümboliseerib maailma üht kõige kuulsamat, Prantsuse revolutsiooni nime all tuntud revolutsiooni. Kaks aastat hiljem kuulutas Prantsusmaa juba Austriale sõja. Ning jällegi toodeti hulganisti laipu, nihutati piire ja mõjusfääre ning, mis selle loo kontekstis oluline, tekitati hulganisti eksponaate ja muud ainest sõjamuuseumi tarbeks.

Sellesse ajajärku jääb ka 1848. aastal puhkenud revolutsiooniliste väljaastumiste laine Austria keisririigis. Enamasti oli revolutsioonilisel tegevusel rahvuslik iseloom: keisririik, mida valitseti Viinist, ühendas ju kümneid rahvusi, kes nüüd kõik püüdsid teha oma revolutsiooni ja seeläbi oma mõjujõudu teiste üle maksma panna.

Selle sektsiooni üheks olulisimaks vaatamisväärsuseks on aga maailma vanim siiani säilinud militaarlennumasin – prantslaste sõjaõhupall L' Intrépide, mis Austria sõduritel õnnestus 1796. aasta Würzburgi lahingus enda kätte saada. Mõistagi leidis trofee sõjamuuseumis väärilise koha.

Uute eksponaatide ootuses

Pärast revolutsioonide ajajärku jõuamegi kahekümnendasse sajandisse. Jällegi sajand, kus kanti hoolt selle eest, et tulevastel sõjaajaloolastel oleks, mida uurida.

Juba mainitud Ferdinandi tapmise järel puhkenud ning suurusjärgus üheksa miljoni sõduri ja seitsme miljoni tsiviilisiku elu nõudnud esimese maailmasõja eri tahke, rindejooni ja lahinguid käsitletakse muuseumis 1500 ruutmeetril, kolmel tasapinnal ning paarituhande eksponaadiga. Kõige muljetavaldavam ja suursugusem nendest on ehk 81 tonni kaaluv 38 cm kaliibriga haubits, mis paugutas 750kilogrammiseid mürske kuni 15 kilomeetri kaugusele.

Kui kahurid viimaks vaikisid ja laibad kokku loeti, hakati rääkima, et see oli nüüd sõda, mis tõi lõpu kõigile sõdadele inimkonna ajaloos. Teatavasti nii siiski ei läinud.

Peatselt järgnes teine maailmasõda, mille üks võtmeisikuid ju samuti Austriast pärit. Nüüd kuulub temagi muuseumisse. Koos oma ideoloogia ja sõjamasinaga, mille põnevaimad ja samas ka ohtlikemad osised on nüüd, aja möödudes, museoloogilise väärtuse omandanud.

Ja nagu ajalugu on näidanud ning inimkond korduvalt tõestanud, pole küll põhjust arvata, et nüüd viimaks on muuseum valmis ja sinna enam värskeid eksponaate ei lisandu. Küllap lisandub.

Kauboist snaiper ehk Sõjafilmi nägu vestern

Pihusoleva filmi on valmis vorpinud vanahärra, keda ajast, mil ta ise ekraani silmaga nähtaval poolel askeldas, tuntakse mehena, kel on kaks näoilmet: kaabuga ja ilma kaabuta. Otse loomulikult käib jutt Clint Eastwoodist ja tema aastal 2014 valminud vesternist „American sniper".

Tekst: GUNNAR VASEMÄGI, vabatahtlik autor

Miks ma jahun siin muudkui: vestern ja vestern? Sõjafilm ju! Aga vaat ei ole! Väga osavalt sõjafilmiks maskeeritud, ent muidu pesuehtne vestern. Salakaval nagu sibul – pealt kullakarvaline, seest siiruviiruline.

Lugu siis järgmine. Chris Kyle, kes juba lapsena saanud jahil püssi paugutada ja relvi näppida, on täitsa tavaline kauboi Texases, uhab ringi mööda rodeoid, kaanib õlut ja laseb naisel end petta. Ühel sellisel mitte eriti ilusal päeval käib Chrisi peas klõps, senine elu lendab sujuvalt prügikasti ning järgmisel momendil on temast juba saanud sõjamees. Sõdalane saab treeningutel juhatust, kuidas tulistada väga väikeste ja kaugel asuvate märkide pihta. Järgneb teenistus snaiprina. Värske sõjamees sehkendab endale kiirelt pruudi, loob pere ja seda kõike selleks, et otsekohe Iraaki sõdima minna. Kõlab täitsa mõistlikult, eks.

Snaiper Chris saab kõvasti lesida igasugustel katustel, vaadata läbi sihiku huvitavaid inimesi ja nende pihta tulistada. Vastaspool muutub otse loomulikult rahutuks ning Ameerika snaiprile sehkendatakse vastaseks kohalikust materjalist ametivend. Algab kassi ja … ei alga. Võiks ju arvata, et algab kassi ja hiire mäng kahe täpsuslaskuri vahel, aga ei. Toimuv meenutab pigem üht vana multikat, kus päkapikk ja maja mööda metsa ringi traavisid ja usinalt teineteist taga otsisid. Samasugune trall käib siin filmis ka.

Aga miks ikkagi sõjafilmiks maskeerunud vestern? Alustame vesterni tunnustest. Muide, Clint Eastwood ei ole vesterni kui žanri tunnus. Kuigi võiks olla. Vesterni elemendid on: kauboi, kaabu, hobune ja relv. Kõik mainitud kola on täitsa olemas. Ei puudu ka kohustuslik ääremaa, mille osa siin täidab Iraak. Paha on samuti olemas. Mõnes mõttes on olemas duellimoment, aga seda ei peeta kuskil linnaväljakul ning osalejate sõrmed ei tõmble kaadris närviliselt püstolipära järele. See vahva ringilippav heinapall on ka puudu. Niisiis vestern mis vestern, mis siis, et sõjafilmi nägu.

Film põhineb tõsielu sündmustel. Selline snaiper nagu Chris Kyle oli tõepoolest olemas. Tema kirjutatud elulooline raamat ongi filmi algmaterjaliks. Raamatut ei ole ma läbi töötanud, aga interneti andmetel on kirjapandut üksjagu rangelt järgitud, kuid ega realism pole filmitegijatele tegelikult kunagi mokkamööda olnud. Stardipositsiooniks veel kuidagi passib, aga üsna kiiresti jõutakse järeldusele: reaalsus on igav! Keerame vinti juurde! Päriselu Chris astus teenistusse kahekümne viieselt? Vähe! Kangesti tahaks kirjutada kuuekümne viieselt, aga see vist kisub liiga hulluks ära. Hüva, paneme ikka kolmkümmend täis!

Enam-vähem niiviisi on Eastwood oma kambaga talitanud. Samas pole ilustamisega väga segaseks pööratud. Algmaterjali tundub olevat just parajas koguses. Üks inimene, üks elulugu, üks raamat. Tundub siiski, et faktidel põhinevate filmide treimisel on aegamisi süvenemas püüd kujutada toimunut nii, nagu tegelikult oligi, vähem idealiseerida ja omaenda fantaasial vohada lasta. Ka peaosalist kehastav Bradley Cooper on vaeva näinud, et saavutada sobiv väljanägemine. Igatahes on mees kõvasti rauda tõstnud ja muskleid punni ajanud, et välja näha võimalikult sarnane tõelisele Chrisile.

Chris Kyle (päriselu, mitte filmi Chris) olevat kunagi öelnud, et kui keegi võtab tema raamatust filmi teha, siis kõige pädevam valik oleks Clint Eastwood. Seda ei tea muidugi keegi, kas kõik ülejäänud tegijad oleksid tõepoolest saamatumad kui Clint, aga tulemus on täiesti toimiv. Kindlasti üks parimaid sõjaalaseid eluloofilme, mida on õnnestunud näha. Kannatab vaadata rohkem kui üks kord. Igav ei hakka. Hoolimata faktist, et film on üle kahe tunni pikk, aga see pole maha visatud aeg. Kinopublik on arvanud sama – film on toonud tegijatele sisse kõva portsu Ameerika raha. Igasuguste muude riikide raha muidugi ka. Kriitikudki on sama meelt – on teenitud üks Oscar ja terve sületäis muid auhindu. Kakskümmend kolm, kui täpne olla. Kriitikud ja publik on haruharva ühte meelt, kuid seekord on tõesti nii juhtunud. Muuseas, kõnealune film on Eastwoodi tehtutest rahalises mõttes kõige edukam.

Kõvasti on ka heroilist taustamuusikat, lippudega lehvitamist ja muud sihukest, aga ega sõjafilme eriti teistmoodi tehtagi. Proovi kuidas tahad, ikka trügivad kuskilt sisse fanaristid, lippurid ning salamisi varitseb siin ja seal propaganda. Ütleme nii, et las nad siis olla. Päriselt lahti neist nii või teisiti ei saa, kipub ju sõjafilmide mõte olemagi heroilis-patriootiline. Täiesti ilma lippude ja hurraahüüeteta filme on vähe. Niisiis, las fanaristid olla pealegi. Ei pea olema kogu maailma filmikunst nagu soome-ugri kaamos või Muhu õud, kus pimedas lüüakse teisele nurga tagant kaikaga pähe ja öeldakse, et nii ongi.

Kui millegi kallal viriseda ja vinguda, siis minu jaoks ei läinud lõpp kohe mitte, justkui oleks jõutud kuristiku servale ja kõik, aitab. Siiani ja mitte kaugemale. Ma saan aru küll, et päriselu Chris Kyle sai surma ja kõik need teised sõnad, kuid filmi lõpp mõjus küll nagu täiskiirusel vastu seina sõitmine. Põmm! ja korras. See olnuks nüüd see koht, kus mina oleks andnud tegijatele vaba voli möllata ja fantaasia seljas ohjeldamatult ratsutada. Väheke söödavamaks timmida oleks lõpu ikka kuidagi saanud. Rohkem nagu polegi midagi hädaldada ega millegi kallal urgitseda.

LISATEAVE

„Ameerika snaiper"
Lavastanud Clint Eastwood
Osades Bradley Cooper, Sienna Miller
2 tundi ja 12 minutit

Punktid filmile kümne palli skaalas
Idee: 9 – väga hea teema, mida käsitleda
Teostus: 8 – üle koera saadi, aga koera saba lõigati lihtsalt pooleks
Näitlejatööd kokku: 9 – seanahka ei veetud, „kuusekesi" ei mängitud
Lavastajale: 8 – teenelise kauboi kohta neetult hea saavutus

WARNER BROS.

Lugemissoovitus vastupanuvõitluse huvilistele

„11:45-ks oli kõik läbi. Linn oli okupeeritud, kaitsjad alistatud ja sõda lõppenud". Nende sõnadega alustab Ameerika kirjanik John Steinbeck lühiromaani „Kuu on madalal".

Tekst: kapten ANDRES LAPP

RAAMATUARVUSTUS

Sõjaajalooga kursis oleval lugejal võib olla raske nõustuda, et see emotsionaalne jutustus liigitub žanrilt ulmeromaaniks. Raamatu detailne kirjeldus okupatsioonist viitab pigem seitsmekümne viie aasta tagustele tõsielulistele sündmustele Euroopa ajaloos.

Kuigi kõik sündmused romaanis leiavad aset anonüümsete osapoolte vahel, võib lugeja lihtsa vaevaga tõmmata paralleele Teise maailmasõja sündmustega. Autori detailirohke kirjeldus reedab, et okupeerijaks on Natsi-Saksamaa ning okupeeritav tüüpiline Skandinaavia väikelinn. Romaani keskne idee käsitleb tabavalt mitmeid moraalseid dilemmasid okupeerija ja okupeeritava vahel.

Juba raamatu esimestel lehekülgedel selgub, et okupatsiooni alla sattunud kohalikud elanikud ei kõhkle vastupanu vajalikkuses, vaid selles, kuidas võimalikult efektiivselt vastupanuvõitlust planeerida ja jätkusuutlikult ellu viia. Okupatsioonivägesid esindav kolonel teab, et väikelinna kontrolli all hoidmine on strateegilise tähtsusega. Samas on ta kogemustega sõjamees ning tajub, kui keeruline on hingelt vaba rahvast kontrollile ja sunnile allutada. Iga väiksemgi viga eskaleerib niigi habrast julgeolekuolukorda. Oma vabaduse kaotanud kohalikud elanikud tajuvad justkui mingi ühiskondliku geneetilise koodi mõjul tungi vastupanule. Iga elanik isiklikult ja kogukond tervikuna. Nii arenevad sündmused passiivsest ignoreerimistaktikast aktiivse vastupanuvõitluseni.

Steinbecki teos on kahtlemata õpetlik lugemine igale kaitseliitlasele. Samuti sobiv õppematerjal Kaitseliidu ja kaitseväe õppeasutustesse, nii kaitseväelaste kui kaitseliitlaste isiklikuks arenguks ning toetamaks diskussiooni vastupanuvõitluse olemuse ja vajalikkuse üle.

LISATEAVE

John Steinbeck
The Moon Is Down
(Kuu on madalal)
Esmatrükk: Viking Press, USA, 1942

VIKING PRESS

Raamatu sisukuse ja fenomenaalsuse eest kõneleb fakt, et sõltumata Natsi-Saksamaa katsetest raamatu trükkimine ja levitamine Euroopas keelustada, tõlgiti ja trükiti seda teost okupatsiooni tingimustes põrandaalustes trükikodades sadu tuhandeid eksemplare. Raamatut levitati peamiselt Norras, Taanis, Hollandis, Prantsusmaal, aga ka mujal Euroopas.

Kuigi Steinbecki teoseid on eesti keelde tõlgitud mitmeid, on nimetatud teos tõlgitud vaid pagulaskirjastuses Orto 1961. aastal Kanadas. Teose leidmine eestikeelsena võib olla praegu paras katsumus ning tõenäoliselt ei ole see Eestis kuigi levinud. Küll aga on ingliskeelseid trükke võimalik tellida nii paberkandjal kui e-raamatuna. Teen siinkohal ettepaneku Eestis tegutsevatele kirjastustele kõnealune raamat kaitseliitlaste ja kaitseväelaste lugemislauale tuua.

Raamatu autor John Steinbeck on tuntud Ameerika kirjanik, tema elutöö suurimaks tunnustuseks on Nobeli kirjanduspreemia 1962. aastast. Teise maailmasõja päevil oli Steinbeck Ameerika Ühendriikide relvajõudude teenistuses. Tema teenistuskäigu teeb huvitavaks ja tavatuks asjaolu, et Steinbeck teenis üksuses, mida ajaloohuvilised teavad lühendi OSS (*Office of Strategic Service*) järgi. Teise maailmasõja ajal oli OSS-i peamiseks vastutusalaks luure ja erioperatsioonide korraldamine. OSS-i peetakse Ameerika Luure Keskagentuuri (CIA) ja Ameerika Erioperatsioonide Väejuhatuse (USSOCOM) eelkäijaks. Oma panuse eest vastupanuvõitluse propageerimisel Euroopas autasustas Norra kuningas Haakon VII Steinbecki Norra Kuningriigi Vabadusristiga.

KES PLAANIB MINNA ÕUE RÄNDAMA JA TAHAB LOODUSES KA MIDAGI HAMBA ALLA PANNA, SAAB VAJALIKUD MATKANÕUD GLADIUSEST!

Kokkuvolditavad kruusid, mis mahuvad hästi ka taskusse, kompaktsed kausikesed sooja supi jaoks ja söögiriistad, milles on ühendatud kahvel, lusikas ja nuga (Spork). Müügil ka Camp-a-Box komplekt, mis sobib hästi kingiks matka- ja militaarhuvilistele!

Kerge kaasas kanda ja mugav kasutada, lähemalt vaata siit: bit.ly/wildonõud

GLADIUSES NÄEME!

Tallinn – Tartu mnt 73 (bussijaama ristmik)
Avatud esmaspäevast reedeni: 10:00-18:00

Telefon: 525 6147 E-pood: www.gladius.ee

GLADIUS

WWW.GLADIUS.EE

Parim varustus iga ilma jaoks!

REORG
WWW.REORG.EE

WILEY X · MILWAUKEE · LOWA simply more... · SUUNTO · TASMANIAN TIGER · EBERLESTOCK · SEALSKINZ · FJÄLLRÄVEN · PRIMUS

www.reorg.ee